

RAPORT ANUAL 2017

CUPRINS

CONDUCEREA ROMATSA ÎN ANUL 2017

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE

Radu Carmen	președinte (până la 12.05.2017)
Titea Dragoș	președinte (de la 12.05.2017 până la 20.10.2017)
Neacșa Petre	președinte (de la 20.10.2017 până la 12.11.2017)
Nițu Mărioara	președinte (de la 14.12.2017 până la 27.12.2017)
Gavrilă Georgeta	președinte (de la 27.12.2017)
Costaș Bogdan	membru (până la 12.05.2017)
Brezeanu Dragoș	membru (până la 12.05.2017)
Nițu Mărioara	membru (de la 28.02.2017 până la 28.08.2017) (de la 27.09.2017 până la 14.12.2017) (de la 27.12.2017)
Ionescu Răzvan Ștefan	membru (până la 10.01.2017)
Neacșa Petre	membru (de la 01.01.2017 până la 20.10.2017)
Titea Dragoș	membru (de la 10.03.2017 până la 12.05.2017)
Tărteață Cristina	membru (de la 12.05.2017 până la 12.11.2017) (de la 27.12.2017)
Andronic Cristina	membru (de la 12.05.2017 până la 12.11.2017)
Gâdea Adrian	membru (de la 14.06.2017 până la 14.12.2017) (de la 27.12.2017)
Udroiu Mihaela	membru (de la 14.06.2017 până la 14.12.2017) (de la 27.12.2017)
Gavrilă Georgeta	membru (de la 14.12.2017 până la 27.12.2017)
Husaru Nicoleta	membru (de la 14.12.2017)
Alexandru Cosmin	membru (de la 14.12.2017)

ECHIPA MANAGERIALĂ

Dumitrescu Gabriel	p. director general (până la 01.03.2017)
Cimpuieru Valentin	p. director general (de la 01.03.2017)
Cârnu Fănică	director general adjunct
Șerban Adrian Remus	director departament operațional
Cimpuieru Valentin	director departament tehnic dezvoltare (până la 01.03.2017)
Bondor Bogdan	director departament tehnic dezvoltare (de la 01.04.2017)
Gramă Alexandru	director ATM (de la 10.01.2017 până la 01.03.2017)
Mircea Cosmin	director ATM (de la 06.04.2017)
Nicolai Eugen	p. director economic
Miroiu Valentin	director siguranță și calitate
Dumitrescu Cosmin	director tehnic
Titea Dragoș	director juridic și administrativ

ACTIVITATEA OPERAȚIONALĂ, TEHNICĂ, SIGURANȚA ȘI CALITATEA SERVICIILOR FURNIZATE

ACTIVITATEA OPERAȚIONALĂ

Managementul Activității de Rută

Activitățile desfășurate în anul 2017, au fost următoarele:

- optimizarea structurii de rute ATS pentru conformare cu structura ERNIP în vigoare- Planul de îmbunătățire a rețelei de rute la nivel european.

Au continuat activitățile pentru implementarea proiectelor/activităților prevăzute în ERNIP ediția în vigoare.

- în anul 2017 au continuat și activitățile începute în anul 2016 pentru rezolvarea problemelor de fluxuri de trafic aerian în FIR București generate de reorganizarea spațiului aerian din Bulgaria, cauzată de reorganizarea fluxurilor de trafic aerian în zona UDROS-ODERO, în contextul conflictelor din Crimeea și, ulterior, a celor din Orientul Mijlociu. În acest context menționat, ROMATSA a adresat către EUROCONTROL și statelor implicate – Bulgaria și Turcia – invitația de a organiza o întâlnire de lucru pentru a prezenta rezultatele efectuate de ROMATSA în urma sezonului de vară 2016 în vederea identificării celor mai potrivite soluții pentru îmbunătățiri ale rețelei, convenabile pentru toate părțile. Întâlnirea de lucru a avut loc în perioada 12-13 ianuarie 2017 și discuțiile au decurs fără obținerea unor rezultate favorabile.
- activități privind implementarea unei structuri de rute ATS modificate în vecinătatea CTR Iași

Au fost implementate cele trei rute noi – Y32, Y33 și Y34 la data de 2 martie 2017. Tot în acest context, se înscrie și modificarea unui segment de rută pe T802 în sensul coborârii nivelului minim pentru optimizarea/eficientizarea operațiunilor de zbor pentru aterizare/decolare la/de la Chișinău. Această modificare este aprobată și va fi implementată la data de ciclu AIRAC din aprilie 2018.

- activități privind implementarea unei structuri de rute modificate în vecinătatea CTR Craiova

Au fost modificate două rute ATS – Y88 și T226, în sensul coborârii nivelului minim al căii aeriene pe două segmente de pe rutele menționate. Modificarea va intra în vigoare la data de ciclu AIRAC din aprilie 2018.

Au fost întreprinse demersurile necesare pentru primirea acceptului din partea CMSA a unor modificări suplimentare celor menționate în structura de rute ATS din vecinătatea CTR Craiova, care va conduce la optimizarea operațiunilor de zbor pentru aeronavele care decolează și aterizează la Craiova, în sensul că acestea vor evolua continuu într-un spațiu aerian controlat și, în consecință, aceasta va conduce la creșterea nivelului de siguranță ATM.

Aceste modificări sunt:

- extensia rutei T285 prin introducerea unui nou segment de rută TITEK-CRV
- WPT definit ca IAR T226 cu limita CTR Craiova (AAAAA) Nord Vest
- AAAAA-SODGO FL055 minim
- WPT definit ca IAR T226 cu limita CTR Craiova (BBBBB) Sud Est
- BBBBB-AAAAA FL055 minim.

Termenul de implementare prevăzut este data de ciclu AIRAC cea mai curând disponibilă după parcurgerea tuturor etapelor necesare în vederea obținerii aprobării modificării sistemului, conform reglementărilor în vigoare.

- activități privind implementarea a două rute noi ATS la interfața cu Ucraina și a noi rute ATS între FIR Chișinău, București și Sofia.

După obținerea aprobării din partea CMSA, se desfășoară activități pentru elaborarea documentației în vederea obținerii aprobării modificării sistemului ATM. Termen de implementare: aprilie 2019.

- planificarea capacității operaționale pe termen mediu

În contextul participării la activitățile grupului Capacity Planning al NETOPS:

A. Planificarea capacității operaționale pe timpul sezonului de vară 2018:

- optimizarea codificării configurațiilor de sectoare pentru ACC București, în conformitate cu specificațiile documentului „Provision of CACD Data”- Network Operations Handbook, ed. 12.1, 09.03.2017;
- determinarea capacității sectorului comasat DINAR (DINSI + ARGES), prin organizarea unei simulări în timp real în cadrul Simulatorului DR București. Pentru susținerea acestei simulări, SMR a conceput exerciții dedicate, cu încărcare de trafic crescută gradual, conform vârfurilor de trafic reale și în conformitate cu prognoza STATFOR Base pentru vara 2018.

B. Analiza prognozei STATFOR Base privind evoluția traficului pe termen mediu (publicate în martie 2018) și estimarea, cu ajutorul funcționalităților aplicației NEST, a numărului de sectoare necesar fi disponibile în cursul săptămânii și pe durata zilelor de week-end, pe parcursul verii 2018, cu respectarea următoarelor aspecte (în ordinea enumerată):

- încadrarea în capacitățile declarate de sector;
 - reducerea overload-ului CTA;
 - reducerea numărului de poziții de lucru utilizate.
- participarea la activitățile coordonate de Serviciul Sisteme ATM în vederea extinderii operării FRA pe timp de noapte între CTA București, Budapesta și Sofia – SEEN-FRA. Activitățile desfășurate pe linia obiectului de activitate al experților Managementului de Rută sunt legate de elaborarea documentației justificative pentru implementarea conceptului SEEN-FRA, transmisă către AACR și către CMSA, în vederea obținerii acordului CMSA, participare la elaborarea studiului de siguranță (din partea ROMATSA coordonarea elaborării este efectuată de către Direcția Siguranță și Calitate), proceduri de colaborare între unitățile ATS implicate (LoA), participare la

emiterea AIC de informare a operatorilor aerieni în legătură cu implementarea SEEN-FRA, respectiv emiterea bazei pentru AIS pentru publicare în AIP România.

- participarea, pe linia obiectului de activitate al experților Managementului de Rută, la analiza proiectelor de acte normative și reglementărilor trimise spre consultare de către AACR, MT (Codul Aerian, Hotărârea Guvernului nr. 9012/2010, etc.), respectiv furnizarea pe linia de responsabilitate a experților a opiniei privind noi propuneri legislative.

În prezent, la nivel European, EASA aduce la îndeplinire un proces amplu de amendare/aliniere a legislației aplicabile domeniului ANS/ATM. În acest context, sunt furnizate, pe linia de responsabilitate a experților, opinii referitoare la propunerile legislative transmise în vederea consultării furnizorilor de servicii de navigație aeriană, de exemplu: EASA – NPA 2016 – 09/Cerințe pentru serviciile de trafic aerian, NPA 2016-02 privind cerințele tehnice și procedurile operaționale pentru serviciile de informare aeronautică și managementul informațiilor aeronautice.

- analiza comparativă a propunerilor existente pentru modificarea la nivel național a Codului Aerian;
 - interpretarea juridică, pe linia sa de responsabilitate, a diverselor Reglementări Europene aplicabile domeniului operațional;
 - analiza și elaborarea de propuneri și observații pentru reglementarea RACR-ATS, ed. 3.0 și pentru PIAC-ATS, ed. 2.0, amendamentul 7;
 - analizarea documentației suport pentru întâlnirea Network Management Board (nr. 20/29 noiembrie 2018) și realizarea Agendei detaliate în vederea participării directorului general la această întâlnire (directorul general al ROMATSA participă în cadrul NMB ca reprezentant al Danube FAB);
 - analizarea documentației suport pentru întâlnirile SSC (pe linia de responsabilitate) și transmiterea opiniei către AACR ca reprezentant al României în acest for;
 - coordonarea internă pentru furnizarea unui răspuns documentat din punct de vedere juridic în legătură cu prevederile naționale aplicabile în cazul situației de grevă a CTA (Legea dialogului social nr. 62/2011) de către reprezentantul ROMATSA în grupul de lucru Minimum Service Level constituit la solicitarea Network Management Board.
- elaborarea sau actualizarea, după caz, a unor proceduri operaționale aplicabile în domeniul serviciilor de trafic aerian de rută și în spațiul aerian din clasa G:

Proceduri de colaborare între unități ATS ale ROMATSA și între ACC București și unitățile ACC adiacente (LoAs), ATS Instructions for București ACC Sectors, ed. 6.0/30.03.2017, Procedura operațională pentru divizarea/comasarea sectoarelor ACC București ed. 2.0/august 2017, Procedura referitoare la procesul verbal de predare-primire a serviciului de tură, ed. 2.0/2017, Manual ATCO, ed. 6.1/iulie 2017, Procedura privind procesul verbal de predare-primire a turei ATM-SMR-PIN 2131, ed. 3.0/2017, Procedura operațională de lucru cu benzi de evidență progresivă a zborurilor în Sistemul ATM ROMATSA pentru ACC și APP ed. 2/2017, Procedura operațională de lucru fără benzi de evidență progresivă a zborurilor în sistemul ATM ROMATSA Faza 4 pentru ACC și APP, ed. 2.0/2017, Instrucțiuni privind furnizarea serviciului de informare a zborurilor și serviciului de alarmare în FIR București, ed. 4.0/15.12.2017 (actualizare conform prevederilor Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2016/1185 al Comisiei din 20 iulie 2016 de modificare a Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 923/2012 al Comisiei (SERA partea C) și de abrogare a

Regulamentului (CE) nr. 730/2006), elaborarea unei sinteze pentru piloții VFR privind furnizarea de către ROMATSA a FIS și ALRS.

În total, au fost elaborate 9 proceduri, 6 amendamente la LoAs externe și 5 amendamente LoAS interne.

Au fost elaborate, de asemenea, evaluările de siguranță pentru modificările sistemului ATM corespunzătoare obiectului de activitate.

Elaborarea, în coordonare cu celelalte servicii implicate, a Procedurii Operaționale de lucru cu sistemele de avertizare „Safety Nets” pentru sistemul INDRA.

- activități privind implementarea sistemului ATM 2015+ - INDRA

Experții managementului de rută a elaborat documentele, respectiv procedurile de lucru cu noul sistem, aferente obiectului său de activitate și anume: Manual ATCO Sistem ATM-INDRA , ediția 1, și Procedura operațională de avertizare cu sistemele Safety Nets pentru sistemul INDRA.

- activități privind implementarea Regulamentului (UE) nr. 1079/2012 privind implementarea comunicațiilor radio cu ecart între canalele de 8,33 kHz sub FL 195- elaborarea evaluare de risc și procedura de tratate a zborurilor neechipate sau exceptate de la echipare 8,33; activitățile sunt desfășurate în colaborare cu experții în Sisteme ATM.

- indicatori de performanță

În contextul solicitării AACR privind clauzele depășirii valorii de referință a indicatorului de performanță KEA în anul 2016, experții managementului de rută au efectuat, în vederea elaborării unui punct de vedere argumentat, o serie de analize operaționale complexe, cu utilizarea unui volum semnificativ de date de trafic interogate și prelucrate cu aplicațiile dedicate SAAM/NEST.

- revizuirea părții aferente României din Planul de Performanță Danube FAB pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019).

Experții managementului de rută au fost direct implicați în activitățile desfășurate de grupul de lucru:

- participarea activă la ședințele de lucru ale grupului;
- concepția abordării, efectuarea analizelor operaționale cu utilizarea aplicațiilor SAAM/NEST și coordonarea elaborării documentului de argumentare operațională a demersului de revizuire, până la finalizarea acestuia, în strânsă colaborare cu șeful grupului de lucru precum și cu aportul a doi studenți voluntari.
Această activitate a presupus analiza unui mare volum de date de trafic real, aferent lunilor iulie ale anilor 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 și 2019 (conform prognozei STATFOR Base). Au fost efectuate analize comparative complexe care au urmărit demonstrarea fără echivoc a creșterii complexității operaționale, datorită unor factori externi, independenți de acțiunile ROMATSA sau ale altor instituții naționale;
- participarea la ședințele de consultare PRB/EC/IATA/AACR;

- participarea și contribuția la elaborarea scrisorii de răspuns a ROMATSA, în urma primirii opiniei IATA, precum și la documentația cuprinzând clarificări în urma solicitărilor PRB, în special privind următoarele aspecte:
 - analiza evoluției workload-ului CTA și overload-ului CTA în lunile iulie 2013-2019 (Base). De menționat că, în vederea sprijinirii formării unei opinii informate experții managementului de rută au furnizat analize comparative la nivelul tuturor statelor europene încadrate în același grup (cluster) de comparație în cadrul documentului ACE Benchmarking (28 de state);
 - în contextul evaluării comparative a productivității, solicitate de PRB, analiza orelor de zbor la nivelul anilor 2016-2019 (Base) în următoarele variante: ACC București, ACC București + APPs, APPs.

Estimarea timpului mediu (ore) petrecut în spațiul aerian corespunzător ACC București și al unităților APP, a fost efectuată cu utilizarea traficului actualizat cu date radar disponibil pe DDr 2, în format NEST.

- coordonarea implementării obiectivului FCM06 – Traffic Complexity Assessment, definit în European ATM Master Plan – Implementation Plan 2016 (ESSIP 2016), aplicabil României, având termen de finalizare în decembrie 2021.
 - în data de 10.11.2017, o delegație ROMATSA a participat la ședința de lucru la sediul Skyguide – Geneva, în cadrul căreia a avut loc prezentarea aplicației CRYSTAL pentru gestionarea complexității traficului aerian.
 - începând cu noiembrie 2017, a fost studiată documentația furnizată de Skyguide și cea elaborată de experții SESAR și publicată pe site-ul dedicat, având ca tematică implementarea unei aplicații automatizate de management al complexității traficului aerian.
 - în anul 2018 se vor iniția acțiunile necesare în vederea implementării acestui obiectiv prin elaborarea, într-o primă etapă a unui „Studiu de fezabilitate pentru implementarea unei aplicații integrate de evaluare și predicție automatizată a complexității traficului aerian.
- analiza, cu utilizarea aplicațiilor pentru proiectarea spațiului aerian SAAM/NEST, a unor propuneri discutate în cadrul RDGE, SEERM și RNDSG și cuprinzând implementarea următoarelor segmente de rute/puncte:
 - LOMOS – REBLA – EROMO – TADUN (eastbound)
 - SOMAT – NAVA1 (FIR BDRY) – AKUPO – SIB – OSTOV (westbound)
 - BINOM – TAVRU – BADKA – (bisens)
 - ODERO – BINBI – BADKA (westbound)
 - BADKA – AAAAA – NAVA2 (FIR BDRY) – UDROS (eastbound)
 - BAGRI – AAAAA (eastbound)

În anul 2017 a continuat cooperarea cu partenerii bulgari, din punct de vedere operațional, astfel că, la 30 martie a fost realizată implementarea proiectului Free Routes Airspace (FRA), pe timp de noapte, între Danube FAB FRA (ROMATSA – BULATSA) și N-FRAB (ROMATSA – HungaroControl).

De asemenea, în anul 2017, a fost finalizat, la nivelul Danube FAB, Studiul de Fezabilitate privind Extinderea Danube FAB, identificându-se ca posibili parteneri Moldova, Macedonia și Serbia. Astfel, partenerii Danube FAB au realizat o listă scurtă de activități operaționale pentru a fi propuse furnizorilor de servicii de navigație

aeriană, corespunzător acestor state. Macedonia, în urma unei întâlniri cu partenerul din Republica Bulgaria, și-a exprimat interesul de a deveni parte a Danube FAB. ROMATSA și BULATSA au considerat necesar să propună crearea unui Task Force format din experți din domeniile principale (Ops, Teh, Fin, Legal etc.) pentru a analiza impactul asupra Danube FAB în cazul aderării Macedoniei.

- elaborarea sau actualizarea, după caz, a unor protocoale și/sau proceduri de colaborare civil-militară, a procedurilor de management pre-tactic și tactic al spațiului aerian, respectiv participarea la activități militare cu impact asupra activității de rută, după cum urmează:
 - participarea la prima întâlnire a Airspace Access Working Group, organizată de USAF, concluziile urmând a fi aplicate în elaborarea documentelor de coordonare privind zborul aeronavelor militare SUA, inclusiv cele fără pilot la bord (MALE) în FIR București;
 - participarea la redefinirea zonelor de zbor militare în contextul implementării FRA și intrării în operare a noului tip de avion de luptă;
 - participarea la elaborarea protocoalelor pentru activitățile de zbor civil-militare complexe, naționale sau internaționale, cu impact asupra traficului aerian de rută.
- elaborarea propunerilor de măsuri corective pe linia obiectului de activitate al SMR, în urma inspecțiilor și auditurilor efectuate de DSC, AACR și urmărirea implementării acestora.
- efectuarea inspecțiilor operaționale la ACC București, conform planificării aprobate.
- analiza evenimentelor de siguranță raportate (REAC) și urmărirea implementării măsurilor corective, dacă a fost cazul. Participarea experților managementului de rută în comisiile de cercetare ulterioară a unor evenimente ATM.
- activitățile de instruire a personalului care urmează un curs de pregătire inițială în vederea obținerii licenței CTA stagiar – calificare ADI/TWR și APP, care se desfășoară la DSNAR Constanța și pentru calificarea ACS/RAD și APS/RAD, care se desfășoară la București în locația închiriată la SSAvC (pentru disciplinele de instruire aferente obiectului de activitate).
- participarea la procesul de selecție a personalului care urmează cursul de pregătire inițială în vederea obținerii licenței CTA stagiar.
- coordonarea înființării unor noi zone restricționate pentru activități specifice combaterii căderilor de grindină (editate în verde pe harta de mai jos) și completarea corespunzătoare a procedurilor specifice.

Dat fiind impactul tot mai important, asupra traficului aerian civil, al restricționării de spațiu aerian pentru lansarea rachetelor antigrindină, experții ROMATSA vor continua să solicite/recomande dezvoltarea Sistemului Național Antigrintină, prin utilizarea de către operatorii sistemelor respective și a altor metode de disipare a agentului antigrintină (generatoare de sol sau aeronave specializate).

- participarea în cadrul CECM/CANSO

CANSO este organizația ce reprezintă interesele furnizorilor de servicii de navigație aeriană în cadrul diferitelor forumuri internaționale de nivel înalt, îndeosebi Comisia

Europeană. ROMATSA este membru deplin CANSO din anul 1999. Participarea regulată la întâlnirile forului CECM asigură coordonarea, la nivel european, a unor subiecte importante din domeniul ATM și strânsă cooperare cu ANSP-urile europene pe diverse teme de interes. Analizarea și furnizarea de opinie, în cadrul acestui for, asigură influențarea la nivel european, prin luarea de poziție a CANSO, a propunerilor legislative și nu numai, ce impactează activitatea unui ANSP.

În această perioadă, la nivel CANSO (CECM și alte TASK Force-uri subsecvente) au fost analizate diverse documente ce ar putea avea, în viitor, impact asupra domeniului ATM, și anume: Study on Airspace Architecture (Comisia Europeană va mandata SESAR JU pentru îndeplinire, cu implicarea Network Manager-ului), European Court of Auditor's (ECA) Report „Single European Sky: a changed culture but not a single sky”, Desemnarea NM etc.

- activitățile permanente ale experților managementului de rută:
 - întocmirea bazelor de amendare AIP România în conformitate cu modificările de spațiu aerian aferente competenței
 - participarea la reuniuni RNDSDG/ICAO (Route Network Development Sub Group – ICAO EUR Region);
 - participarea la reuniuni RDGE/ICAO (Route Development Group – Eastern Part of the ICAO EUR Region);
 - participarea la reuniuni APDSG (ATM Procedures Development Sub-Group), subordonat NETOPS;
 - participarea la reuniuni CPSG (Capacity Planning Group), subordonat NETOPS;
 - participarea activă la optimizarea aplicațiilor SAAM/NEST, dezvoltate de EUROCONTROL/NM;
 - efectuarea de studii diverse, cu utilizarea aplicației NEST – dezvoltată de EUROCONTROL – pentru analiza schemelor de închidere/deschidere sectoare și în contextul actualizării planurilor de capacitate pentru LSSIP (material pregătit pentru lucrările grupului CAPLAN);
 - efectuarea de studii diverse pentru optimizarea structurii de spațiu aerian prin utilizarea de aplicații dedicate astfel:
 - NEST (Network Strategic Tool), dezvoltată de EUROCONTROL – analiză preliminară
 - RAMS (ISA Software) – simulare de tip Fast Time
 - colaborarea civil-militară în scopul aplicării conceptului de utilizare flexibilă a spațiului aerian;
 - elaborarea de măsuri corective sau urmărirea implementării măsurilor corective în urma audit-urilor și inspecțiilor efectuate de AACR și DSC;
 - participarea la încheierea de protocoale, proceduri, reglementări în colaborare cu instituții interne – MT, AACR, SMFA și utilizatori ai spațiului aerian – TAROM, AOPA, ARCA, etc.;
 - participarea în cadrul echipelor de specialiști la dezvoltarea și implementarea Sistemului ATM 2015+;
 - participarea la elaborarea/revizuirea procedurilor aferente implementării Sistemului Național Antigrintină și de Creștere a Precipitațiilor;
 - participarea la activități specifice colaborării civil-militare și programe de executare zboruri fără echipaj la bord (RPA);

- participarea la analiza proiectelor de reglementări trimise spre consultare de către AACR, MT precum și la analiza proiectelor de documente elaborate de organizațiile internaționale la care România este parte – EASA, EUROCONTROL, ICAO etc.;
- realizarea Proiectului de Colaborare/Cooperare dintre ROMATSA și MoldATSA și coordonarea acestuia la nivel de departament.

Managementul Activității de Terminal

Principalele activități desfășurate în anul 2017, în domeniul managementului activității de terminal, au fost:

- coordonarea implementării proiectului de sectorizare TMA București – înființarea sectorului DIRECTOR:
 - elaborarea documentației
 - coordonarea cu AACR în vederea obținerii aprobărilor;
- optimizarea structurii de spațiu aerian:
 - elaborarea propunerii de optimizare a rutelor în regiunea Iași – stabilirea configurației rutelor noi (niveluri minime, puncte noi, distanțe etc);
 - elaborarea bazei amendamentului pentru introducerea de segmente noi la CTR Iași;
- optimizarea procedurilor de zbor instrumental;

Descriere activități:

- coordonarea implementării sau optimizării procedurilor de zbor instrumental (coordonarea formulărilor cerințelor operaționale ale CTA/operatori aerieni/SMFA, coordonarea cu proiectantul, coordonarea pentru validarea din zbor, coordonarea procesului de aprobare ACC și a procesului de publicare);
- demararea procesului de proiectare proceduri instrumentale de zbor pentru:
 - LRTC – finalizarea raportului de proiectare de proceduri care include revizia procedurilor existente și implementarea procedurilor GNSS pe ambele direcții ale pistei, elaborarea raportului de reducere și evaluare a riscurilor pentru implementarea procedurilor
 - LRAR – finalizarea raportului de proiectare proceduri care include revizia procedurilor existente și a rutelor standard de plecare/sosire și implementarea procedurilor GNSS pe ambele direcții ale pistei, elaborarea raportului de reducere și evaluare a riscurilor pentru implementarea procedurilor
 - LRBM – stabilirea cerințelor operaționale pentru revizia procedurilor existente și încheierea unui act adițional pentru proiectarea unei proceduri temporare NDB fără DME pentru perioada în care echipamentul DME nu este disponibil
 - LRBC – stabilirea cerințelor operaționale în cadrul unor ședințe cu operatori aerieni și reprezentanți ai aeroportului și coordonarea cu furnizorul de servicii de proiectare în vederea finalizării raportului de proiectare pentru revizia procedurilor existente și implementarea unor proceduri GNSS cu minima LNAV
 - LRCV – stabilirea cerințelor operaționale în cadrul unor ședințe cu operatorii aerieni și reprezentanții aeroportului și coordonarea cu furnizorul de servicii

- de proiectare în vederea finalizării raportului de proiectare pentru revizia procedurilor existente și implementarea unor proceduri GNSS
- Câmpia Turzii și Boboc – stabilirea cerințelor operaționale în cadrul unor ședințe cu reprezentanți ai SMFA și reprezentanți ai bazelor aeriene, elaborarea unui prim concept al noilor proceduri;
- asistența pentru LRSM pe contractul aeroportului – coordonarea furnizorilor de servicii de proiectare pentru revizia procedurilor ILS și VOR – definirea cerințelor operaționale, analiza documentației (în curs de publicare);
- asistența pentru LRTR pe contractul aeroportului – coordonarea cu Aeroportul Timișoara privind stabilirea cerințelor operaționale pentru revizia procedurilor de apropiere instrumentală, analiza documentației, elaborarea analizei de risc;
- coordonări cu AACR – cerințele de implementare a procedurilor de apropiere instrumentală GNSS/LNAV în FIR București (în condițiile indisponibilității acoperirii EGNOS pe partea de est a României);
- coordonarea cu SMFA și Direcția Topografică Militară privind elaborarea și implementarea procedurilor de apropiere instrumentală la Boboc și Câmpia Turzii – versiune de proiect transmisă la SMFA pentru verificare; coordonarea privind publicarea procedurilor GNSS proiectate pentru LRSV și LRCK în AIP MIL.
- proiecte modernizare aeroporturi

Descriere activități:

- coordonarea/elaborarea documentelor specifice pentru proiectele de modernizare a unor aeroporturi (proceduri de apropiere instrumentală, analize de risc, coordonări plan);
- coordonarea cu Aeroportul Baia Mare – modernizarea infrastructurii aeroportuare și reamplasarea echipamentului ILS;
- coordonarea cu Aeroportul Tulcea – refacerea pistelor;
- coordonarea cu Aeroportul Craiova și experții în domeniul tehnic din ROMATSA – upgrade-area ILS CAT II (elaborarea analizei de risc, suspendarea procedurilor);
- coordonări aeroporturi – aplicarea Regulamentului 139/2014:
 - participarea la Grupul de Lucru pentru implementarea Regulamentului 139/2014
 - coordonarea și finalizarea acordurilor de servicii de navigație aeriană și procedurilor locale comune cu majoritatea operatorilor de aerodrom.
- Proiect ATM 2015+
 - participarea la Grupul de Lucru ATM 2015+:
 - completarea adaptation data pentru configurarea sistemului (introducerea modificărilor amendamentelor AIP);
 - centralizarea situației mișcărilor în FIR București și în zona terminală
 - centralizarea lunară a situației mișcărilor pe toate aeroporturile din România;
 - centralizarea lunară a situației mișcărilor în FIR București;
 - transmiterea trimestrială a datelor către AACR

- pregătirea/informarea CTA
 - informarea CTA privind intrarea în vigoare a unor noi reglementări sau modificarea acestora, stabilirea nivelului de pregătire CTA;
 - informarea CTA privind intrarea în vigoare a unor modificări operaționale, stabilirea nivelului MBI;
 - asigurarea examinării teoretice și practice pentru candidații CTA;
 - participarea în comisiile de evaluare pentru avansarea sau promovarea CTA.
- inspecții operaționale
 - monitorizarea aplicării planurilor de măsuri stabilite în urma auditurilor sau inspecțiilor operaționale efectuate de către AACR și organismele interne;
 - efectuarea inspecțiilor operaționale și elaborarea rapoartelor de inspecții (Târgu Mureș, Arad, Cluj, Timișoara, Satu Mare, Iași, Bacău, Constanța, Tulcea);
- coordonarea pregătirii ab-initio la Centrul de Pregătire Constanța
 - asigurarea cursurilor teoretice și SIM de către experții managementului de terminal.
- elaborarea documentației specifice domeniului de activitate
 - întocmirea rapoartelor de evaluare și reducere a riscurilor pentru instalarea de noi echipamente de radionavigație sau înlocuirea acestora (înlocuire, relocare, upgrade);
 - formularea cerințelor operaționale pentru instalarea unor noi echipamente de radionavigație de sol;
 - coordonarea elaborării bazei de amendament AIPI;
 - emiterea bazelor NOTAM;
 - coordonarea aeroporturilor – implementarea/actualizarea procedurilor LVP (Târgu Mureș, Timișoara, Cluj, Sibiu, Arad, Suceava);
 - actualizarea Manualelor Operaționale TWR, APP;
 - participarea la consultări privind modificările legislative și propunerile de amendamente (RACR – CPPZI Ed. 2.0, amendamente PANS – OPS, amendamente RACR – ATS, Codul Aerian, OMT 125/2014, RACR – ZSAC);
 - coordonarea elaborării amendamentelor LoA interne între unități de trafic aerian din FIR București;
 - coordonarea elaborării procedurilor de colaborare ale aerocluburilor locale, operatori aerieni privați;
 - coordonarea pentru întocmirea de proceduri de colaborare între subunitățile DSNA și aeroporturi;
 - coordonarea pentru elaborarea de proceduri de colaborare pentru spectacole/concursuri aeriene, lansări baloane (BIAS 2017, miting aviatic la Satu Mare, Cluj, Baia Mare etc.);
 - participarea la elaborarea procedurilor de colaborare pentru exerciții militare ce au loc în spațiul aerian de terminal;
 - coordonarea elaborării Planului Național de Implementare PBN în România;
 - coordonarea elaborării și finalizării raportului de evaluare și reducere a riscurilor push-back LRTR.

- activități operaționale
 - monitorizarea riscurilor aferente activității specifice turnurilor de control de aerodrom (TWR) și unităților de control de apropiere (APP), analiza Raportării Evenimentelor de Aviație Civilă (REAC), formulare de cerințe sau recomandări pentru reducerea riscurilor;
 - consultări cu AACR
 - organizarea întâlnirilor pentru stabilirea mijloacelor de implementare a procedurilor GNSS în România (aprobarea documentației de proiectare, discuții privind utilizarea GPS, discuții privind verificarea din zbor a procedurilor GNSS etc.);
 - consultări cu operatorii aerieni
 - organizarea întâlnirii periodice TAROM, WIZZAIR și BLUEAIR, implicarea operatorilor în formularea cerințelor operaționale pentru proceduri de zbor instrumental (participarea la ședința de stabilire a cerințelor operaționale pentru proiectarea LRTC, LRAR, LRBM, LRCV);
 - participarea sau elaborarea propunerilor pentru mandatul de participare la întâlniri ale Asociației Aeroporturilor din România
 - întâlniri AOPA, AROPA
 - întâlniri cu Aeroclubul României
 - participarea în comisiile de examinare pentru avansarea/promovarea CTA TWR/APP;
 - participarea în grupul de management al transferului de la sistemul Leonardo la sistemul INDRA;
 - deplasarea la seminarii și ședințe operaționale (Rai SG- EUROCONTROL, Capacity Planning EUROCONTROL, workshop rvt – Tokyo, EUROCAE wg 100 – Moscova);
 - coordonarea activității de proiectare și implementare proceduri PBN în România, inclusă în programul cu finanțare europeană SPICE. Participarea la grupul de lucru SPICE, completarea documentației de raportare a progresului, coordonarea cu Asociația Aeroporturilor din România pentru sincronizarea activităților de program (proiectare vs. Elaborare studii de teren și obstacolare);
 - activitatea de implementare a procedurilor de apropiere instrumentală GNSS nu a avansat (obiectivele propuse pentru anul 2017 nefiind atinse) din motive independente de activitatea ROMATSA. Disfuncționalitățile care au dus la amânarea procesului de implementare sunt de natură legislativă (imposibilitatea utilizării GPS în România în contextul în care acoperirea EGNOS în partea de est a României este deficitară, legislația este neclară în ceea ce privește datele de obstacolare cu efecte asupra metodologiei de proiectare) și de natură tehnică (imposibilitatea validării din zbor a procedurilor GNSS din cauza lipsei unei aeronave dotate cu receiver SBAS). Există o serie de proceduri GNSS proiectate (menționate mai sus) dar care nu pot fi publicate din cauza disfuncționalităților menționate mai sus. Procesul de proiectare proceduri GNSS va putea fi reluat după rezolvarea disfuncționalităților identificate.
 - corelarea obiectivelor LSSIP cu obiectivele definite în Planul de Afaceri Strategic și analiza impactului și stadiului de implementare a prevederilor Regulamentelor Europene;

- formularea răspunsurilor/avizelor solicitate privind lansarea focurilor de artificii (Mogoșoaia, Romexpo etc);
- consultarea cu operatorii aerieni, AACR și organismul de siguranță și calitate din cadrul regiei privind sesizările de zgomot în zona aeroporturilor – formularea răspunsurilor către petenți.
- alte activități:
- activități de îndrumare pentru studenții Facultății de Inginerie Aerospațială aflați în stagiul de practică la ROMATSA/DO (perioada iunie – iulie).

Diferențe înregistrate în raport cu obiectivele

Activitatea de implementare a procedurilor de apropiere instrumentală GNSS nu a avansat (obiectivele propuse pentru anul 2017 nefiind atinse) din motive independente de activitatea ROMATSA.

Disfuncționalitățile care au dus la amânarea procesului de implementare sunt de natură legislativă (imposibilitatea utilizării GPS în România în contextul în care acoperirea EGNOS în partea de est a României este deficitară, legislație neclară în ceea ce privește datele de obstacolare, cu efecte asupra metodologiei de proiectare) și de natură tehnică (imposibilitatea validării din zbor a procedurilor GNSS, din cauza lipsei unei aeronave dotate cu receiver SBAS).

Există o serie de proceduri GNSS proiectate (menționate mai sus), dar care nu pot fi publicate din cauza disfuncționalităților menționate mai sus. Procesul de proiectare proceduri GNSS va putea fi reluat după rezolvarea disfuncționalităților identificate.

Există o serie de proceduri GNSS proiectate (menționate mai sus), dar care nu pot fi publicate din cauza disfuncționalităților menționate mai sus. Procesul de proiectare proceduri GNSS va putea fi reluat după rezolvarea disfuncționalităților identificate.

Managementul Pregătirii Profesionale și Organizarea resurselor CTA

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2017, în domeniul Managementul Pregătirii Profesionale (SMPP) sunt următoarele:

- Managementul Resurselor Umane ATCO & Factori umani
- participarea în cadrul comisiilor de evaluare organizate la unități ATS ale ROMATSA în vederea avansării sau promovării, după caz, a personalului CTA, care îndeplinea cerințele prevăzute în procedurile aplicabile;
- observatori la audituri efectuate de AACR la subunitățile ROMATSA în procesul de supraveghere continuă, efectuat de AACR în calitate sa de NSA, conform reglementărilor aplicabile;
- organizarea de selecții interne în unitățile ATS;
- organizarea și monitorizarea executării cursurilor de conversie în vederea implementării noului sistem la ACC București și în celelalte subunități;
- organizarea și monitorizarea executării cursurilor de obținere de autorizări suplimentare de unitate (extindere arie de competență) de către CTA declarați admiși pentru ocuparea posturilor vacante;
- organizarea și monitorizarea executării cursurilor pentru obținerea autorizării de unitate la ACC București de către CTA Stagiari;

- organizarea și monitorizarea executării cursurilor pentru obținerea autorizării de unitate la TWR de către CTA Stagiari;
 - organizarea și monitorizarea executării cursurilor de obținere de autorizări suplimentare de unitate (extindere arie de competență) pentru obținerea autorizării de unitate la TWR Otopeni de către CTA de la TWR Băneasa și la TWR Băneasa de către CTA de la TWR Otopeni (dublă autorizare de unitate);
 - organizarea și monitorizarea executării cursurilor de obținere de autorizări suplimentare de unitate (extindere arie de competență) pentru obținerea autorizării de unitate la APP București de către CTA declarați admiși pentru ocupare posturi vacante;
 - organizarea și monitorizarea cursurilor de perfecționare a personalului ROMATSA efectuat în cadrul regiei de către IANS;
 - organizarea și monitorizarea de cursuri de instructori pentru CTA de la unități TWR;
 - organizarea și monitorizarea cursurilor de instructori pentru CTA de la unități ACC/APP;
- instruire
- a coordonat și urmărit activitatea de școlarizare/perfecționare prin cursuri interne și externe a personalului CTA, după cum urmează:
 - cursuri de perfecționare a personalului ROMATSA la EUROCONTROL – IANS;
 - a coordonat și urmărit efectuarea cursurilor necesare modificărilor structurii spațiului aerian:
 - organizarea și monitorizarea executării cursurilor de pregătire, pentru implementarea noilor structuri de spațiu aerian în FIR București;
 - organizarea și monitorizarea executării cursurilor de pregătire, pentru modificarea structurii de spațiu aerian în urma coordonării cu ACC adiacente;
 - a coordonat și urmărit efectuarea cursurilor pentru extinderea ariei de competență:
 - cursuri de pregătire CTA în vederea extinderii ariei de competență pe sectoarele din cadrul ACC București;
 - cursuri pentru obținerea de calificări și autorizări suplimentare de unitate CTA TWR otopeni – APP București;
 - curs de obținerea de calificări și autorizări suplimentare de unitate CTA TWR Sibiu – APP București;
 - curs pentru obținerea de calificări și autorizări suplimentare de unitate CTA TWR Cluj – APP București;
 - curs pentru obținerea de autorizări suplimentare de unitate CTA TWR Constanța – TWR Băneasa;
 - curs pentru obținerea de autorizări suplimentare de unitate CTA TWR Oradea – TWR Târgu Mureș;
 - curs pentru obținerea de autorizări suplimentare de unitate CTA TWR Tulcea/Suceava – TWR Constanța;
 - curs pentru obținerea de autorizări suplimentare de unitate CTA TWR Suceava – TWR Cluj;
 - curs pentru obținerea de autorizări suplimentare la unitatea CTA TWR Bacău – TWR Suceava;
 - curs pentru obținerea de autorizări suplimentare de unitate CTA APP București pentru TMA NAPOC;

- curs pentru obținerea de calificări și autorizări suplimentare de unitate CTA TWR Cluj pentru TMA NAPOC;
- a coordonat și urmărit efectuarea cursurilor pentru menținerea competenței:
 - cursuri de pregătire de perfecționare și pentru situații neobișnuite și de urgență a personalului CTA desfășurate la simulatoarele din cadrul ROMATSA;
 - cursuri după întreruperea activității de CTA;
- a coordonat și urmărit efectuarea cursurilor pentru obținerea licenței de CTA:
 - cursuri de pregătire la unitate (UTP) în vederea obținerii licenței CTA, desfășurate la unitățile ATC cu calificările ADI/TWR/APP, APS și ACS;
 - a coordonat și urmărit efectuarea cursurilor pentru obținerea autorizării de instructor;
 - cursuri instructori pentru CTA de la unități TWR;
 - cursuri instructori pentru CTA de la unități ACC/APP;
- licență

Expertii managementului pregătirii profesionale au analizat și avizat, după caz, cererile de obținere/revalidare/reînnoire a licenței CTA sau calificărilor și autorizărilor asociate acestora, precum și:

- monitorizarea îndeplinirii cerințelor REG 2015/340 și Planurilor de Pregătire privind licențierea și pregătirea CTA;
- continuarea și finalizarea elaborării documentelor necesare implementării Regulamentului (UE) 2015/340:
 - a întreprins demersurile necesare către AACR, în cooperare cu experții în resurse umane, în vederea examinării absolvenților cursului ab-initio pentru obținerea licenței CTA stagiar;
 - a întreprins demersurile necesare către AACR, în cooperare cu resursele umane, în vederea examinării CTA stagiar pentru obținerea licenței CTA cu calificările și autorizările de unitate corespunzătoare.
- competența lingvistică

Expertii managementului pregătirii profesionale supervizează examenele de competență în utilizarea limbii engleze (ELPAC) a întregului personal de dirijare și control de la toate unitățile ATS ROMATSA.

Organizația de pregătire CTA ROMATSA

- Recertificare ROMATSA – Organizație de pregătire
- Suplimentare de atribuții

A inițiat elaborat și a supus aprobării AACR documentația necesară recertificării ROMATSA ca Organizație de Pregătire CTA.

În acest sens:

- s-a întocmit documentația necesară autorizării;
- s-a întocmit planul privind continuarea supravegherii activității Organizației de Pregătire CTA ROMATSA;
- pregătire cursuri externe
- a elaborat caietul de sarcini pentru achiziția de servicii – cursuri de pregătire profesională a personalului operativ ROMATSA într-o țară cu limba oficială engleză, achiziția acestui curs fiind în faza de pregătire a contractării;
- a elaborat, de asemenea, caietul de sarcini pentru achiziția de servicii – cursuri de pregătire inițială în vederea obținerii calificării CTA pentru candidații declarați „ADMIS” în urma sesiunii de selecție din 2017.
- alte obiective
- a coordonat și urmărit îndeplinirea obiectivelor pe linia obiectului de activitate al managementului pregătirii profesionale (obiectivele HUM) din LSSIP România;
- a inițiat și derulat contracte cu EUROCONTROL IANS pentru pregătirea CTA în cadrul ROMATSA;
- a inițiat și derulat contracte pentru certificarea RTF a CTA în cadrul R.A. ROMATSA;
- a derulat contractul de pregătire PAIFA;
- a participat, prin specialiștii săi, la activitățile Organizației de Pregătire în conformitate cu prevederile Regulamentului (UE) 2015/340 ale Parlamentului European și al Consiliului stabilind cerințele comune pentru organizațiile de instruire a CTA;
- a elaborat, dezvoltat și menținut baza de date de evidență a diferitelor aspecte referitoare la pregătirea CTA.

Managementul Informațiilor Aeronautice

Principalele activități desfășurate în perioada 1 ianuarie 2017 – 31 decembrie 2017, în domeniul Managementul Informațiilor Aeronautice, au fost următoarele:

Managementul AIS

- coordonarea, îndrumarea și controlul activităților specifice domeniului de activitate al serviciului privind informarea aeronautică, în vederea realizării obiectivelor operaționale angajate, pentru anul 2017;
- analizarea și actualizarea, dacă a fost cazul, a procedurilor de lucru pentru activitățile executive de informare aeronautică, aplicabile în serviciul AIM, unitățile ARO/Briefing și Biroul NOTAM International;
- analiza și urmărirea actualizării Manualelor Operaționale ale unităților ARO/Briefing și Biroului NOTAM International;
- actualizarea procedurilor de lucru pentru activitățile executive de informare aeronautică, aplicabile în managementul informațiilor aeronautice, unitățile ARO/Briefing și Biroul NOTAM International;
- asigurarea funcției de Client Security Officer (CSO) pentru ROMATSA în legătură cu Baza Europeană de Date AIS – EAD, gestionarea utilizatorilor și drepturile acestora în lucrul cu EAD, modulele SDO, PAMS, INO;
- pregătirea în vederea inspecțiilor și auditurilor AACR;

- analiza proiectelor de RACR și PIAC și transmiterea punctelor de vedere la AACR sau MT, după caz;
 - urmărirea și coordonarea activității de școlarizare/perfecționare prin cursuri interne și externe a personalului AIS;
 - elaborarea referatelor de necesitate și estimare a valorii pentru achizițiile de produse necesare pentru desfășurarea activității serviciului, conform PAAP 2017, aprobat;
 - elaborarea referatului de necesitate și estimare a valorii pentru contractarea serviciilor de tipografie digitală pentru anul 2017, realizare achiziție – contract semnat în vederea tipăririi hărților aeronautice elaborate în cadrul serviciului;
 - elaborarea referatului de necesitate și estimare a valorii pentru contractarea serviciilor de conversie de date (pentru implementarea Directivei INSPIRE), realizare achiziție – contract semnat în vederea îndeplinirii responsabilităților ROMATSA stabilite prin legislația aplicabilă;
 - elaborarea referatului de necesitate și estimare a valorii pentru contractarea serviciilor de școlarizare pentru cursul intensiv de limbă engleză generală și de specialitate (refresher) pentru personalul de informare și participarea în comisia de negociere pentru atribuirea contractului – contract semnat;
 - susținerea temelor din domeniul AIS la cursurile de pregătire CTA și PMO, organizate în cadrul ROMATSA;
 - elaborarea programei pentru cursul de pregătire recurentă pentru CITA Instructor, obținerea aprobării AACR pentru organizarea cursului (conform prevederilor PIAC-LCITA în vigoare), coordonarea desfășurării acestuia și desfășurarea activităților administrative (întocmire procese verbale și diplome de absolvire);
 - elaborarea programei pentru cursul de pregătire în vederea reînnoirii licenței CITA calificarea CITA ACC, obținerea aprobării AACR pentru organizarea cursului (conform prevederilor PIAC-LCITA în vigoare) și derularea activităților de organizare a cursului planificat în ianuarie 2018;
 - analiza necesarului de personal operativ de informare din cadrul R.A. ROMATSA, ținând cont de numărul pozițiilor de lucru operaționale la compartimentele în cauză, a sarcinilor aferente și a programului de lucru în care se desfășoară activitatea;
 - coordonarea acțiunilor necesare implementării măsurilor rezultate în urma auditurilor și inspecțiilor în domeniul informațiilor aeronautice;
 - elaborarea planificării inspecției interne operaționale;
 - efectuarea inspecțiilor interne operaționale planificate în anul 2017;
 - participarea la dezvoltarea proiectului SEEN FRA;
 - în vederea realizării obiectivului INF 01 – Modernizare sisteme pentru serviciile de informare aeronautică, au fost derulate următoarele activități:
- elaborarea listei de verificare pentru stabilirea impactului asupra siguranței a modificării sistemului ATM/ANS ROMATSA prin achiziția Sistemului Integrat Computerizat AIS – document aprobat;
 - elaborarea raportului de evaluare și reducere a riscurilor pentru achiziția Sistemului Integrat Computerizat AIS – document aprobat;
 - coordonarea Grupului de Lucru pentru elaborarea documentației de achiziție pentru Sistemul Integrat Computerizat AIS;
 - finalizarea documentului Specificații Funcționale și Tehnice pentru achiziția Sistemului Integrat Computerizat AIS – Anexa 2 la Caietul de Sarcini, necesar pentru demararea procesului de achiziție – document aprobat;
 - elaborarea Declarației de Lucru, Anexa 1 la Caietul de Sarcini – document aprobat
 - elaborarea machetei Tabelului de Conformare cu cerințele Caietului de Sarcini
 - elaborarea referatului de necesitate și estimare a valorii pentru achiziția Sistemului Integrat Computerizat AIS – document aprobat.

Furnizare AIS

- primirea și analizarea bazei AIS de la originatori, transmiterea de observații, în vederea corectării, și transmiterea spre aprobarea AACR a bazelor primite de la originatori, în vederea publicării;
- publicarea hartilor VFR, ediția a II-a;
- republicarea hărții FRA (implementare SEEN FRA);
- republicarea hărții de rută pentru spațiul aerian inferior și superior;
- în calitate de furnizor de date spațiale pentru Tema I.7 – Rețele de transport aerian, ROMATSA a achiziționat servicii de conversie de date și a finalizat migrarea setului de date pe care le produce sau le deține corespunzător domeniului său de activitate prin formatul AIXM 4.5 în formatul INSPIRE;
- la solicitarea ROMATA, ANCPPI a publicat pe geoportalul propriu setul de date pus la dispoziție de experții informațiilor aeronautice, urmând ca, la orice actualizare a hărților de rută, să fie un set de date actualizat;
- publicarea următoarelor documente de informare aeronautică:

Documentul	Data publicării	Data intrării în vigoare	Conținutul (pe scurt)
AIRAC AIP AMDT 02/17	19 ian 2017	02 mar 2017	- implementare rute RNAV Y32, Y33, Y34 - modificări infrastructură la LRSV - actualizare hărți aeronautice LRIA - modificări LRTZ: frecvență OPC, facilități alimentare pe aerodrom
AIRAC AIP AMDT 03/17	16 feb 2017	30 mar 2017	- implementare SEEN FRA - actualizare harta FRA - publicare aerodrom nou DEVA/Săulești- Constantin Manolache (LRDV)
AIC A 03/17	16 mar 2017	30 mar 2017	Lista de control AIC, seria A
AIRAC AIP SUP 01/17	16 mar 2017	27 apr 2017	Lucrări de reparații la LROP, RWY 08L/26R (înlocuire AIRAC AIP SUP 02/2015)
AIRAC AIP AMDT 04/17	16 mar 2017	27 apr 2017	- LRAR, eliminare SWY RWY09 - LRBC, Modificare RWY, TWY's, buzunar - LRBM, Modificare RWY, TWY's, APRON, lumini și obstacole - LROP, frecvențe noi TWR - LROD, actualizare informații facilități alimentare - Eliminare din AIP a heliportului LRBH
AIC A 04/17	13 apr 2017	01 mai 2017	Informare privind publicarea hărții VFR pentru FIR

Documentul	Data publicării	Data intrării în vigoare	Conținutul (pe scurt)
			București (harta OACI 1:500000)
AIRAC AIP AMDT 05/17	13 apr 2017	25 mai 2017	- Modificare limită inferioară ruta RNAV Y33 - LRBC, modificare informații referitoare la luminile RWY - LRIA, stabilire punct de raport (REP) nou - LRTR, eliminare a TWY F și a platformei W, alte modificări în infrastructura aeroportului
AIRAC AIP SUP 02/17	13 apr 2017	25 mai 2017	Lucrări de reparații la RWY, LRBC (faza 2)
AIC A 05/17	11 mai 2017	11 mai 2017	Desfășurarea operațiunilor comerciale specializate în baza prevederilor Regulamentului (UE) nr. 965/2012
AIRAC AIP SUP 03/17	11 mai 2017	22 iun 2017	Lucrări de reparații la LROP, RWY 08L/26R (înlocuire AIRAC AIP SUP 01/2017)
AIRAC AIP AMDT 06/17	11 mai 2017	22 iun 2017	- LRBS, modificări rezistența RWY, TWY - LROP, modificări rezistența RWY, TWYs și platforma, modificare dimensiunii benzii RWY 08R/26L, marcaje noi platforma 3, buzunar nou - LRSB – hărți noi publicate (APDC, PATC)
AIRAC AIP AMDT 07/17	08 iun 2017	20 iul 2017	- actualizare tabele de răsărit și de apus - modificări atribute DVOR/DME BRV - LRSB – LVP
AIRAC AIP AMDT 08/17	15 iul 2017	17 aug 2017	- LRRCR – modificări marcaje și lumini - LRCV – RWY STRIP extins, modific/ri platformă, republicare AOC - LRCK – NDB (LO) ZZ desființat - LRSB – actualizare hărți STAR
AIRAC AIP AMDT 09/17	03 aug 2017	14 sep 2017	- modificarea rutelor VFR în TMA NAPOC - LRAR- închidere căi de rulare
AIRAC AIP	29 aug 2017	12 oct 2017	- LRRCR – publicare nouă

Documentul	Data publicării	Data intrării în vigoare	Conținutul (pe scurt)
AMDT 10/17			platforma 2, modificare informații pentru platformele 1 și 3 - actualizare informații rute standard de rulare
AIRAC AIP AMDT 11/17	28 sep 2017	09 nov 2017	- publicare zone antigrindină noi - LRAR- modificare informații THR09 - actualizare hărți pentru LRAR, LRCV, LRIA și LRTR, ca urmare a noilor zone antigrindină stabilite
AIC A 06/17	28 sep 2017	09 nov 2017	Informare privind publicarea ediției 2 a hărții VFR pentru FIR București (harta OACI 1:500000)
AIC A 07/17	28 sep 2017	09 nov 2017	Lista de control AIC seria A
AIRAC AIP AMDT 11/17	26 oct 2017	07 DEC 2017	- actualizare hărți LRBC- modificare denumire aerodrom - modificare informații referitoare la portanța RWY, TWY B și platforma 1
AIRAC AIP SUP 04/17	26 oct 2017	07 dec 2017	Lucrări de reparații la LROP, RWY 08L/26R (înlocuire AIRAC AIP SUP 03/2017)
AIC B 01/18	23 nov 2017	01 ian 2018	Calendarul AIRAC 2018
AIRAC AIP AMDT 01/18	23 nov 2017	04 ian 2018	- LRSV – actualizare informații LVP
AIP AMDT 344	21 dec 2017	05 ian 2018	Actualizare tarife TANC, RANC

- menținerea datelor aeronautice în Baza de date AIS europeană – EAD, modulele SDO (Static Data Operations) și PAMS (Published AIP Management System);
- postarea pe site-ul propriu, www.aisro.ro a elementelor Pachetului Integrat de Informare Aeronautică publicate;
- analizarea răspunsurilor la chestionarele privind furnizarea AIS de către ROMATSA, primite de la abonații la documentele AIS. Rezultatele pentru anul 2017 sunt prezentate în diagrama alăturată.

Managementul Informațiilor Meteorologice

Expertiza de specialitate:

- activități specifice domeniului MET, legate de funcționarea SMS ROMATSA:

- efectuarea evaluărilor de siguranță – fazele FHA/PSSA pentru implementarea versiunii software ROMAWOS 4.0;
- revizuirea, în urma observațiilor AACR formulate în cadrul procesului de autorizare a sistemului AWOS-APP, a Raportului de evaluare și reducere a riscurilor pentru implementarea versiunii 2.0 a aplicației AWOS-APP la APP București și înaintarea spre aprobare a acestui document;
- elaborarea listelor de verificare a impactului estimat asupra siguranței pentru modificări de sistem ATM ROMATSA – componente MET – efectuate sau prevăzute a se efectua în 2017:
 - instalare stații de lucru în vederea testării versiunii software ROMAWOS 4.0;
 - configurare software ROMAWOS 3.2 în vederea testării versiunii software ROMAWOS 4.0 la toate amplasamentele operaționale;
 - utilizare operațională stații meteorologice automate „Hydromet” ca rezervă caldă la sistemul ROMAWOS la BMA Baia Mare, Oradea, Satu Mare, Sibiu, Suceava, Tulcea;
 - reeditare instrucțiuni de determinare QNH și QFE la BMA Baia Mare pentru actualizarea tabelelor de calcul QFE având în vedere cotele pragurilor 09 și 27 ale PDA publicate în AIP România;
 - utilizare barometre digitale ca rezervă caldă la ROMAWOS;
 - implementare sistem ATIS la DSNA Iași;
 - implementare sistem de detecție a forfecării vântului la nivel jos bazat pe LIDAR la AIHCB;
 - implementare sistem SODAR la AIHCB;
 - integrare ceilometru direcția 09 în sistemul ROMAWOS Arad;
 - achiziție stație meteorologică portabilă pentru BMA București.
- activități legate de instalarea și configurarea aplicației software ROMAWOS:
 - elaborarea și transmiterea fișei de configurare operațională ROMAWOS aplicabile la DSNA Baia Mare, asigurând actualizarea direcției pistei la 09-27, a cotelor pragurilor pistei și a cotei aerodromului Baia Mare, conform valorilor publicate în AIP România, valabile începând cu data de 27.04.2017;
 - elaborarea fișei de configurare operațională ROMAWOS aplicabile la DSNA Sibiu începând cu data intrării în vigoare a Procedurii pentru operațiuni în condiții de vizibilitate redusă (LVP) – „Colaborare operațională între R.A. Aeroportul Internațional Sibiu și R.A. ROMATSA – DSNA Sibiu”, transmisă prin adresa nr. 5865/21.03.2017;
 - coordonarea elaborării, înaintarea spre aprobare și distribuirea documentului „Instrucțiuni instalare și configurare pentru testare în mediu operațional a aplicației software ROMAWOS 4.0”;
 - coordonarea elaborării, înaintarea spre aprobare și distribuirea documentului „Instrucțiuni de testare la amplasamentele de instalare a aplicației software ROMAWOS – versiunea 4.0”;
 - coordonarea verificărilor aplicației soft ROMAWOS 4.0 după efectuarea instalării în mediul operațional de monitorizare: preluarea de la secțiile PNA/CNS locale a raportărilor scrise sau telefonice de disfuncționalități ale aplicației software ROMAWOS 4.0, evaluarea inițială a acestora prin testare pe platforma existentă la CDZ București și, dacă este cazul, îndrumare în vederea remedierii pe plan local, sau întocmirea rapoartelor de malfuncție (bug) înregistrate pe serverul dedicat JIRA KEPLER.

- activități legate de derularea Planului Anual de Achiziții ROMATSA 2017:
- a fost finalizată contractarea, instalarea și intrarea în exploatare operațională a unui sistem SODAR la AIHCB (decembrie 2017) prin următoarele acțiuni:
 - obținerea avizului de principiu al AACR pentru amplasarea sistemului SODAR în zona limitrofă Aeroportului Internațional Henri Coandă București;
 - coordonarea elaborării caietului de sarcini pentru achiziția unui Sistem SODAR;
 - participarea la activitatea comisiei de achiziție a Sistemului SODAR la Aeroportul Internațional Henri Coandă București;
 - participarea la activitățile de SAT, training și recepție finală;
 - participarea la activitatea comisiei numită pentru achiziția unui sistem ATIS la DSNA Iași: elaborare caiet de sarcini și alte documente aferente achiziției;
 - participarea la elaborarea caietului de sarcini în vederea achiziționării unui sistem de detecție a forfecării vântului la nivel jos la AIHCB „Tender Book for the Procurement of Low Level Wind Shear detection System for AIHCB”;
 - a fost finalizată achiziția „Senzori meteorologici pentru sistemul ROMAWOS Craiova”, prin următoarele acțiuni: participare la elaborarea specificațiilor, participare la activitatea comisiei de negociere, încheiată prin semnarea contractului de achiziție cu Vaisala Oyj
 - coordonarea instalării și punerii în funcțiune la 6 subunități a stațiilor meteorologice Hydromet pentru măsurarea temperaturii, umidității și grosimii stratului de zăpadă;
 - a fost finalizată contractarea unui upgrade al Sistemului de procesare date meteorologice (IBL Visual Weather) care să asigure procesarea datelor meteorologice în format IWXXM.
- activități legate de modernizarea și îmbunătățirea asistenței meteorologice:
 - coordonarea, pe linie de specialitate, a acțiunilor necesare mutării Biroului meteo de aerodrom la noua sa locație amenajată în clădirea turnului de control al aeroportului Bacău;
 - participarea, împreună cu experții, la revizuirea Normelor privind asigurarea trasabilității meteorologice a instrumentelor meteorologice folosite la asigurarea trasabilității meteorologice a instrumentelor meteorologice folosite la stațiile meteorologice aeronautice ROMATSA;
 - participarea la completarea solicitată de AACR a documentației atașate la cererea de emitere a autorizației de punere în funcțiune a sistemului ROMATSA „AWOS-APP”, prin elaborarea și înaintarea spre semnare a Declarației de adecvare la utilizarea dată a componentei „AWOS-APP” nr. 7836/13.04.2017;
 - întocmirea statisticilor anuale cu privire la calitatea codificării mesajelor de observație și calitatea prognozelor de aerodrom;
 - asigurarea, la cerere, a expertizei de specialitate pentru domeniul MET necesară implementării sistemului ATM 2015+;
 - organizarea și desfășurarea inspecțiilor operaționale interne planificate pentru anul 2017 la toate subunitățile MET;
 - întocmirea tabelor climatologice de aerodrom pentru LRIA, LRBC, LROD, LRTM și furnizarea altor statistici climatologice solicitate pentru LRAR, LRTR, LROD și pentru LRCL;

- configurarea aplicațiilor Visual Weather și PBS pentru procesarea nivelurilor adiționale furnizate de WAFC Londra (FL080, 210 și 480);
- configurarea aplicației Visual Weather pentru furnizarea către Sistemul NIDS a datelor de vânt în altitudine, hărților cu fenomene semnificative și imaginilor satelitare;
- coordonarea activităților pregătitoare și de testare aferente transferului sursei de date meteo pentru NIDS;
- participarea la acțiunile pregătitoare pentru intrarea în exploatare operațională a Sistemului Volmet de la DR București (inclusiv configurarea și instalarea stației de lucru de la CNPMNA).

Pregătirea personalului:

- coordonarea activității aferente funcționării Centrului de Pregătire în Meteorologie Aeronautică din cadrul ROMATSA;
 - participarea experților meteo, în calitate de lectori, la susținerea cursurilor refresher în domeniul MET, în cadrul ROMATSA, pentru personalul MET AERO PROG, precum și pentru personalul METEO AERO TEHN;
 - susținerea de cursuri în domeniul MET pentru personalul ATS din cadrul ROMATSA;
 - participarea experților serviciului, în calitate de lectori, la susținerea cursurilor în domeniul tehnicii predării la clasă (TTI), în cadrul regiei, pentru personalul CNS și ATS;
 - participarea experților meteo la activitățile online ale echipei de experți OMM pentru educație, pregătire și competențe;
 - participarea la grupurile de lucru pentru planificarea și dezvoltarea cursului la nivel european de pregătire a evaluatorilor de competențe MET dezvoltat în cadrul EUMETCAL;
 - elaborarea programelor de pregătire pentru utilizarea echipamentelor noi sau în cazul implementării unor noi versiuni soft cu impact asupra utilizatorului;
 - actualizarea dosarelor personale ale personalului meteorologic.
- alte activități:
- monitorizarea curentă a funcționării sistemelor PBS-MET/Lotus și Self-Briefing MET, utilizate pentru obținerea documentației meteorologice de zbor, precum și a noului sistem IBL, destinat procesării datelor meteorologice aeronautice;
 - intervenția la producător pentru rezolvarea unor disfuncționalități ale sistemului VOLMET legate de decodificarea greșită a unor grupe din mesajul METAR (SNOCLO, R99///);
 - monitorizarea disponibilității și regularității mesajelor meteorologice și raportarea lunară a indicilor de performanță asociați;
 - participarea, în calitate de membri ai COMPET Expert Team EUMETCAL, la dezvoltarea programei de curs „Train the Assessors”;
 - participarea la convocarea anuală privind colaborarea civil-militară, prezentarea unor teme de interes comun în domeniul MET.

Colaborarea civil-militară

În cursul anului 2017, activitățile specifice colaborării civil-militare în domeniul managementului traficului aerian, au asigurat continuitatea și coerența necesare aplicării constante a reglementărilor SES în planificarea și desfășurarea unor activități complexe, în

scopul îndeplinirii atribuțiilor generale și specifice stabilite, în conformitate cu legislația și reglementările aeronautice naționale și internaționale.

În acest context, unitățile civile de trafic aerian au asigurat, în condiții de siguranță, controlul segmentelor GAT ale zborurilor militare, suportul operațional pentru unele misiuni speciale (zbor în formație, tactici speciale) și, împreună cu unitățile de trafic militare, au realizat coordonarea zborurilor GAT-OAT și managementul pre-tactic și tactic al spațiului aerian. În perioada menționată, a fost menținut nivelul ridicat al intensității și complexității zborurilor militare în spațiul aerian al României, manifestat în cursul anilor precedenți. În acest sens, au continuat dislocările în România a unor detașamente ale forțelor NATO, care au efectuat zboruri intense cu avioane de luptă în zone cu trafic aerian civil semnificativ. De asemenea, aeronavele NATO E-3A AWACS au executat zboruri aproape zilnic în spațiul aerian al României, majoritatea misiunilor fiind efectuate și cu alimentare în aer. Totodată, au continuat misiunile executate, cu o frecvență medie de 2 zboruri pe săptămână, efectuate de aeronavele militare ale SUA fără pilot la bord RQ-4 „Global Hawk” din clasa High Altitude Long Endurance – HALE. Faptul că aceste activități militare complexe au fost desfășurate fără evenimente de trafic majore, demonstrează eficiența întregului mecanism de colaborare civil-militară, care a cuprins managementul spațiului aerian, prin alocarea zonelor specifice și gestionarea lor în dinamică, precum și coordonarea traficului civil și militar în timp real prin intermediul structurilor dedicate.

În categoria activităților militare complexe sunt considerate și exercițiile, antrenamentele, zborurile demonstrative sau cele efectuate cu ocazia zilei naționale sau a altor sărbători. În acest sens, în anul 2017 a fost asigurată coordonarea civil-militară pentru 18 activități complexe, care au necesitat elaborarea unor protocoale dedicate, prin care au fost agreate elementele concrete de rezervare și utilizare flexibilă a spațiului aerian și de coordonare tactică a traficului aerian general cu cel operațional.

Principalele activități militare complexe care au necesitat elaborarea de protocoale, au fost:

- primele antrenamente de realimentare în aer desfășurate de aeronavele F-16 românești (28.02 – 03.03.2017);
- exercițiul comun cu Forțele Aeriene ale Serbiei „Air Solution 2017” (19-26.06.2017);
- exercițiul româno-american „DACIAN EAGLE 2017” (14.06-31.08.2017);
- zborurile demonstrative efectuate de avioanele militare române și britanice cu survolul Bucureștiului cu ocazia Zilei Reginei Marii Britanii (22.06.2017);
- zborurile de calibrare pentru unitatea AEGIS de la Deveselu (22-26.06.2017);
- zborurile demonstrative efectuate cu ocazia manifestării „Zilei Porților Deschise la Bz. 90 Tp. Aer. Otopeni;
- exercițiul NATO „SABER GUARDIAN 2019” (14-23.07.2017);
- exercițiul bilateral româno-american „Carpathian Summer 2017” (14-31.07.2017);
- antrenamentele și zborurile efectuate cu ocazia Zilei Aviației Române și a Forțelor Aeriene (18-20.07.2017);
- exercițiul bilateral româno-american „CARPATHIAN FALL 2017” (19.08-01.09.2017);
- antrenamentele și zborurile demonstrative executate cu ocazia Zilei Marinei Române (13-15.08.2017);
- zborurile aerofotogrammetrice efectuate în FIR București cu aeronave AN-30 aparținând Forțelor Aeriene Române (10.09-15.12.2017);
- exercițiul româno-bulgar de poliție aeriană cross-border „BLUE BRIDGE 2017” (25.09-06.10.2017);
- exercițiul NATO de război electronic „RAMMSTEIN GUARD 11” (25-29.09.2017);
- zborurile de calibrare ale noilor tipuri de radare militare Long range în dotarea Forțelor Aeriene Române (octombrie-decembrie 2017);

- antrenamentele și zborurile demonstrative executate cu ocazia Zilei Armatei Române (23-25.10.2017);
- zborurile de verificare a capabilităților de apărare aeriană din poligonul Capu Midia (07-09.11.2017);
- antrenamentele și zborurile efectuate cu ocazia Zilei naționale a României (21.11-01.12.2017).

În vederea asigurării condițiilor de desfășurare a unor activități de zbor sportive fără afectarea cerințelor operaționale militare, în perioada menționată au fost încheiate trei protocoale între ROMATSA, Aeroclubul României și Statul Major al Forțelor Aeriene dedicate zborurilor cu planeare în curenți ondulatorii, zborurilor cu balonul cu aer cald pentru stabilirea recordurilor de înălțime și Campionatul Național de Planorism.

Pentru îndeplinirea cerințelor privind coordonarea civil-militară a unor zboruri cu caracter special, au fost încheiate trei protocoale între ROMATSA, Statul Major al Forțelor Aeriene și operatori aerieni privați privind desfășurarea unor zboruri aerofotogrammetrice și de măsurare a parametrilor atmosferici.

În perioada 25-26.05.2017, la Târgu Mureș, a fost desfășurată Convocarea anuală de analiză a colaborării civil-militare în managementul traficului aerian. Convocarea a fost organizată sub coordonarea Departamentului Operațional cu participarea reprezentanților tehnici și de siguranță și calitate, a direcțiilor regionale ROMATSA precum și a reprezentanților Autorității Aeronautice Civile Române și Aeroclubului României. Din partea militară, au participat reprezentanți ai Statului Major al Forțelor Aeriene, Statul Major al Forțelor Navale, Ministerului Afacerilor Interne, serviciului Român de Informații și Centrului de Încercări în Zbor Craiova.

De asemenea, în cursul acestei perioade, experții colaborării civil-militare au desfășurat și următoarele activități:

- continuarea sprijinului acordat în implementarea Local and sub-Regional Airspace management system-LARA, prin participarea la reuniunea Grupurilor de Utilizatori LARA și organizarea vizitei de asistență a echipei EUROCONTROL pentru Programul LARA (31.05.2017, sediul ROMATSA);
- organizarea a două întâlniri ROMATSA – SMFA la nivel de specialiști în domeniul tehnic, pentru derularea programelor comune în privința datelor radar, comunicațiilor radio și sistemelor tehnice utilizate în comun;
- continuarea activităților de operaționalizare a Centrului de Rezervă al ROMATSA (CR-2) colocat cu Centrul de Operații Aeriene (COA), prin revederea și actualizarea procedurii de acces a personalului ROMATSA în incinta COA și colaborarea cu DTA/MT și structurile specializate din MApN pentru actualizarea și promovarea proiectului Hotărârii de Guvern privind transferul spațiilor aferente CR-2 în administrarea ROMATSA;
- participarea la analiza activităților de intervenție activă în atmosferă prin utilizarea rachetelor antigrindină (30.01.2018, la sediul Ministerului Agriculturii) și elaborarea noilor proceduri de coordonare pentru aceste activități;
- organizarea a trei reuniuni ale grupului de lucru ROMATSA – SMFA pentru redefinirea zonelor militare, în contextul implementării FRA și intrării în operare a noului tip de avion de luptă;
- pregătirea propunerilor și pozițiilor ROMATSA pentru deciziile Consiliului de Management al Spațiului Aerian;
- relaționarea cu operatorii aeronavelor fără pilot la bord în vederea asigurării desfășurării activităților cu aceste tipuri de aeronave fără impact asupra siguranței zborurilor aflate în responsabilitatea ROMATSA;

- participarea la reuniunea Grupului de Lucru pentru Acces la Spațiul Aerian (Airspace Access Working Group-AAWG), desfășurat la Ramstein, Germania (05-08.12.2017), care a abordat în principal cerințele operaționale și de utilizare a spațiului aerian pentru operarea aeronavelor militare ale USAF, fără pilot la bord, din clasa HALE și MALE;
- participarea la două întâlniri cu reprezentanții SRI, DTA/MT, AACR și SMFA pentru dezvoltarea unui protocol privind notificarea situațiilor care privesc securitatea aviației civile și care reprezintă acte de terorism sau cu privire la care există suspiciuni c/ ar reprezenta acte de terorism;
- reprezentarea ROMATSA în cadrul comitetelor relevante pentru colaborarea civil-militară organizate la nivelul EUROCONTROL și NATO.

Sisteme ATM

1. Implementarea SEEN FRA (South East Europe Night FRA)

Experții Sisteme ATM au asigurat coordonarea proiectului SEEN FRA pe domeniul său de activitate. SEEN FRA presupune implementarea FRA pe timp de noapte în CTA Sofia, CTA București și CTA Budapesta. ROMATSA, BULATSA și HungaroControl au beneficiat de suportul Network Manager în procesul de implementare. Implementarea SEEN FRA s-a realizat începând cu data de 30.03.2017 (data de ciclu AIRAC).

În calendarul de implementare inițial acordat de partenerii Danube FAB, faza a II-a, a fost prevăzută pentru primul trimestru al anului 2016 însă, acest termen s-a amânat ca urmare a modificărilor de rute implementate în vara anului 2016 în spațiul aerian al Danube FAB.

2. Implementarea SEE FRA

Proiectul SEE FRA presupune implementarea FRA H24 în CTA Sofia, CTA București și CTA Budapesta și este programat să fie implementat în toamna 2019 (conform planificării la nivel Danube FAB).

EUROCONTROL va acorda suport în implementare (SEE FRA și SEEN FRA extins) pe parte operațională și pe parte de siguranță.

3. Implementarea Regulamentului (UE) nr. 1 079/2012 de stabilire a cerințelor privind ecartul dintre canalele de voce pentru cerul unic european

Experții ATM asigură coordonarea implementării Regulamentului (UE) nr. 1 079/2012 pe domeniul operațional și participă la activitățile legate de implementare, pe domeniul său de activitate.

4. Implementarea GOFRA

În cadrul întâlnirii Gate One la nivel de CEO (GOCEO/5) din noiembrie 2015, ca urmare a inițiativei HungaroControl, a fost acordată de către toți participanții analiza oportunității participării ANASP-urilor membre Gate One la elaborarea unui Studiu privind posibilitatea implementării conceptului Free Routes (FRA) în spațiul aerian Gate One (GO FRA) și aplicarea pentru obținerea unei finanțări din fonduri europene (CEF) prin intermediul SESAR Deployment Manager (SDM). Ulterior, toți membrii Gate One, și-au exprimat, prin corespondență la nivel CEO, intenția de participare la Studiul GO FRA. Pentru formalizarea intenției de participare, fiecare membru interesat va trebui să semneze o Scrisoare de Intenție ce va face parte din pachetul aplicației de finanțare. Varianta finală a Scrisorii de Intenție a fost supusă coordonării și agreării ulterior întâlnirii kick-off din 19 mai.

Expertii ATM au asigurat coordonarea proiectului și punctul de contact pentru aspecte operaționale.

Ca urmare a deciziei directorilor generali ai ANSP-urilor din FAB CE, de a se retrage din proiect, inclusiv de la coordonarea studiului, conducând la retragerea altor parteneri (în final rămânând doar PANSA, ROMATSA și Oro Navigacija), regia s-a retras, la rândul ei din proiect. Fezabilitatea realizării în viitor a studiului va fi reanalizată de partenerii Gate One.

5. GMT Indra și AviBit

Expertii Sisteme ATM coordonează activitatea subgrupului operațional GMT (Grupului de Management al Transferului), aceștia fiind și membri ai acestui grup.

Până în prezent, în cadrul subgrupului operațional au avut loc ședințe și videoconferințe în cadrul cărora au fost evaluate atât situația existentă cât și cea viitoare, din punct de vedere operațional. Problemele identificate au fost transmise către managerul de proiect Indra, cu care este în derulare corespondența, în special pe problemele semnalate de unitățile TWR la care este implementat sistemul Indra (EFS și FDO).

6. Participarea la derularea Programului de Dezvoltare și implementare a Noului Sistem ATM ROMATSA 2015+

Expertii SATM au participat la activități care au implicat testarea sistemului, pregătirea, introducerea, actualizarea, verificarea în sistem a datelor de configurare (Adaptation Data). De asemenea, au mai avut loc și alte activități: managerierea, monitorizarea și controlul nemijlocit al Proiectului, avizarea tuturor documentelor din cadrul proiectului, întocmirea rapoartelor de sfârșit de etapă ale proiectului și autorizarea demarării noilor etape, managementul riscurilor (împreună cu Proiect Managerii grupurilor de lucru), planificarea pregătirii personalului ROMATSA. Activitățile se desfășoară conform graficului aprobat. Au avut, de asemenea, întâlniri tehnico-operaționale privind activitatea de taxare pentru zona de terminal.

7. Implementare Sector Director TMA București

Expertii ATM au participat la implementarea sectorului director TMA București, împreună cu APP București și SMT în 2016 iar în cursul anului au fost testate rafinări ale geografiei aferente sectorului director.

8. Activități sistem operațional (Leonardo)

- îmbunătățire sistem Leonardo

Reprezentanții Serviciului Sisteme ATM au participat la activitățile de revizuire a documentației sistem și de testare a versiunilor software Leonardo. Aceste activități au avut loc atunci când s-au realizat corecții software ce vizează funcționalitățile implementate. În prezent sunt în derulare activitățile aferente contractului de mentenanță încheiat cu firma Leonardo. În luna mai 2017, au avut loc activități de testare în TDS a noii versiuni software, instalată operațional în luna iulie 2017 (ca urmare a acceptării modificării sistemului ATM de către AACR). Din cadrul pachetului software, pentru care s-a primit acceptarea modificării, au rămas de instalat module CDB, MTCD și HCI.

- testare geografie aferentă implementării modificărilor AIRAC

Activitatea a constat în testarea în TDS a modificărilor de environment în AoL și AoR FIR București pentru fiecare ciclu AIRAC, urmată de instalarea în mediul operațional (modificări rute, punct, hărți CWP).

9. A-SMGCS

Pe domeniul său de activitate, experții ATM au asigurat coordonarea activităților pentru punerea în exploatare operațională a sistemului de supraveghere a mișcărilor pe suprafața de mișcare a aerodromului AIHCB (componenta SMR a A-SMGCS).

În semestrul I din 2017, a fost introdusă în exploatare operațională componenta SMR a A-SMGCS.

Au fost realizate activitățile prevăzute în contractul pentru implementarea mesajelor OLDI customizate (interfațarea cu INDRA): revizuirea documentației, întâlniri cu furnizorul pentru rafinarea interfeței DIFLIS din punct de vedere al dialogului OLDI cu sistemul INDRA, 2 sesiuni de testare integrată, 2 sesiuni SAT (finalizate cu succes).

A fost transmis pachetul de documente către AACR (decembrie 2017) în vederea acceptării modificării sistemului ATM.

În urma SAT a rezultat o serie de propuneri de îmbunătățire.

10. JEPPESEN

Experții ATM au făcut parte din comisia de negociere numită prin Decizia Directorului General ROMATSA în vederea achiziției serviciilor NavData. Contractul a fost încheiat cu firma Jeppesen în luna ianuarie 2018.

11. SESAR

Reprezentanții ATM au participat în cadrul grupului de lucru pentru pregătirea participării ROMATSA la faza de dezvoltare, la nivelurile de management și de implementare a fazei de punere în practică a Programului SESAR.

12. Îmbunătățire NIDS

S-a participat la elaborarea cerințelor operaționale și s-au coordonat activitățile privind modificarea/îmbunătățirea/testarea NIDS. Aceste activități au loc atunci când apare necesitatea customizării NIDS/implementării unor îmbunătățiri, propuse de către utilizatorul final (CTA) și evaluate operațional ca fiind fezabile.

În cursul anului 2017 au fost customizate domeniile documente, pagina CTR și pagina de frecvențe.

13. Coordonarea elaborării documentului LSSIP România

Experții Sisteme ATM au asigurat coordonarea elaborării edițiilor anual ale documentului LSSIP România. Această activitate este permanentă și presupune atât coordonarea activităților specifice din cadrul ROMATSA cât și colaborarea cu celelalte instituții (MT, AACR, SMFA, AIHCB).

În anul 2017 au fost finalizate activitățile specifice pentru elaborarea LSSIP România 2016 iar, în octombrie 2017, au fost demarate activitățile pentru elaborarea LSSIP România 2017, etapa actuală fiind aceea de finalizare a LSSIP Level 1.

14. Participarea la elaborarea Planului de Afaceri Strategic ROMATSA și a Planului de Afaceri Anual

Serviciul Sisteme ATM a participat la corelarea obiectivelor LSSIP cu obiectivele definite în Planul de Afaceri Strategic și la analiza impactului și stadiului de implementare a prevederilor Regulamentelor Europene.

15. Danube FAB

Din punct de vedere operațional, experții ATM au participat la activitățile Danube FAB: ATM development, ConOps, OSC. Aceștia au participat la corelarea termenelor obiectivelor conținute în edițiile naționale ale LSSIP România și respectiv LSSIP Bulgaria cu angajamentele și obiectivele definite la nivelul Danube FAB, în cadrul Danube Fab Strategic Programme și respectiv Annual Plan.

16. Evaluarea performanței

Reprezentanții ATM au participat la lucrările grupului de lucru desemnat prin Decizia Directorului general ROMATSA nr. 841/12.12.2016) pentru elaborarea procedurii privind evaluarea performanței personalului ROMATSA.

17. Plan de performanță

Experții au participat la activitățile grupului de lucru privind deschiderea și modificarea Planului de Performanță pentru RP2. În concordanță cu prevederile articolelor 17 și 19 ale Regulamentului (UE) nr. 390/2013, în luna mai 2017, România a solicitat formal Comisiei Europene, prin scrisoarea nr. 18 493/23.05.2017 transmisă din partea Ministrului Transporturilor către Comisarul European pentru transporturi, revizuirea țintelor de performanță din Planul de Performanță Danube FAB pentru cea de-a doua perioadă de referință, pentru anii 2018-2019. Activitățile ulterioare întreprinse în contextul procesului de revizuire, la care au participat, au fost următoarele:

- transmiterea către Comisia Europeană (CE) în data de 31.05.2017 a primului set de documente tehnice precum și tabelele de raportare ale bazelor de cost preliminare 2018 pentru activitatea de rută și pentru activitatea de terminal Aeroporturi București;
- transmiterea către CE, PRB și utilizatorii spațiului aerian, în data de 14.09.2017, a informațiilor tehnice detaliate, inclusiv a proiectelor revizuite ale bazelor de cost rută și terminal Aeroporturi București pentru anii 2018-2019;
- pregătirea consultărilor cu reprezentanții Comisiei Europene (CE) și președintele PRB din data de 12.10.2017, Bruxelles (sesiune informativă) și a consultărilor cu utilizatorii spațiului aerian în data de 15.10.2017, București;
- pregătirea consultărilor cu reprezentanții PRB, în data de 16.11.2017, privind conținutul documentației de revizuire și susținerea argumentelor care au stat la baza procesului de revizuire.

Au fost realizate toate activitățile prevăzute de regulament și/sau solicitate de reprezentanții Comisiei Europene și PRB. Confirmarea finalizării tuturor activităților aflate în responsabilitatea României a venit și din partea PRB care a precizat că, odată cu transmiterea ultimelor răspunsuri la clarificări, au fost întrunite condițiile necesare emiterii raportului de evaluare. Acest raport și concluziile vor sta la baza deciziei Comisiei Europene privind demersul de revizuire al României.

18. Scoaterea din uz operațional a sistemului Leonardo Faza 2

Experții ATM au participat la activitățile privind scoaterea din uz operațional a sistemului Leonardo Faza 2, pe aria lor de responsabilitate (proceduri, plan de activități).

19. SRS

De asemenea, s-a avut în plan actualizarea instrucțiunilor de lucru SRS la TWR, în sensul utilizării aplicației în regim de monitorizare a traficului. A fost realizată deja consultarea cu RATCA, urmând ca documentul să fie revizuit la nivel de Departament Operațional.

20. VCS la TWR

Împreună cu Direcția Tehnică, au fost făcute demersurile pentru achiziția de VCS la TWR Bacău, Băneasa, Oradea, Tulcea, Arad, Craiova și Simulator APP/TWR DSNA Cluj.

21. Implementare Regulament (CE) nr. 73/2010

Experții ATM au participat, în cadrul grupului de lucru desemnat, la activitățile coordonate de experții managementului informațiilor aeronautice privind elaborarea documentației de achiziție pentru sistemul integrat computerizat AIS.

22. CR1

S-a participat la elaborarea documentației privind autorizarea CR1 în „Sala Vioară”.

23. Alte activități

- GAMMA

Această activitate s-a concretizat în revizuirea documentației aferente WP9 – Validation, participarea la workshop-uri și validări operaționale;

- Modernizare turnuri de control

S-a participat la activitățile legate de modernizarea TWR Bacău și TWR Suceava pe domeniul operațional;

- ITT Exelis

Experții Sisteme ATM au coordonat răspunsul ROMATSA în procesul de evaluare periodică a stadiului de implementare a recomandărilor cuprinse în Studiul de modernizare a sistemelor de supraveghere „Romania: Aviation Surveillance Modernization”, elaborat în perioada ianuarie – august 2013 în cadrul contractului de asistență tehnică cu compania americană ITT Exelis.

În conformitate cu prevederile Grantului USTDA, ROMATSA are obligația de a răspunde în procesul de evaluare a implementării recomandărilor formulate de experții Exelis în studiul de modernizare a sistemelor de supraveghere „Romania: Aviation Surveillance Modernization” pe o perioadă de 5 ani de la data finalizării raportului final (septembrie 2013).

- implementarea obiectivului FCM06 – Traffic Assessment, definit în European ATM Master Plan – Implementațion Plan 2017 (ESSIP 2017), aplicabil României:

- participarea în luna noiembrie 2017 la prezentarea aplicației CRYSTAL pentru gestionarea complexității traficului aerian (SKYGUIDE, Geneva);
- participarea la analiza modului în care se poate implementa în cadrul ROMATSA o aplicație integrată de evaluare și predicție automatizată a complexității traficului aerian, prin elaborarea de către grupul de lucru a unui document de analiză (de tip studiu de fezabilitate) – în curs de derulare.
- cursuri

Au fost elaborate și susținute cursuri interne de reconversie profesională la materiile aeronave, navigație aeriană, echipamente de bord, proceduri de urgență pentru cursul CTA Ab-initio și rating 2016/2017, desfășurate la DSNAR Constanța și SSAvC, și CTA Ab-initio și rating 2017/2018 desfășurate la DSNAR Constanța.

- activități curente:
 - elaborare proceduri, norme, instrucțiuni (PIN-uri), manuale specifice activității serviciului și proceselor derulate în cadrul acestuia sau specifice operării Sistemului ATM.
Această activitate implică participarea la elaborarea PIN-urilor noi sau actualizarea celor existente. Experții participă la elaborarea procedurilor operaționale de lucru cu noile sisteme AviBit și Indra. Este în curs activitatea de analiză a rezultatelor testelor tehnice OLDI în vederea amendării corespunzătoare a LoA cu partenerii externi;
 - analiza și avizarea documentațiilor privind obiective de investiții ROMATSA cu impact operațional.
Reprezentanții ATM analizează și avizează documentații (teme de proiectare, studii de fezabilitate și fezabilitate, proiecte de execuție, etc.) privind obiectivele de investiții cu impact operațional (sisteme de comunicații și supraveghere, mijloace de navigație, amenajarea sălilor operaționale etc.).
 - menținerea evidenței implementării măsurilor din domeniul operațional stabilite în urma inspecțiilor și auditurilor.
Tabelele respective sunt permanent actualizate cu concursul celorlalte servicii din Departamentul Operațional.
 - actualizarea bazei de date de aeronave
Activitatea constă în actualizarea regulată a bazei de date aeronave a sistemului Leonardo.
 - actualizarea bazelor de date ale sistemului ATM
Activitatea are caracter permanent și constă în actualizarea periodică bazată pe Ciclul AIRAC a geografiei FPPS/FDP Leonardo, verificarea și testarea implementării modificărilor în sistemele FDP/FPPS. Activitate recurentă la data ciclului AIRAC.
 - revizuirea Planului general de acțiune în situații speciale
Activitatea constă în actualizarea regulată a Planurilor de contingență locale și a celui general.
 - SAF
Experții ATM participă la analiza evenimentelor specifice ANS/ATM ce privesc componentele FDP, RDP, NIDS, RSUR raportate prin formulare REAC – 03.
 - participare la LSSIP Expert Group
Această activitate implică participarea la activitățile specifice având ca principal obiectiv îmbunătățirea procesului ESSIP/LSSIP; activitățile se desfășoară prin corespondență și teleconferințe.

- SESAR C.02 Task 007 – European Deployment Reports & Assessments – elaborarea Raportului ESSIP anual
Această activitate s-a concretizat în anul 2017 cu participarea la elaborarea ESSIP Report 2016 care evaluează progresul în implementarea obiectivelor cuprinse în ESSIP Plan în statele ECAC și propune acțiuni de remediere la nivel de rețea EATMN.
- participare la CANSO EASA Task Force
Grupul de lucru este dedicat stabilirii poziției CANSO față de proiectele de reglementare EASA aflate în diferite stadii de dezvoltare. Participarea constă în analizarea și evaluarea impactului propunerilor de regulamente noi sau a celor de amendare a regulamentelor SES/EASA existente asupra activității ROMATSA, formularea unor puncte de vedere susținute și de opiniile specialiștilor din cadrul regiei și corelate cu alte luări de poziție/puncte de vedere și transmiterea acestora în cadrul proceselor de consultare inițiate de CANSO. Activitatea se desfășoară prin corespondență, teleconferințe și întâlniri de lucru.
- participare la ODSG ATFCM Operations and Development Sub-Group
Expertii ATM participă la ODSG, grup de lucru EUROCONTROL ce urmărește atât îmbunătățiri la nivelul serviciilor ATFCM cât și IFPS.
- managementul codurilor SSR
În cadrul acestei activități se monitorizează utilizarea codurilor SSR fiind raportate la EUROCONTROL problemele constante (coduri insuficiente, coduri care trebuie schimbate în FIR București deoarece ATSU din amonte nu a schimbat codurile conform documentului ICAO CAL, conflicte de coduri SSR). Raportarea se realizează în cadrul EUROCONTROL/SCPG – SSR Code Planning Group, care ia măsurile necesare în vederea remedierii problemelor constatate.
Expertii ATM participă la EUROCONTROL/TCFG Transponder Code Function Group. Managementul resurselor limitate (frecvențe, coduri SSR) este una din funcțiile NM. TCFG are un dublu rol, acela de a susține atât ICAO EUR Region, dar și NM în îndeplinirea funcției TCF.
- pregătirea documentelor și amendamentelor acestora pentru introducerea în Sistemul NIDS
Se colectează de la serviciile responsabile documentele ce se introduc în sistemul NIDS sau amendamentele acestora, s-au convertit în formatul acceptat de sistem și s-au transmis Direcției Tehnice pentru a fi încărcate pe servere, conform procedurii stabilite.
- analiză, din punct de vedere operațional, a proiectelor de reglementări emise de Comisia Europeană
Această activitate se derulează în contextul consultărilor inițiale de EASA/CANSO/MT/AACR, fiind studiate și analizate proiecte de regulamente (CE) cu impact asupra serviciilor de navigație aeriană. Activitatea se concretizează cu formularea de puncte de vedere argumentate la nivel operațional, care sunt ulterior transmise în cadrul proceselor formale de consultare.
- SATM a participat la studiul de impact privind potențiale prevederi legislative pentru RP#3 (studiul SDG – Steer Davies Gleave) – noiembrie 2017.
- Regulamentul (CE) 793/2004
Expertii ATM au participat la analiza privind desemnarea ROMATSA ca și coordonator/agent de facilități orare (conform Regulamentului (CE) 793/2004).
- SESAR

Colaborare cu experții SES pe domeniul de activitate Sisteme ATM

- participare la workshop-uri privind implementarea FRA

Experții ATM au participat la workshop-ul organizat la Viena, premergător implementării SECSI FRA. În cadrul întâlnirii au fost prezentate etapele implementării, „lessons learned”, întâlnirea constituind un valoros schimb de experiență între experții ANSP-urilor participante.

Experții ATM au participat la workshop-ul organizat la Ljubljana de către FAB CE, privind cooperarea operațională inter-FAB. În afara aspectelor legate de implementarea FRA, s-a discutat și asupra contingenței la nivel FAB. Având în vedere experiența FAB CE, în ceea ce privește contingența (există un grup de lucru desemnat care studiază metodele de asigurare a contingenței, având loc inclusiv discuții cu NM pe această temă) reprezentanții ROMATSA și BULATSA au considerat utilă participarea la viitoarele întâlniri ale FAB CE privind contingența. În acest sens, specialiștii participanți ai ambelor ANSP-uri, au fost incluși în lista de corespondență a grupului respectiv de lucru.

ACTIVITATEA TEHNICĂ

Coordonare programe

În anul 2017 s-a urmărit furnizarea continuă a serviciilor de comunicație, navigație și supraveghere pentru navigația aeriană la nivelul de siguranță prevăzut de standardele aplicabile și, de asemenea, realizarea programelor de investiții în conformitate cu obiectivele de modernizare aprobate.

Astfel, din punct de vedere tehnic, s-au întreprins următoarele acțiuni:

- elaborarea și aprobarea documentelor de planificare strategică ale R.A. ROMATSA:
 - elaborarea Raportului privind stadiul de evoluție/realizare a principalelor linii de acțiune ale obiectivelor asumate de R.A. ROMATSA în Planul de Afaceri Anual – ABP 2017 și în Planul de Afaceri Strategic – SBP 2016-2020, la 31 decembrie 2016;
 - Planul de Afaceri Strategic (SBP) 2017 – 2021 ed. 10.0;
 - Planul de Afaceri Anual (ABP) 2017 – ed. 11.0;
 - participarea în grupul de lucru ROMATSA – BULATSA la activitățile specifice pentru elaborarea Programului Strategic pentru Danube FAB 2017-2021 și a Planului Anual pentru Danube FAB 2017.
- participarea la activitățile echipei de management al Programului „Dezvoltare și Implementare Sistem ROMATSA ATM 2015+”, constând în management de proiect pentru:
 - modernizarea sălii ACC etaj 2 din CDZ București – crearea condițiilor operaționale, tehnice și de infrastructură necesare implementării sistemului ATM 2015+ în scopul asigurării interoperabilității depline a sistemului ATM în raport cu cerințele SES aplicabile:
 - proiect tehnic elaborat conform contractului depus la ROMATSA din anul 2016
 - au fost actualizate cerințele tehnice și operaționale și Tema de Proiectare în vederea elaborării DALI.
 - Sala tehnică extinsă 2 (STE 2) – va susține din punct de vedere tehnic activitatea operațională ce se va desfășura în Sala ACC etaj 2;

- amenajarea Sălii Simulator ACC pentru funcționarea ca TDS/CR1/SIM – amenajarea actualei Săli Simulator ACC (Vioara) pentru asigurarea următoarelor funcționalități:
 - TDS pentru sistemul SELEX Faza 4
 - TDS pentru sistemul INDRA
 - Simulator ACC (ROMATSA)
 - Simulator INDRA
 - Contingență CR1
 - s-au instalat echipamentele necesare altele decât INDRA, pentru funcționare ca TDS/CR1/SIM
 - s-a participat la activități de management de proiect și semnare Contract pentru activare CR1 în Vioară
- amenajarea Sălii APP Arad și APP Constanța – asigurarea condițiilor operaționale și tehnice necesare controlului traficului aerian de apropiere în zonele terminale Arad și Timișoara din CDZ Arad și pentru TMA/TWR Constanța cât și instalarea și punerea în funcțiune a componentelor noului sistem ATM 2015+:
 - întocmirea documentației de achiziție pentru componentele de afișare stare de funcționare sistem ILS pistă în serviciu pe aeroporturile din Arad, Timișoara în sala APP Arad și Constanța în sala APP Constanța; punerea în funcțiune corelată cu graficul de activități de dezvoltare și implementare Sistem ATM 2015+
- activități suport (în Program Manager Support Office – pentru managementul proiectelor din cadrul Programului ATM 2015+):
 - asigurarea conformității proceselor derulate în cadrul Programului cu Instrucțiunile privind Managementul Proiectelor și Programelor Derulate în R.A. ROMATSA;
 - corelarea informațiilor din proiecte cu cele din Planul de Afaceri Strategic, Planul de Afaceri Anual și Planul de Investiții Multianual;
 - urmărirea derulării contractului de dezvoltare și implementare a sistemului ATM 2015+ cu INDRA; participare la SC#10 și SC#11;
 - elaborarea, negocierea și semnarea Actului Adițional la Contractul cu INDRA
 - participarea la ședințele din cadrul programului ATM 2015+ pentru corelarea cu proiectele conexe modernizare sala ACC etaj 2, STE 2, Vioara etc.
 - participarea la activitățile echipei de management al proiectului „Dezvoltarea și Implementarea Sistemului E-management” precum și în echipele experților cheie privind dezvoltarea modulelor referitoare la planificare și execuție proiecte, precum și a modulului ECM; participarea la activitățile de reconciliere a observațiilor formulate prin procesul verbal de punere în funcțiune a sistemului.
- management de proiect, alte proiecte:
- realizarea unei noi infrastructuri TWR amplasată în perimetrul aeroportului din Cluj:
 - proiectul Turn de Control Nou la Aeroportul Cluj – Napoca va îmbunătăți desfășurarea activității operaționale (vizibilitatea directă) în raport cu noua pistă de decolare/aterizare (PDA). Acest proiect conduce la creșterea siguranței traficului aerian în zona aeroportuară, CTR (Control Zone); concentrează activitățile tehnice (echipamentele PNA/CNS de RUTĂ și TERMINAL, urmând a fi comasate într-o singură sală tehnică PNA/CNS),

activitățile administrative și cele logistice sub o singură administrație și într-o locație (clădire TWR) răspunzând astfel cerințelor viitoare de dezvoltare ale Aeroportului Cluj.

- a fost prezentat Studiul de profitabilitate pentru Execuția de lucrări aferente obiectivului „Turn de Control Nou pe Aeroportul Cluj-Napoca” dar, s-a decis stoparea investiției în această fază de proiectare și inițierea discuțiilor cu Aeroportul Cluj-Napoca în vederea preluării proiectului de execuție de lucrări și continuarea investiției de către aceștia.

- echipare și relocare TWR Bacău:
 - semnarea Protocolului de colaborare între ROMATSA și Aeroportul Bacău pe durata derulării programului de modernizare a infrastructurii aeroportului, prin care:
 - R.A. Aeroportul Internațional George Enescu Bacău se obligă să realizeze clădirea Turnului de Control și Anexa, în conformitate cu proiectul aprobat de cele două părți;
 - ROMATSA va realiza dotarea spațiilor operaționale, tehnice și administrative destinate activității de terminal a DSNA Bacău și a activității de rută a DR București – Secția PNA/CNS Bacău;
 - ROMATSA va realiza transferul activităților operaționale și tehnice de rută și terminal în spațiile amenajate;
 - transmiterea către Aeroportul Bacău a temei de proiectare, extrase din Studiul de fezabilitate avizat de ROMATSA, referitoare la lucrările de construcții montaj și instalații electrice și voce date necesare în spațiile operaționale, tehnice și administrative destinate ROMATSA;

- Simulator CDZ Constanța:
 - s-a decis continuarea obiectivului numai pentru sectorul de activitate TWR;

- Echipare turn de control nou și relocare activitate TWR Suceava

- planificare proiecte:
 - A-CDM (Airport Collaborative Decision making) la Aeroportul Internațional Henri Coandă:
 - analiza și transmiterea către CNAB, în prima decadă a lunii august, a punctului de vedere al R.A. ROMATSA cu privire la Protocolul de intenție pentru implementarea proiectului.

Alte activități:

- elaborarea și aprobarea Raportului trimestrial cu privire la activitatea de conducere executivă și cu privire la evoluția R.A. ROMATSA – trimestrul I, II și III 2016, conform OUG 109/2011 (actualizată);
- elaborarea și aprobarea Raportului anual cu privire la activitatea R.A. ROMATSA pentru anul 2015, conform OUG 109/2011 (actualizată);
- elaborarea și aprobarea Raportului privind activitatea desfășurată în semestrul I anul 2019 de către R.A. ROMATSA;
- în curs de elaborare Raportul privind activitatea desfășurată în semestrul II;

- elaborarea de rapoarte lunare către MT privind stadiul de îndeplinire a angajamentelor specifice aviației civile din Programul de acțiuni al Guvernului – măsuri specifice ce vizează domeniul de activitate al regiei;
- elaborarea Raportului privind stadiul de evoluție/realizare a principalelor linii de acțiune ale obiectivelor asumate de R.A. ROMATSA în Planul de Afaceri Anual – ABP 2016 și în Planul de Afaceri Strategic – SBP 2016-2020, semestrul I 2016;
- participarea în cadrul grupurilor de lucru constituite în domeniul de responsabilitate;
- participarea, prin reprezentanți, în echipele de proiect din cadrul Fazei de Dezvoltare SESAR Development- Programul SESAR 2020, având în vedere calitatea ROMATSA de terț susținător (Link Third Party) al INDRA, membru candidat titular al noului SJU, respectiv: PJ16 Controller Working Position/HMI și PJ17 Enabling Aviation Infrastructure – SWIM Infrastructure.

Diferențe înregistrate în raport cu obiectivele

- Conform Calendarului pentru elaborarea și aprobarea noilor ediții ABP/SBP, aprobat în ședința CD din 17.06.2016, termenul de finalizare al celor două documente era 28.02.2017. Motivele nerealizării în termen a acestor documente au fost următoarele:
 - discuții prelungite/negocieri nefinalizate cu Partenerul social și primirea cu întârziere a capitolului de resurse umane, instruire și dinamica de personal – luna iulie 2017;
 - nefinalizarea capitolelor/anexelor aferente privind performanța și proiecțiile financiare 2017-2021 din ABP/SBP;
 - demararea cu întârziere (luna mai 2017) a procesului de întocmire a Bazei de cost ruta și terminal reglementat/nereglementat pentru 2018;
 - nefinalizarea procesului de revizuire a părții aferente României din Planul de Performanță Danube FAB pentru a doua perioadă de referință (RP2).

NB: ABP 2017 a fost aprobat în ședința CA din data de 25.08.2017.

La finalul anului 2017, SBP 2017-2021 era încă în lucru; lucrul pe document a fost finalizat în decembrie 2017 și procesul de semnare internă a fost finalizat în luna februarie 2018; documentul a fost avizat în ședința CD din data de 19.04.2018. În HCA nr. 9/25.04.2018 s-a solicitat revizuirea documentului și rediscutarea lui în ședința ordinară din luna iulie 2018.

- întârzieri în demararea Proiectelor conexe din Programul ROMATSA ATM 2015+, "Modernizare sală ACC etaj 2" și "Sala Tehnică extinsă 2" datorită neajungerii la un acord între Conducerea executivă și Partenerul social cu privire la conceptul de modernizare al sălii principale de dirijare, în vederea implementării noului sistem ATM 2015+, precum și a condițiilor de transfer în Operațional Faza 1 în Cota 0 a sistemului ATM2015+; aceste întârzieri sunt în corelare directă cu întârzierea proiectului pentru dezvoltarea și implementarea sistemului ATM2015+;

Obiective de investiții

Nr. crt.	Nominalizarea obiectivelor de investiții	Termen de finalizare	Realizat (%)
OBIECTIVE ÎN CONTINUARE			
1	Implementarea unui sistem de e-management pentru R.A. ROMATSA	mai 2019	100
2	Sistem detecție vânt de forfecare la AIHCB (LIDAR)	martie 2019	0
3	Modernizare sistem ILS/DME Craiova (Cat II)	iulie 2017	100

4	Modernizare sală ACC din CDZ București (amenajare sală în vederea implementării sistemului ATM 2015+, contract INDRA în derulare)	octombrie 2018	0
5	Sistem de semnalizare luminoasă pentru traversarea controlată a căilor de rulare N și C de la AIHCB	decembrie 2018	0
6	Sistem ATM 2015+ (SW, HW)	februarie 2019	63,58
7	Sistem monitorizare profil vertical vânt bazat pe SODAR la AIHCB	decembrie 2017	90,32
8	Sistem radiant VHF la Coștila	decembrie 2017	0
9	Sistem COM/VHF Centru de pregătire Cluj	decembrie 2017	0
10	Echipare anexă clădire CDZ Constanța	decembrie 2017	1,46
11	Platforme betonate la Centrul de Emisie 1, Centrul de Emisie 2, Centrul de recepție VHF din incinta AIHCB	iunie 2018	5,79
12	Realizare tavan fals atelier electric CDZ București	iunie 2017	82,29
13	Modernizare împrejmuire și porți acces la DSNA Sibiu	iunie 2017	4,97
14	Instalare echipament ILS/DME la Constanța	decembrie 2017	6,13
15	Inlocuire echipament ILS/DME 08L Otopeni	decembrie 2017	69,39
16	Echipare turn control nou la Aeroportul Suceava	iunie 2018	81,65
17	Amenajare turn control Băneasa	decembrie 2017	82,04
18	Modernizare APP Arad	decembrie 2017	0
19	Modernizare APP Constanța	decembrie 2017	0
20	Amenajare sală simulator ACC pentru funcționare ca TDS/CR1/SIM	decembrie 2017	58,77
21	Sala Tehnică Extinsă 2	octombrie 2018	0
22	Amenajare acces auto clădire radiofar îndepărtat DSNA Sibiu	iunie 2018	0
OBIECTIVE NOI			
1	Sistem computerizat integrat AIS (pentru asigurarea ADQ, elaborare hărți, proceduri și e-AIP)	decembrie 2018	0
2	Instalare senzori meteo ROMAWOS pentru Categoria II RWY 27 la Aeroportul Craiova	iunie 2018	35,28
3	Amenajare platformă cu instrumente meteorologice la aeroportul Craiova	aprilie 2018	4,37
4	Echipare și dotare turn la Aeroportul Bacău	decembrie 2017	65,94
5	Modernizare SDSI	decembrie 2017	34,42
6	Modernizare dispecerat DOS	decembrie 2017	0
7	Coșuri de fum centrală termică	decembrie 2017	0
8	Împrejmuire terasă observator meteo Arad	iunie 2017	99,17
9	Relocare centru de emisie Timișoara Tx	decembrie 2017	91,22
10	Mutare garaj auto la DSNA Suceava	decembrie 2017	65,95
11	Modernizare sistem detecție perimetrală	decembrie 2017	8,97
12	Upgrade sistem AMHS/CIDIN/AFTN	iunie 2018	20,49
13	Sistem de înregistrare vocală DSNA Craiova, Aeroport Arad	decembrie 2017	20,18
14	Sistem de înregistrare VoIP	martie 2018	0
15	Stații radio compatibile VoIP și 8,33kHz	iunie 2018	0
16	Sisteme VCSS la TWR Craiova, TWR Băneasa, TWR Tulcea, TWR Bacău, TWR Oradea , TWR Arad și Simulator APP/TWR DSNA Cluj	martie 2018	0
17	Linie radioreleu CDZ Arad – MSSR Mănăștur	martie 2018	0

18	Sistem control acces DSNAR Arad	decembrie 2017	0
19	Implementare acord INEA DME/PBN	decembrie 2020	0

Cer Unic European și SESAR

Inițiativa privind Cerul European Unic (SES) are drept scop consolidarea normelor actuale de siguranță a traficului aerian, contribuția la dezvoltarea durabilă a sistemului de transport aerian și îmbunătățirea performanțelor generale ale managementului traficului aerian (ATM) și ale serviciilor de navigație aeriană (ANS) pentru traficul aerian general din Europa, prin conformarea cu cerințele tuturor utilizatorilor spațiului aerian.

În conformitate cu dispozițiile legislației SES, furnizarea de servicii de navigație aeriană în cadrul Uniunii Europene, face obiectul unei certificări de către autoritatea competentă. Furnizorii de servicii de navigație aeriană care îndeplinesc cerințele comune li se eliberează un certificat, în conformitate cu art. 7 din Regulamentul (CE) nr. 550/2004 și cu art. 8b alin. (2) din Regulamentul (CE) nr. 2016/2008. În acest sens, ROMATSA a fost certificată ca furnizor de servicii de navigație aeriană prin actul nr. CN07 emis de către AACR, în calitate de Autoritate Națională de Supervizare, la data de 14 decembrie 2012, în prezent fiind valabil amendamentul nr. 1 din data de 18 februarie 2014. Certificatul este valabil până la data de 15 decembrie 2018, sub rezerva conformării ROMATSA cu toate condițiile specificate sau anexate acestuia, precum și cu cerințele comune pentru furnizarea serviciilor de navigație aeriană stabilite prin legislația comunitară aplicabilă.

Contextul european este, de asemenea, dominat de Programul SESAR, ca pilon tehnologic și operațional al inițiativei SES. Programul SESAR are ca obiectiv implementarea, până în anul 2030, a unei infrastructuri ATM de înaltă performanță, care să permită dezvoltarea sigură și ecologică a transportului aerian în Uniunea Europeană.

Planul general pentru ATM (ATMP) reprezintă principalul instrument de planificare prin care este stabilită conectarea între activitățile de cercetare și dezvoltare și cele de punere în practică pentru realizarea obiectivelor de performanță SES. Astfel, aceasta definește prioritățile de modernizare a sistemului ATM și pentru punerea în practică a conceptului – țintă SESAR, stabilind CINE, CE și UNDE.

Anul 2017 a reprezentat un an important al Fazei SESAR Development, deoarece a reprezentat anul de început al Programului SESAR 2020.

SESAR Development

ROMATSA participă în cadrul Programului SESAR 2020, prin proiectele PJ.16-04 – Solution Workstation Controller Productivity și PJ.17-08 – SWIM-TI Common Runtime Registry, în calitate de terț susținător al INDRA, membru tutelar al SJU, stabilit în baza SJU Membership Agreement, semnat în noiembrie 2015.

Proiectul PJ.16-04 este parte a SESAR 2020 Multi Annual Work Program (MAWP) pentru perioada 2016-2020, fiind parte a fazei de „Industrial research & Validation”, dezvoltată sub managementul SESAR Joint Undertaking. Proiectul „PJ.16 – 04 Controller Working Position/Human Machine Interface – CWP/HMI” este inclus în capitolul „Enabling Aviation Infrastructure”.

Proiectul PJ.17-08 – SWIM-TI Common Runtime Registry în linie cu conceptul SWIM (System Wide Information Management), serviciul SWIM Registry are ca scop creșterea vizibilității și accesibilității informațiilor și serviciilor ATM disponibile prin SWIM. Aceasta va permite o vedere comună asupra SWIM tuturor participanților: furnizori și consumatori de servicii,

autorități regulatorii. SWIM Registry va fi sursa de referință pentru informații legate de servicii în SWIM.

Ulterior semnării în anul 2016, de către ROMATSA, a declarațiilor de responsabilitate comună a terților susținători (Anexe la documentele Grant Agreement semnate de INDRA cu SJU), ca documente premergătoare Contractului de colaborare dintre ROMATSA și INDRA, în anul 2017, regia a continuat activitățile asociate celor două proiecte, prin efectuarea demersurilor în vederea semnării Acordurilor de colaborare cu INDRA pentru cele două proiecte, stabilirea echipelor de proiect, a obiectivelor, alocarea responsabilităților în cadrul fiecărei echipe de proiect, precum și prin participarea efectivă la activitățile de cercetare-dezvoltare ale celor două proiecte.

SESAR Deployment

Revizuirea Pilot Common project (PCP)

În luna septembrie, SDM a lansat faza de consultare privind revizuirea PCP. Propunerea de revizuire prezentată de SDM a fost elaborată împreună cu SJU (SESAR Joint Undertaking) pentru a se asigura compatibilitatea cu dezvoltarea celui de-al doilea proiect comun (CP2) și cu NM (Network Manager) pentru a se asigura tratarea corespunzătoare a funcționalităților ATM cu relevanță specifică pentru rețea. În anul 2017, ROMATSA a transmis comentariile pe marginea documentelor aflate în consultare, astfel încât acestea să permită implementarea mai rapidă a îmbunătățirilor operaționale esențiale și a celor aduse performanței.

Participarea la implementarea proiectelor europene

În anul 2017, ROMATSA a fost implicată într-un număr de patru proiecte co-finanțate în cadrul Mecanismului pentru Interconectarea Europei (CEF), după cum urmează:

- WXXM – Pilot Platform for access services to OPMET (worldwide/ECAC) data (METAR, TAF, SIGMET) în WXXM format;
Proiect co-finanțat în cuantum de 50% din fonduri CEF prin „Specific Grant Agreement No INEA/CEF/TRAN/M2015/1037259 under Framework Partnership Agreement No MOVE/E2-2014-717/SESAR FPA”. Proiectul s-a finalizat în luna septembrie 2017.
- NewPENS – Stakeholders contribution for the procurement and deployment of NewPENS
Proiect co-finanțat în cuantum de 85% din fonduri CEF prin „Specific Grant Agreement No INEA/CEF/TRAN/M2015/1132963 under Framework Partnership Agreement No. MOVE/E2-2014-717/SESAR FPA”. Proiectul este coordonat de EUROCONTROL iar ROMATSA participă în calitate de contributor/beneficiar.
- SPICE – Synchronized PBN Implementation Cohesion Europe/2015-EU-TM-266-W
Proiect co-finanțat în cuantum de 85% din fonduri CEF prin Grant Agreement under the Connecting Europe Facility (CEF) – Transport Sector Agreement No INEA/CEF/TRAN/M2015/1125723. ROMATSA participă în calitate de contributor.
- eGAFOR – electronic general Aviation Forecast
Proiect co-finanțat în cuantum de 85% din fonduri CEF prin Grant Agreement under the Connecting Europe Facility (CEF) – Transport Sector No INEA/CEF/TRAN/M2016/1352262. ROMATSA participă în calitate de contributor.

Servicii centralizate

În cadrul sesiunii Consiliului Provizoriu al EUROCONTROL, din luna iunie 2017, s-au luat următoarele decizii în ceea ce privește Serviciile Centralizate de interes pentru ROMATSA:

- nu s-a aprobat atribuirea contractului pentru CS#4 AFUAS (Advance Flexible Use of Airspace Support Service);
- s-a amânat luarea unei decizii în ceea ce privește Serviciile Centralizate CS#6-7 Management of Common Network Resources Service/Operation and Coordination of Network Security (CNR/OCNS) și CS#6-6 Management of Common Network Resources Service/Security Certificate Service (CNR/SCS).

În cadrul sesiunii din luna decembrie 2017, Consiliul Provizoriu a stabilit sistarea demersurilor în vederea atribuirii contractelor pentru Serviciile Centralizate CS#6-7 și CS#6-6.

Prin urmare, ROMATSA a demarat procedura de reziliere a contractului cu firma de consultanță care asigură suportul pentru realizarea documentațiilor aferent Serviciilor Centralizate EUROCONTROL.

Conformarea cu cerințele Regulamentului (UE) nr. 1035/2011

Procesul de conformare cu mijloacele, procedurile și celelalte aranjamente stabilite și/sau utilizate și descrise prin expozeul scris de prezentare a organizației se realizează în conformitate cu prevederile Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 1035/2011 de stabilire a cerințelor comune pentru furnizarea de servicii de navigație aeriană.

În anul 2017, ROMATSA a solicitat Autorității Aeronautice Civile Române amendarea certificatului de furnizor de management al traficului aerian/servicii de navigație aeriană, datorită introducerii unor modificări ale serviciilor furnizate.

Totodată, au fost întreprinse demersuri privind implicarea ROMATSA în procesul de consultare al AACR privind asigurarea tranziției în vederea aplicării regulamentului de punere în aplicare (UE) 2017/373 de stabilire a unor cerințe comune pentru furnizorii de management al traficului aerian și pentru supravegherea acestora. În paralel, ROMATSA a elaborat o analiză de impact în vederea sprijinirii procesului intern de luare a deciziilor, prin identificarea cerințelor noi și efectul acestora asupra certificării ROMATSA.

Obiective pentru anul 2018

În contextul implementării prevederilor legislației SES, ROMATSA își propune ca obiectiv strategic, consolidarea poziției de furnizor de servicii performante în plan regional cât și în plan european, prin valorificarea maximă a expertizei operaționale și tehnice disponibile, ținând cont de mediul competitiv existent la nivel pan-european. Accesarea fondurilor europene, poate fi unul dintre instrumentele care permit consolidarea poziției ROMATSA pe plan regional și european și o pârgie eficientă pentru dezvoltarea de noi oportunități.

În ceea ce privește conformarea continuă cu cerințele comune pentru furnizarea de servicii de navigație aeriană, ROMATSA are ca obiectiv ferm reînnoirea Certificatului de furnizor de management al traficului aerian/servicii de navigație aeriană, în conformitate cu prevederile legislației aplicabile, având în vedere faptul că perioada de valabilitate a Certificatului de furnizor de servicii de navigație aeriană este de șase ani, acesta urmând să expire la data de 15 decembrie 2018.

Se vor continua eforturile demarate în anul 2017 în vederea participării la proiectele europene privind programele Fazelor de dezvoltare și punere în practică SESAR.

Dezvoltare sisteme

În anul 2017, pe linia dezvoltării de sisteme, au fost derulate următoarele activități:

- activități legate de implementarea proiectului ATM 2015+ (INDRA):
 - coordonarea și participarea la procedura de testare SAT31 repetare;
 - coordonarea și participarea la procedurile de testare Patch#3 și Patch#4;
 - participarea la testarea interoperabilității OLDI între sistemul ATM 2015+ și sistemele partenerilor externi de la Chișinău, Budapesta, Sofia, Belgrad, Lvov și Odesa;
 - participarea la testarea interoperabilității între sistemul ATM 2015+ și sistemul ASMGCS Otopeni (realizat de firma Avibit);
 - participarea la testarea internă de funcții sistem ATM 2015+;
 - participarea la elaborarea specificațiilor pentru faza 2;
 - dezvoltarea aplicațiilor care să furnizeze date necesare facturării serviciilor de trafic aerian în zona terminală și de aeroport, bazate pe informațiile existente în log-urile sistemelor ATM 2015+ și Avibit.
- Proiecte interne SDS:
 - modificarea SRS (Sistem de supraveghere de rezervă) în vederea prezentării componentei SRS CWP pe monitoare 2Kx2K.
- Cooperări internaționale:
 - participarea la TWG (Technical Working Group), SAPSC (Strategy and Planning Standing Committee) Danube FAB;
 - participarea la proiectul PJ16.04 (CWP-HMI) din cadrul Programului SESAR 2020;
 - participarea la lucrările Consorțiului european GAMMA pentru realizarea unui proiect de Management Global al Securității în ATM (finalizare proiect);
 - participarea la grupul de lucru european pentru revizia standardului OLDI;
 - participarea la grupul de lucru european pentru elaborarea unui ghid de implementare a standardului OLDI, vizând includerea noilor concepte operaționale (FRA, reentrantă).
- Activități legate de alte proiecte ROMATSA:
 - participarea la testarea SAT a sistemului ATM (Leonardo) cu noua versiune de software;
 - participarea la proiectul de scoatere din funcțiune a Sistemului Leonardo Fază 2;
 - elaborarea și analiza specificațiilor pentru suplimentarea mesajelor OLDI în cadrul sistemului ASMGCS Otopeni;
 - testarea preliminară și participarea la SAT sistem ASMGCS Otopeni;
 - participarea la testarea suplimentară a sistemului ASMGCS Otopeni;
 - participarea la sesiunile de pregătire a controlorilor de trafic aerian de la Turnul Otopeni pe sistemul Avibit.

Diferențe înregistrate în raport cu obiectivele

Față de planificarea inițială conform Planului de Investiții 2017, participarea la proiectul SPICE se face în baza unui nou calendar de implementare, agreat cu coordonatorul proiectului (EUROCONTROL), cu încadrarea însă în termenul final (decembrie 2020).

SIGURANȚA, CALITATEA, MEDIUL ȘI SECURITATEA

Obiectivul principal pentru anul 2017 al activităților Direcției Siguranță și Calitate l-a constituit îmbunătățirea și consolidarea Sistemului de Management al Siguranței și Sistemului de Management al Calității și de Mediu, pentru a asigura menținerea valabilității certificatelor care atestă conformarea la cerințele Regulamentului UE nr. 1035/2011, standardelor ISO 9001:2015 și ISO 14001:2015

Obiectivele specifice pe domenii de activități au fost subordonate îmbunătățirii continue a Sistemelor de Management al Siguranței, al Calității și de Mediu, implementării în ROMATSA a Sistemului de Management al Securității (*aeronautice și informatice*) și funcționării corespunzătoare a Danube FAB.

Domeniul siguranță

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2017 în domeniul „managementul siguranței” au fost:

- îmbunătățirea Sistemului de Management al Siguranței în conformitate cu recomandările AACR, EASA, EUROCONTROL și ICAO, în vederea creșterii nivelului de siguranță a serviciilor de navigație aeriană furnizate de ROMATSA;
- auditarea internă de siguranță a tuturor subunităților regiei (*au fost efectuate 16 misiuni planificate de audit intern de siguranță*);
- elaborarea planurilor de măsuri în urma auditurilor interne de siguranță și auditurilor de supraveghere efectuate de AACR și Bureau Veritas, precum și urmărirea stadiului de implementare a acestor măsuri;
- introducerea și supravegherea aplicării ediției 13.0 a Manualului de Management al Siguranței în urma amendării procedurilor PIN 1210, PIN 1211, PIN 1212, PIN 1213, PIN 1220, PIN 1250, PIN 1280 și ROF Comitete Locale de Siguranță;
- introducerea și supravegherea aplicării primei ediții a Politicii de Cultură Justă, document semnat tripartit de către RATCA, ATSR și ROMATSA;
- pregătirea ROMATSA pentru auditurile externe de supraveghere din partea AACR în vederea menținerii certificării ca furnizor de servicii de navigație aeriană, conform cu regulamentul EU nr. 1035/2011;
- evaluarea riscurilor privind siguranța și stabilirea măsurilor de reducere a acestora pentru proiecte importante ale ROMATSA;
- colectarea informațiilor referitoare la evenimentele de siguranță raportate, investigarea lor și urmărirea stadiului de implementare (atât continuu și dedicat, precum și în cadrul vizitelor de audit intern de siguranță) a măsurilor corective și preventive necesare;
- monitorizarea și raportarea indicatorilor de performanță în domeniul SIGURANȚĂ, în conformitate cu cerințele din Planul Național de Performanță;
- pregătirea personalului din structura de siguranță ROMATSA și a celui a cărui activitate are implicații asupra siguranței (în cadrul activităților de audit intern de siguranță o parte din timp a fost alocată instruirii specifice a Coordonatorilor Locali de Siguranță - CoLS și a șefilor de compartimente), în vederea menținerii unui nivel corespunzător de competență în domeniu;

- organizarea și desfășurarea ședinței Consiliului de Supraveghere a Siguranței CSS 2017/1 în urma căreia s-au stabilit măsurile corespunzătoare legate de îmbunătățirea proceselor specifice Sistemului de Management al Siguranței;
- organizarea și desfășurarea ședinței Consiliului de Supraveghere a Siguranței CSS 2017/2, în cadrul Analizei Efectuată de Management, în care a fost analizat nivelul de siguranță a serviciilor de navigație aeriană furnizate de ROMATSA și au fost stabilite măsuri de creștere a acestuia;
- asigurarea reprezentării și contribuției ROMATSA pe domeniul siguranță în grupurile de lucru pe specialități la EUROCONTROL, CANSO și DANUBE FAB.

Nivelul siguranței serviciilor furnizate

Monitorizarea siguranței a avut ca rezultat în anul **2017** înregistrarea și investigarea a **1271** evenimente de aviație civilă (*față 1171 în anul 2016*).

Cele **1271** evenimente de aviație civilă raportate au cuprins **1038** evenimente ATM de siguranță, din care: **753** de evenimente de siguranță de natură operațională și **285** de evenimente de siguranță de natură tehnică.

În anul 2017, ROMATSA nu a avut contribuție la producerea niciunui eveniment de siguranță de tip „accident”.

Domeniile calitate și mediu

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2017 în domeniul „managementul calității și de mediu” au fost:

- actualizarea și amendarea Manualului Sistemului de Management Integrat Calitate și Mediu, a Manualului Procedurilor SMC (14 proceduri) și a Manualului Procedurilor SMM (11 proceduri) în vederea realizării tranziției la noile standarde ISO 9001:2015 și ISO 14001:2015;
- auditarea internă de calitate și de mediu a tuturor subunităților regiei (*au fost efectuate 16 misiuni de audit intern de calitate și mediu*);
- monitorizarea satisfacției clienților interni (salariați) și externi, realizată prin colectarea, centralizarea și prelucrarea datelor din chestionarele specifice;
- monitorizarea și evaluarea pe parcursul auditului intern de calitate și mediu, a gradului de maturitate și a punctelor slabe ale Sistemului de Management al Calității și Sistemului de Management de Mediu din R.A. ROMATSA, ca suport pentru management în procesul de îmbunătățire continuă;
- realizarea Analizei Efectuate de Management la cel mai înalt nivel a Sistemului de Management al Calității și de Mediu RA ROMATSA, în vederea îmbunătățirii acestor sisteme;
- instruirea personalului propriu și a Coordonatorilor Locali de Calitate și Mediu pe probleme specifice de calitate și mediu, în vederea menținerii unui nivel corespunzător de competență în domeniu. În cadrul activităților de audit intern de calitate și mediu și cu ocazia întâlnirii anuale a Coordonatorilor Locali de Siguranță și a Coordonatorilor Locali de Calitate și Mediu din Administrația Centrală și subunități, o parte din timp a fost alocată instruirii specifice în domeniul calității și mediului;

- diseminarea, în cadrul întregii structuri SMC/SMM ROMATSA, pe parcursul activităților de audit intern de siguranță, calitate și mediu, precum și a celor legate de menținerea certificatelor ROMATSA conform EU nr. 1035/ 2011, ISO 9001:2015 și ISO 14001:2015, a informațiilor și recomandărilor conținute în rapoartele de audit și supraveghere AACR, Bureau Veritas și în rapoartele de audit intern de siguranță, calitate și mediu;
- participarea și desfășurarea auditului de supraveghere de către firma Bureau Veritas Certification, în vederea reconfirmării pentru ROMATSA a certificatelor și tranziției la noile standarde ISO 9001:2015 (domeniul: calitate - inclusiv pentru formarea personalului de specialitate pentru domeniul serviciilor de navigație aeriană) și ISO 14001:2015 (domeniul: mediu), în Administrația Centrală și în următoarele subunități ale regiei: DR București, DSNA București, DSNA Timișoara, DSNAR Arad, DSNA Oradea, DSNAR Constanța și DSNA Tulcea;
- asigurarea reprezentării ROMATSA pe domeniile calitate și mediu în grupurile de lucru pe specialități la EUROCONTROL, CANSO și DANUBE FAB.

Nivelul calității serviciilor furnizate

Nivelul calității serviciilor furnizate este atestat și de menținerea certificării Sistemului de Management al Calității ROMATSA în urma auditului de supraveghere realizat de către firma Bureau Veritas Certification.

De remarcat este faptul că, în cadrul auditului de supraveghere nu au fost identificate neconformități și Sistemul de Management al Calității RA ROMATSA a fost apreciat ca fiind matur, satisface cerințele ISO 9001:2015, corelat și cu cerințele de siguranță impuse de regulamentele operaționale aplicabile și se observa o continuă îmbunătățire a modului de lucru și a percepției asupra sistemului.

Nivelul calității serviciilor este monitorizat anual prin „*indicatori pentru calitatea serviciilor*” și anume:

- fluidizarea traficului – măsurat prin minute întârziere;
- capacitatea per FIR;
- satisfacția clienților;
- disponibilitatea funcțiilor CNS.

Acești indicatori au fost realizați în anul 2017 la nivelul întregii ROMATSA, analiza acestora realizându-se în cadrul Analizei Efectuate de Management.

Domeniul securitate aeronautică și informatică

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2017 în domeniul „managementul securității aeronautice și informatică” au fost:

- realizarea activităților de supraveghere/monitorizare pe domeniul „securitate aeronautică și informatică” la DSNAR Arad și la DSNAR Constanța;
- urmărirea stadiului de implementare a planurilor de măsuri rezultate în urma auditurilor interne de securitate aeronautică și informatică din anul 2017;

- continuarea pregătirii specifice domeniului securitate aeronautică a personalului propriu și cel desemnat din subunități;
- implementarea și supravegherea aplicării noii ediții a Programului de Securitate Aeronautică – PSA al R.A.ROMATSA (document clasificat);
- evaluarea riscurilor privind securitatea aeronautică/informatică și stabilirea măsurilor de reducere a acestora pentru proiecte importante ale ROMATSA;
- efectuarea de instruiți de securitatea aeronautică pentru Responsabilii Locali de Securitate Aeronautică din cadrul subunităților ROMATSA, salariații ROMATSA și personalul altor firme care desfășoară activități în incinta CDZ București;
- asigurarea reprezentării și contribuției ROMATSA pe domeniul securitate aeronautică și informatică în grupurile de lucru pe specialități la EUROCONTROL și Danube FAB.

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

Indicatorii de performanță în domeniul siguranței

Tabelul următor prezintă comparativ obiectivul de siguranță planificat și nivelul de siguranță realizat de către ROMATSA pentru anul 2017.

Indicatori de performanță	PLANIFICAT Obiectiv de siguranță anual (<i>valori anuale maxim acceptabile</i>)	REALIZAT Nivel de siguranță (<i>realizat 2017</i>)
Număr accidente cu contribuție ROMATSA	0	0
Număr incidente grave cu contribuție ROMATSA	max. 1	0
Număr incidente majore cu contribuție ROMATSA	max. 9	2

Obiectivul de siguranță ROMATSA pentru anul 2017 a fost îndeplinit.

Indicatorii de performanță în domeniul calității serviciilor

OBIECTIVE		INDICATORI	ȚINTE (<i>valori anuale maxim acceptabile</i>)	STADIUL DE REALIZARE 2017	
Creșterea nivelului calității serviciilor de trafic	Fluidizarea traficului	Minute întârziere pe rută datorită serviciului prestat	max.1 min	0	Realizat
	Capacitatea per FIR	Număr de	max.178	< 178	Realizat

aerian		aeronave/oră/FIR			
	Satisfacția clienților	Număr de reclamații cu relevanță în ATM	max. 6	0	Realizat
	Disponibilitatea funcțiilor CNS (indicator din fișa de proces)	Nr. de ore de funcționare/nr. total de ore declarat (%)	min. 95%	> 95%	Realizat

Obiectivele de calitate ROMATSA pentru anul 2017 au fost îndeplinite.

PROIECTUL Danube FAB

CADRU GENERAL

Danube FAB reprezintă blocul funcțional de spațiu aerian înființat prin "Acordul între România și Republica Bulgaria privind instituirea Blocului Funcțional de Spațiu Aerian Danube FAB" (Acordul Danube FAB), semnat la Bruxelles la 12 decembrie 2011 și ratificat prin Legea nr. 192/2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 741 din 2 noiembrie 2012.

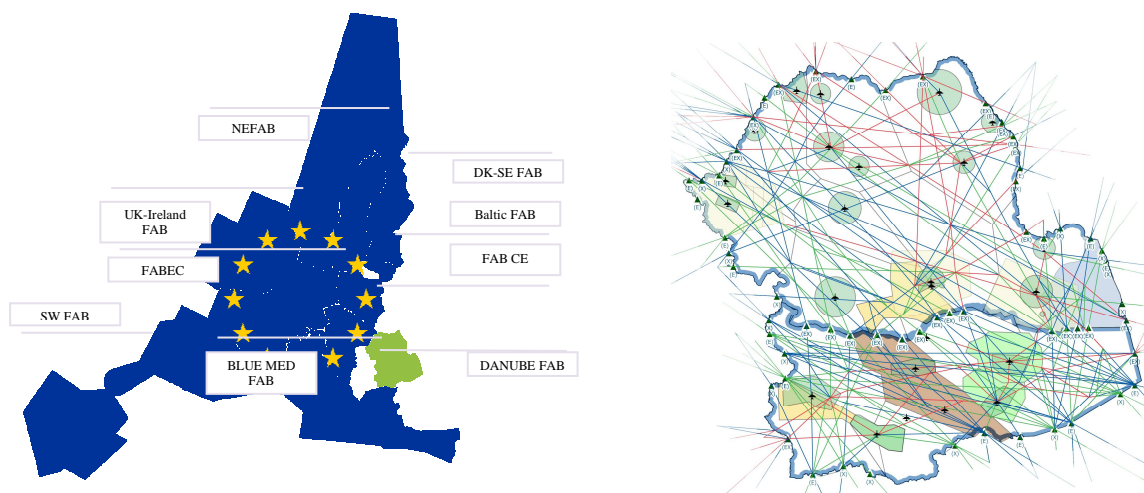

Figura 1 - Danube FAB

Subsecvent Acordului Danube FAB s-au semnat Acordul de Cooperare dintre cele două Autorități Naționale de Supervizare și Acordul de Cooperare dintre cei doi Furnizori de Servicii de Navigație Aeriană, ROMATSA și BULATSA.

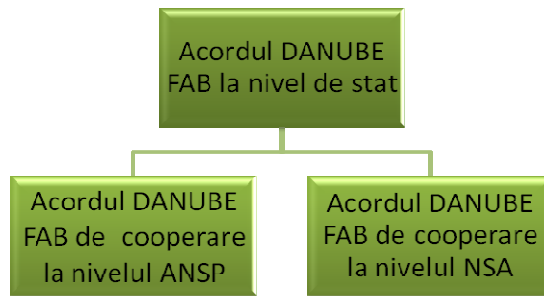

Figura 2- Structura cadrului principal de reglementare Danube FAB

Intrarea în vigoare a acestui document a condus la stabilirea organismelor care guvernează Danube FAB, astfel: Consiliul de Guvernanță (Governing Council), Comitetul autorităților naționale de supervizare (NSA Board) și Comitetul furnizorilor de servicii de navigație aeriană (ANSP Board).

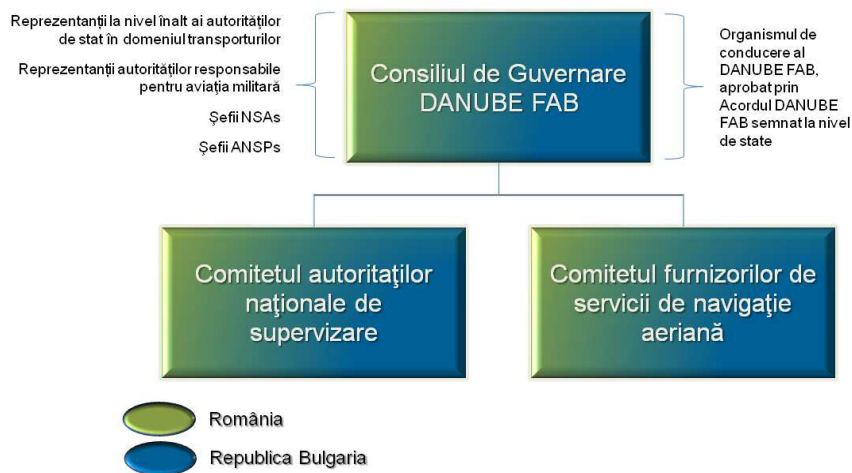

Figura 3 - Structura organizatorică DANUBE FAB

Totodată, în conformitate cu prevederile Acordului DANUBE FAB, pentru a-și îndeplini atribuțiile, Comitetul furnizorilor de servicii de navigație aeriană a înființat Comitetul permanent pentru strategii și planificare (SAPSC), care la rândul său, a înființat alte două comitete permanente suport: Comitetul permanent operațional (OSC) și Comitetul permanent pentru siguranță, calitate mediu și securitate (SQSESC).

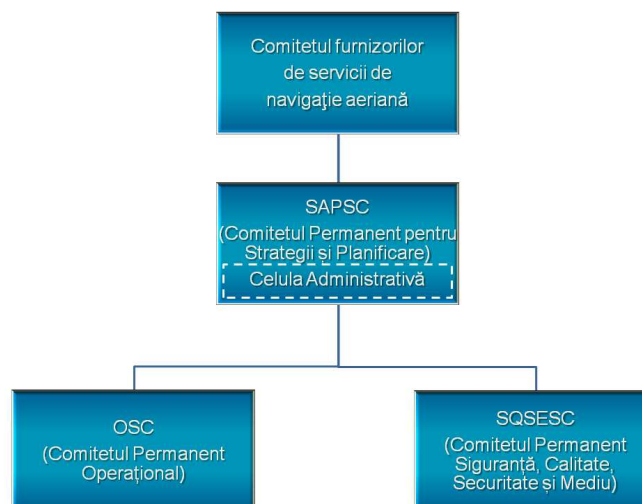

Figura 4 – Organismele suport create la nivelul ANSP Board

Mai multe informații și documente sunt disponibile pe www.danubefab.eu.

Structuri de guvernare Danube FAB

Pe parcursul anului 2017 au avut loc două întâlniri ale Consiliului de guvernare DANUBE FAB, în data de 17 mai 2017 în România și, respectiv, în data de 1 noiembrie 2017 în Republica Bulgaria.

De asemenea, pe parcursul anului 2017 au avut loc două întâlniri ale Comitetului furnizorilor de servicii de navigație aeriană (ANSP Board), astfel: în data de 16 mai 2017, în România și în data de 31 octombrie 2017, în Republica Bulgaria.

Planificare strategică

În prima parte a anului 2017 au fost definitive și adoptate de către Consiliul de Guvernare Danube FAB documentele "Programul Strategic Danube FAB pentru perioada 2017-2021", "Planul Anual Danube FAB pentru anul 2017" și "Raportul Anual Danube FAB pentru anul 2016", documente realizate în conformitate cu prevederile Acordului Danube FAB.

Consultare cu partenerii sociali

Procesul de consultare cu partenerii sociali în cadrul Danube FAB este asigurat prin organizarea în mod regulat a Forumului de Consultare Socială (SCF), în conformitate cu prevederile Acordului de cooperare semnat la nivelul ROMATSA și BULATSA.

Pe parcursul anului 2017 a avut loc o întâlnire SCF, în data de 8 iunie în Republica Bulgaria. Această întâlnire a fost prezidată de către directorii generali ai ROMATSA și BULATSA, prezentându-se reprezentanților sindicatelor și ai organizațiilor profesionale principalele proiecte operaționale implementate sau în curs de implementare în cadrul Danube FAB, alte proiecte prioritare, precum și dezvoltările legislative la nivel european cu impact asupra furnizorilor de servicii de navigație aeriană.

Activități prioritare:

- Free Routes Airspace (FRA)

În data de 30 martie a fost implementat proiectul Free Routes Airspace (FRA) pe timp de noapte dezvoltat de către DANUBE FAB și HungaroControl (SEEN FRA), prin

extinderea inițiativelor Danube FAB FRA (ROMATSA-BULATSA) și N-FRAB (ROMATSA – HungaroControl).

- **Raționalizarea Tehnică și Infrastructura**

În cadrul Danube FAB infrastructura CNS este planificată în comun de către ROMATSA și BULATSA, iar acolo unde este cazul, se realizează achiziții în comun. În anul 2017 DANUBE FAB a continuat activităților prevăzute în documentele de planificare adoptate la nivel de FAB în sprijinul coordonării, raționalizării și/sau utilizării în comun a infrastructurii tehnice.

- **Cooperarea Inter-FAB**

În cadrul platformei de coordonare inter-FAB Danube FAB s-a implicat activ prin participarea la întâlnirea Atelierul de Coordonare Inter-FAB, Malta, 05-06.10.2017 și prin implicarea în organizarea primului workshop inter-FAB pe tema performanței (Sofia, ianuarie 2018).

- **Extinderea Danube FAB**

În luna aprilie 2017 a fost finalizat Studiul privind pre-fezabilitatea extinderii Danube FAB, în baza căruia vor fi selectați potențialii candidați, în vederea realizării unui/unor studii de fezabilitate detaliate.

Activități de comunicare:

- dezvoltarea și implementarea noului website Danube FAB, ce include și o aplicație online de management al proiectului (extranet);
- participarea Danube FAB în calitate de expozant la Congresul Mondial ATM 2017 în perioada 7-9 martie la Madrid.

AUDIT INTERN

A. Aspecte generale referitoare la funcția de audit intern

În conformitate cu Legea nr. 672/2002 privind auditul intern, republicată, cu modificările și completările ulterioare, la nivelul R.A. ROMATSA este înființată structura de specialitate de audit intern, este funcțională funcția de audit intern, activitatea de audit intern desfășurându-se la nivel de compartiment (Compartimentul Audit Intern – C.A.I.). Compartimentul Audit Intern a fost înființat prin Hotărârea Consiliului de Administrație R.A. ROMATSA nr. 3/22.03.2004, fiind încadrat de la înființare și până în prezent, cu un număr de două posturi, respectiv un post aferent funcției de Șef Executiv al Auditului Intern și un post aferent funcției de Auditor Intern.

B. Personalul Compartimentului Audit Intern

Ca specificitate pentru o parte a anului 2017, în ceea ce privește postul de conducere de la nivelul compartimentului, acesta a fost vacant în perioada ianuarie 2016 – martie 2017 (13 luni). Ca atare, s-au inițiat demersuri pentru ocuparea postului de Șef Executiv al Auditului Intern și, prin Decizia Directorului General nr. 204/31.03.2017, angajatul declarat admis de comisia de examinare internă a fost numit în această funcție începând cu data de 01.04.2017.

Acest lucru a condus la o îmbunătățire a activității compartimentului în anul 2017, (față de anul 2016, când activitatea compartimentului s-a desfășurat cu un singur auditor intern și fără funcție de conducere), precum și la asigurarea activității de supervizare permanentă în

cadrul misiunilor de audit intern, inclusiv la îmbunătățirea capacității reale de a audita activitățile din sfera auditabilă.

În concluzie, activitatea Compartimentului Audit Intern din cadrul R.A. ROMATSA se desfășoară cu un efectiv minimal, prevăzut de Legea nr.672/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

C. Misiuni de audit intern derulate în cursul anului 2017

La nivelul R.A.ROMATSA, în anul 2017 Compartimentul Audit Intern a realizat un număr de 5 misiuni, respectiv 4 patru misiuni de asigurare și una de consiliere formalizată, în care s-au abordat domeniile financiar-contabil, resurse umane dar și alte funcții specifice regiei.

Astfel, în cursul anului 2017, Compartimentul Audit Inter a derulat următoarele misiuni de audit intern:

- „Sistemul de luare a deciziilor în cadrul R.A. ROMATSA” - Raport nr. 4.278/01.03.2017 (misiune cuprinsă în Planul anual pe 2016, reluată ulterior și finalizată în 2017);
- „Dezvoltarea Sistemului de Control Intern Managerial în cadrul R.A. ROMATSA”, Raport de audit intern de consiliere nr. 13.338/29.06.2017;
- „Activitățile referitoare la asigurarea personalului suport, necesar și politica de personal, derulate la nivelul Administrației Centrale și Subunități”, Raport de audit intern nr. 20.241/29.09.2017;
- „Activitatea de comunicare, protocol și tipărituri pentru necesitățile R.A. ROMATSA derulată de Serviciul Organizare și Relații”, Raport de audit intern nr. 22.835/31.10.2017;
- „Constituirea veniturilor la nivelul R.A. ROMATSA, modul de stabilire a titlurilor de creanță precum și a facilităților acordate la încasarea acestora”, Raport de audit intern nr. 27.633 / 22.12.2017;

La finalul fiecărei misiuni derulate, prin rapoartele de audit intern prezentate, s-au oferit conducerii R.A. ROMATSA concluzii specifice ale constatărilor efectuate referitoare la temele auditate, făcându-se și o serie de recomandări de îmbunătățire a activităților respective.

În cadrul misiunilor de audit intern derulate la nivelul R.A. ROMATSA, în cursul anului 2017 :

- nu au fost constatate iregularități și deci nu au fost întocmite Fișe de constatare și raportare a iregularităților (FCRI);
- nu au existat situații ca recomandările formulate în rapoartele de audit intern realizate să nu fi fost însușite de către structurile auditate, deoarece, anterior întocmirii acestuia, propunerile de recomandări au fost discutate cu reprezentanții acestora prin respectarea legislației naționale și a Normelor specifice privind exercitarea activității de audit intern la nivelul Ministerului Transporturilor și al entităților publice din subordinea și de sub autoritatea acestuia, aprobat prin O.M.T. nr. 1.380/2016.

D. Realizarea altor acțiuni

În cadrul legal permis, Compartimentul Audit Intern a realizat în anul 2017 o serie de acțiuni de consiliere informală sau formalizată, care au condus la o înțelegere mai corectă

din partea structurilor de specialitate auditate, a unor responsabilități specifice dar și la îmbunătățirea acestora, inclusiv prin soluțiile propuse.

Astfel, aceste acțiuni s-au concretizat sub următoarele modalități:

- participarea, în calitate de invitat, la Ședințele Comisiei de monitorizare, coordonare și îndrumare metodologică a implementării și dezvoltării sistemului de control intern managerial, prilej cu care, pentru fiecare dintre subiectele incluse în ordinea de zi, atunci când a fost cazul, a contribuit la analiza problemelor în discuție și găsirea unor soluții optime de tratare;
- consiliere specifică aferentă activităților de elaborare a proiectului Codului de etică al personalului R.A. ROMATSA;
- acțiuni de consiliere pe mai multe teme punctuale, concretizate într-o serie de documente formalizate;
- sprijin/consiliere în identificarea riscurilor aferente activităților/proceselor de management și suport, ori de câte ori Compartimentul Audit Intern a fost solicitat;
- sprijin/consiliere în activitatea de autoevaluare a stadiului de implementare a standardelor de control intern/managerial;
- în toate cazurile când au fost consultați, Compartimentului Audit Intern a prezentat terțelor persoane cu funcții de conducere din cadrul R.A. ROMATSA și/sau structurilor de specialitate, soluții sau informații în aplicarea prevederilor legale, la condițiile specifice aplicabile regiei;
- din punctul de vedere al compartimentului, se încercă permanent ca, prin calitatea activităților și a recomandărilor formulate, să se aducă o plusvaloare, contribuție care să fie apreciată de toți actorii participanți, pentru bunul mers al activităților regiei.

E. Rezultatele obținute:

Prin modalitățile prezentate mai sus, care pe lângă faptul că au însemnat utilizarea unui fond de timp pentru realizarea lor, salariații din cadrul Compartimentului Audit Intern R.A. ROMATSA apreciază că s-au obținut și se vor obține rezultate bune, activitățile derulate conducând la o mai bună înțelegere a aspectelor respective din partea structurilor de specialitate ale regiei, la o creștere a calității activității derulate, în special pe aspectele privind sistemul de control intern/managerial.

Compartimentului Audit Intern consideră că, activitățile derulate și menționate mai sus, nu au adus atingere caracterului independent al activității de audit intern sau la apariția unor probleme/aspecte de incompatibilitate a auditorilor interni.

EVOLUȚIA INDICATORILOR DE PERFORMANȚĂ ÎN ANUL 2017

1) Evoluția indicatorilor de performanță conform cerințelor Regulamentului (UE) nr. 390/2013

La nivelul anului 2017 evoluția indicatorilor de performanță stabiliți pentru ROMATSA prin Planul de Performanță Danube FAB pentru perioada 2015-2019 se prezintă astfel:

1.1. Domeniul cheie de performanță privind siguranța

- a) Nivelul de eficacitate al managementului siguranței

ROMATSA	2017 Țintă	2017 Realizat
Nivelul de eficacitate al managementului siguranței – Cultura de siguranță	Nivel C	Nivel D
Nivelul de eficacitate al managementului siguranței – Alte obiective de management al siguranței	Nivel C	Nivel D

b) Aplicarea clasificării privind severitatea pe baza metodologiei instrumentului de analiză a riscurilor (RAT)

ROMATSA	2017 Țintă	2017 Realizat
Raportarea nerespectării distanței minime de separare (SMI)	80%	75%
Raportarea evenimentelor specifice ATM (ATMs)	80%	100%

Aplicarea metodologiei RAT s-a efectuat în proporție de 100% pentru toate încălcările eșalonării minime, incursiunile pe pistă și evenimentele specifice ATM.

c) Just culture

Domeniu	Da	Nu
Politici și implementarea acestora	11	2
Legal/Juridic	2	1
Raportare incidentelor și investigații	6	2

1.2 . Domeniul cheie de performanță privind mediul

În cadrul domeniului cheie privind mediul indicatorul cheie de performanță – KEA – eficiența medie a zborului de rută pe orizontală corespunzătoare traiectoriei efective se stabilește și se monitorizează la nivel de FAB.

Danube FAB	2017 Țintă	2017 Realizat
KEA	1,46%	1,62%

1.3. Domeniul cheie de performanță privind capacitatea

Tabelul următor prezintă situația indicatorului privind numărul mediu de minute de întârziere ATFM (managementul fluxului de trafic aerian) pe rută per zbor la nivelul DANUBE FAB:

ROMATSA	2017 Țintă	2017 Realizat
Numărul mediu de minute de întârziere ATFM (managementul fluxului de trafic aerian) pe rută per zbor	0 min/zbor	0,01 min/zbor

1.4. Domeniul cheie de performanță privind eficiența costurilor

Evoluția costurilor totale de rută, a inflației, precum și a tarifului unitar determinat de rută la nivelul anului 2017 în raport cu Planul de Performanță pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019) este prezentată în tabelul de mai jos:

ROMATSA	Monedă	Determinat 2017	Actual 2017
Costuri totale ANS (servicii de navigație aeriană) exprimate în termeni nominali	MII RON	668.768,54	729.738,89
Inflație %		2,8	1,1
Index inflație (100 în 2009)		134,41	120,96
Costuri totale ANS (servicii de navigație aeriană) exprimate în termeni reali (prețuri la nivelul anului 2009)	MII RON	497.561,99	603.283,52
Numărul total de unități de servicii pentru activitatea de rută	MII	4.219,06	4.756,85
Tarif unitar determinat exprimat în termeni reali (prețuri la nivelul anului 2009)	RON	117,34	126,82

Tabelul următor prezintă costurile aferente activității de rută înregistrate la nivelul anului 2017 defalcate per tip de costuri în raport cu costurile determinate conform Planului de Performanță pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019).

Perioada / Costuri	Determinat	Actual	Diferență (valoric)	Diferență (%)
Personal	484.025	513.570	39.546	8,34%
Alte costuri de funcționare	90.725	75.151	-15.574	-17,17%
Amortizare	52.015	39.536	-12.479	-23,99%
Costul capitalului	52.004	37.454	-14.550	-27,98%
Costuri excepționale	0	64.028	64.028	N/A
Costuri totale	668.769	729.739	60.970	9,12%

(valori exprimate în mii lei)

2) Procesul de consultare formală a utilizatorilor spațiului aerian

În conformitate cu prevederile reglementărilor europene (Regulamentul de punere în aplicare nr. 391/2013 de stabilire a unei scheme comune de tarifare pentru serviciile de navigație aeriană) precum și cu reglementările naționale, ROMATSA asigură anual consultarea reprezentanților utilizatorilor cu privire la diferențele dintre realizările anului anterior pentru activitatea de rută și elementele determinate prin Planul de Performanță aprobat. Consultările sunt organizate de două ori pe an, la nivelul ansamblului statelor membre EUROCONTROL, în cadrul Comitetului largit pentru tarife de rută EUROCONTROL. Informațiile detaliate privind evoluția costurilor și a traficului precum și aplicarea mecanismelor de împărțire a riscurilor privind traficul și costurile sunt puse la dispoziția reprezentanților utilizatorilor, a EUROCONTROL și a Comisiei Europene la termenele și în

conformitate cu tabelele de raportare și informațiile suplimentare prevăzute în Regulamentul privind schema comună de tarifare precum și în procedurile și documentele EUROCONTROL.

Pentru serviciile de navigație aeriană terminală prestate pe aeroporturile supuse legislației europene (Regulamentul de punere în aplicare nr. 391/2013 de stabilire a unei scheme comune de tarifare pentru serviciile de navigație aeriană), consultarea reprezentanților utilizatorilor se efectuează, de regulă, anual, pentru toate statele membre ale UE, în organizarea Comisiei Europene, cu sprijinul EUROCONTROL – PRU. Și pentru aceste consultări informațiile detaliate privind costurile și traficul sunt puse la dispoziția reprezentanților utilizatorilor, a EUROCONTROL și a Comisiei Europene la termenele și în conformitate cu tabelele de raportare și informațiile suplimentare prevăzute în Regulamentul privind schema comună de tarifare.

În anul 2017 au avut loc următoarele sesiuni de consultări:

- 28-29 iunie, în cadrul celei de-a 108-a sesiuni a Comitetului lărgit pentru tarife de rută EUROCONTROL au fost realizate consultări multilaterale asupra estimărilor inițiale privind bazele de cost și tarifele unitare de rută pentru anul 2018.
- 16 octombrie – au fost realizate consultări cu utilizatorii spațiului aerian privind revizuirea obiectivelor de performanță privind eficiența costurilor aferente anilor 2018-2019 stabilite prin Planul de Performanță Danube FAB pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019).
- 22-23 noiembrie - au fost realizate consultări multilaterale asupra estimărilor finale privind bazele de cost și tarifele unitare de rută pentru anul 2018 în cadrul celei de-a 109-a sesiuni a Comitetului lărgit pentru tarife de rută EUROCONTROL.

În cursul anului 2017, Comisia Europeană nu a organizat consultări multilaterale asupra bazelor de cost și tarifelor unitare pentru serviciile de navigație aeriană terminală pentru anul 2018. De asemenea, reprezentanții utilizatorilor nu au solicitat alte consultări față de cele descrise mai sus.

În conformitate cu prevederile regulamentelor europene, Comisia Europeană analizează datele și informațiile incluse în bazele de cost pentru serviciile de navigație aeriană de rută.

3) Evoluția indicatorilor de performanță conform metodologiei SEID (Specification for Economic Disclosure) a EUROCONTROL – PRU (Performance Review Body) în anul 2016

Ipotezele de lucru utilizate în proiecția indicatorilor de performanță pentru anul 2017 sunt următoarele:

- în conformitate cu datele publicate de serviciul de statistici și prognoze STATFOR din cadrul EUROCONTROL numărul total de zboruri IFR a crescut cu aproximativ 8,5% comparativ cu anul 2016 pentru activitatea de rută și cu aproximativ 13,5% pentru activitatea de terminal;
- în costurile totale ATM/CNS gate-to-gate nu sunt incluse costurile EUROCONTROL, plățile către autorități guvernamentale și de reglementare, costurile MET și cele privind TVA;
- numărul de personal utilizat în calculul indicatorilor de performanță reprezintă media personalului din anul respectiv, atât în privința personalului ATCO, cât și pentru personalul suport;
- eliminarea efectelor inflației în proiecția indicatorilor de performanță, în conformitate cu practica PRU EUROCONTROL, prin transformarea elementelor financiare aferente

performanței în euro 2017 (utilizând cursul de schimb EURO/RON aferent anului 2017) și prin adăugarea inflației (conform datelor furnizate de EUROSTAT).

Tabelul de mai jos cuprinde evoluția principalilor indicatori de eficiență a costurilor:

INDICATORI COSTURILOR (valori exprimate în EURO 2017)	EFICIENȚA	2016A	2017A	2017A/2016A %
Eficiența financiară a costurilor totale "gate-to-gate" per oră zbor compozită		435,58	438,15	0,59
Eficiența financiară a costurilor pentru activitatea de rută per oră zbor IFR		411,58	420,11	2,07
Eficiența financiară a costurilor pentru activitatea de terminal per mișcare IFR		164,52	151,36	-8,00
Rata costurilor suport		3,27	3,34	2,11
Costuri suport per oră zbor compozită		302,34	306,90	1,51
Costuri salarii personal suport per oră zbor compozită fără efectul PPP		168,02	174,54	3,88

Analizând valorile indicatorilor de eficiență a costurilor realizați în anul 2017 în comparație cu cei din anul 2016 au rezultat următoarele:

- indicatorul privind eficiența financiară a costurilor totale "gate-to-gate" a înregistrat o ușoară evoluție negativă ca urmare a majorării costurilor anului 2017 într-o mai mare măsură față de majorarea numărului de ore de zbor compozite. Aceeași evoluție se înregistrează și în cazul activității de rută. În cazul activității de terminal, efectul negativ determinat de majorarea costurilor este compensat de majorarea numărului de zboruri IFR, în final determinând o îmbunătățire a indicatorului eficiența financiară a activității de terminal per mișcare IFR;
- costurile suport per oră zbor compozită în anul 2017 au înregistrat o majorare de 1,51% față de valoarea înregistrată în anul 2016. Majorarea valorii înregistrate de acest indicator se datorează creșterii costurilor totale ATM/CNS și implicit a costurilor suport într-o mai mare măsură față de majorarea numărului de ore de zbor compozite;

- costurile salariilor personalului suport per oră zbor compozită fără efectul puterii de cumpărare (PPP – Purchase Power Parity) au înregistrat o majorare în raport cu valoarea realizată în anul 2016 pe fondul majorării costurilor cu salariile personalului suport.

COOPERARE INTERNĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ

În anul 2017, ROMATSA a acordat o importanță deosebită creării și întăririi relațiilor cu autoritățile și organismele naționale și internaționale.

Pe tot parcursul anului, regia a colaborat cu toate direcțiile de specialitate din Ministerul Transporturilor (Direcția Generală Aviație Civilă, Direcția Securitate și Infrastructură Transport Aerian, Direcția Comunicare, Relația cu Sindicatele, Patronatele și Organizațiile Neguvernamentale), cu Autoritatea Aeronautică Civilă Română, Compania Tarom, Ministerul Apărării Naționale, Statul Major al Forțelor Aeriene, Asociația Aeroporturilor din România, etc.

Aceste colaborări au avut ca rezultat menținerea și dezvoltarea relațiilor cu sistemul european specializat (EUROCONTROL, Uniunea Europeană, etc.) și asigurarea, împreună cu MAPN, a utilizării coordonate a spațiului aerian al României de către aviația civilă și militară.

În colaborare cu DGAVC și cu alte direcții de specialitate din MTI, AACR și MAPN, regia a participat logistic la organizarea în România a unor acțiuni de cooperare internațională, benefice interesului țării, de integrare în structurile euroatlantice.

În perioada de referință, relațiile ROMATSA cu organizațiile aeriene internaționale din profilul său (ICAO, EUROCONTROL, CANSO, EASA) și cu furnizorii de servicii de navigație aeriană din alte state europene s-au dezvoltat, unul din principalele motive fiind necesitatea cooperării pe plan regional și asigurarea unui lobby la nivel european în vederea asigurării unei poziții avantajoase a României în cadrul structurilor ATM viitoare, rezultate prin aplicarea conceptului Cer Unic European.

ROMATSA nu și-a promovat imaginea prin machete publicitare.

Totodată, în consens cu Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1035/2011 de stabilire a cerințelor comune pentru furnizarea de servicii de navigație aeriană și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 482/2008 și (UE) nr. 691/2010, în anul 2017 a fost publicată a 16-a ediție (atât în limba română cât și în limba engleză) a Raportului Anual ROMATSA, al cărui conținut realizează un câștig în acțiunea de promovare a imaginii regiei fiind difuzat, prin site-ul regiei, către organismele interne și internaționale de profil, companii aeriene, alți furnizori de servicii de trafic aerian, ministere, bănci și alți operatori cu care colaborează ROMATSA.

MANAGEMENTUL RESURSELOR UMANE

În anul 2017, R.A. ROMATSA a funcționat cu un număr maxim de 1739 de posturi.

Numărul de posturi pe regie a crescut, cu aprobarea Consiliului de Administrație, de la 1607 la 1739.

Pe parcursul anului 2017, au fost angajați 53 de noi salariați.

În vederea asigurării activității din anumite compartimente au fost efectuate schimbări temporare ale locului de muncă pentru un număr de 19 salariați.

Puncte de reper în activitatea de recrutare pentru anul 2017:

Total recrutări: 53 persoane, din care:

	10	PNA	(personal protecția aeriene);	navigației
	3	MET	(personal meteorologic aeronautic);	

De asemenea, în anul 2017 au încetat raporturile de muncă cu regia 81 persoane (pensionare limită de vârstă, pensionare anticipată/anticipată parțial cu reducerea vârstei standard de pensionare pentru activitate desfășurată în grupe de muncă, pensionare de invaliditate, deces sau demisie).

Activitatea de recrutare a viitorilor controlori de trafic aerian stagiaři TWR, APP și ACC, demarată la Cluj în anul 2016, s-a concretizat prin angajarea în luna iunie, a unui număr de 33 de persoane, care, din luna octombrie 2017, au început pregătirea ab-initio (basic & rating), în cadrul Simulatorului din cadrul DSNAR Constanța și urmează să se finalizeze la începutul anului 2018.

În cursul anului 2017 s-a demarat un nou proces de recrutare și selecție a personalului în vederea pregătirii pentru obținerea licenței de CTA stagiar pentru unitățile de trafic.

Structura personalului RA ROMATSA la data de 31 decembrie 2017 se prezintă astfel:

- 43.38% CTA (controlori trafic aerian);
- 22,05% PNA (personal protecția navigației aeriene);
- 7,95% MET (personal meteorologic aeronautic)
- 26,62% PAD (personal administrație).

În funcție de nivelul de pregătire profesională

Personal cu studii superioare:	47%
Personal cu studii postliceale:	1%
Personal cu studii medii:	49%
Personal cu școala profesională:	2%
Personal cu studii generale:	1%

Pe grupe de vârstă

Personal cu vârsta până în 24 ani:	1%
Personal cu vârsta între 25 - 34 ani:	15%
Personal cu vârsta între 35 - 54 ani:	62%
Personal cu vârsta peste 55 ani:	22%

Pe sex

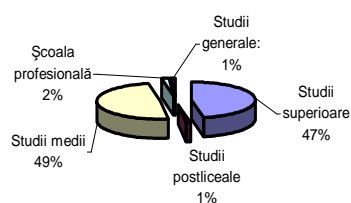
Personal de sex masculin:	71%
Personal de sex feminin:	29%

Formarea profesională a salariaților regiei constituie o direcție de acțiune prioritară, materializată prin planificarea,

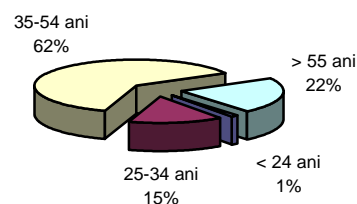
- 7 PAD (personal administrație);
- 33 CTA ab initio (viitori CTA)

Puncte de reper privind structura de personal:

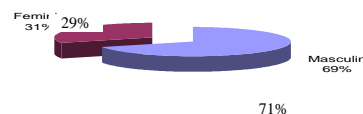
Repartizarea personalului în funcție de nivelul de studii

Repartizarea personalului pe grupe de vârstă

Repartizarea personalului pe sexe

Puncte de reper privind activitatea de formare profesională:

coordonarea și realizarea unui program complex de pregătire - Planul de Formare Profesională pentru anul 2017.

Desfășurarea cursurilor de pregătire recurentă, precum și programelor de pregătire profesională, pentru personalul CTA, CITA, PNA, MET, cursuri/programe destinate obținerii/revalidării licențelor profesionale, a unor noi calificări și autorizări asociate, precum și pentru extinderea competenței pe sectoare suplimentare;

- intrarea în vigoare, începând cu 31.12.2016, a Regulamentului (UE) 2015/340 de stabilire a cerințelor tehnice și a procedurilor administrative referitoare la licențele și certificatele controlorilor de trafic aerian a impus acordarea unei atenții deosebite, atât în ceea ce privește pregătirea inițială și în cadrul unităților de trafic cât și în ceea ce privește pregătirea continuă, în vederea conformării cu cerințele regulamentului.

Acțiuni realizate în anul 2017:

- negocierea cu partenerul social privind punerea în aplicare a prevederilor OUG nr.79/2017 pentru menținerea drepturilor salariale ale salariaților regiei începând cu 01.01.2018;
- continuarea negocierilor în vederea încheierii unui nou CCM în conformitate cu prevederile legii și întocmirea situațiilor necesare;
- achiziția de servicii medicale pe bază de abonament și servicii de medicina muncii;
- demararea acțiunilor în vederea elaborării unei Proceduri privind evaluarea performanței personalului din cadrul RA ROMATSA;
- detașarea transnațională a 2 angajați în cadrul SDM (SDA AISBL) Belgia, Bruxelles.

Au fost planificate și monitorizate acțiunile necesare privind controlul pentru revalidarea aptitudinii medicale a personalului ROMATSA cu statut de personal aeronautic nenavigant (din controlul traficului aerian, protecția tehnică și meteorologică a navigației aeriene și de telecomunicații aeronautice), precum și controalele medicale anuale de sănătate pentru ceilalți salariați, prevăzute de lege.

Totodată, au fost planificate și monitorizate acțiunile necesare privind examinarea/evaluarea de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română în vederea obținerii/revalidării licențelor, calificărilor și autorizărilor asociate acestora.

- ✚ programe de formare și perfecționare profesională interne, cu participarea a peste 1600 de salariați;
- ✚ programe de formare și perfecționare profesională externe, cu participarea a peste 500 de salariați.

S-a urmărit în principal:

- ✚ menținerea/creșterea competenței personalului aeronautic în vederea prelungirii/revalidării valabilității documentelor nominale de calificare;
- ✚ menținerea nivelului 4 ICAO la limba engleză pentru controlorii de trafic aerian;
- ✚ pregătirea profesională a stagiariilor, în vederea obținerii calificării minime de bază necesară atestării pe post;
- ✚ perfecționarea/specializarea personalului în vederea instalării noilor echipamente precum și exploatarea, întreținerii și reparării echipamentelor existente.

Puncte de reper privind licențierea personalului aeronautic nenavigant:

- ✚ Planificarea și efectuarea vizitelor medicale în cadrul centrelor medicale auto-rizate de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română (Institutul Național de Medicină Aeronautică și Spațială, AEROMED,

policlinicile teritoriale din
structura Ministerului
Transporturilor);
✚ Planificarea și susținerea
examinărilor la Autoritatea
Aeronautică Civilă Română.

ACTIVITATEA ÎN DOMENIUL JURIDIC

În anul 2017 în activitatea Serviciului Juridic se regăsesc următoarele:

Activități cu caracter permanent:

- acordare asistență de specialitate în domeniul juridic pentru departamentele/direcțiile /compartimentele din Administrația Centrală și subunitățile RA ROMATSA;
- reprezentarea, susținerea și apărarea intereselor regiei în fața organelor de jurisdicție, Parchetelor, notarilor, autorităților administrației locale și centrale de stat, Curții de Conturi, executorilor judecătorești;
- întocmirea și susținerea acțiunilor și a altor acte prevăzute de lege, în vederea recuperării prejudiciilor materiale suferite de RA ROMATSA;
- atacarea, la organele competente, a hotărârilor judecătorești considerate nelegale și neîntemeiate;
- întocmirea, împreună cu departamentele, direcțiile și serviciile din R.A. ROMATSA – Administrația Centrală și subunități, obiecțiunile, contestațiile, plângerile la procesele verbale de control întocmite de organele Ministerului Finanțelor;
- participarea în comisii de evaluare pentru licitații sau concursuri de oferte, negocierea și încheierea contractelor și a convențiilor încheiate de RA ROMATSA;
- informarea departamentelor direcțiilor și serviciilor/compartimentelor subordonate Directorului General din RA ROMATSA – Sediul Central, precum și a subunităților privind apariția actelor normative care privesc activitatea regiei.

Activități care asigură suportul informațional și documentar de sinteză necesar luării deciziilor de management aferente activităților din domeniul juridic - cu următoarele atribuții subsecvente:

- elaborarea de materiale, analize și sinteze și punerea la dispoziția Directorului General, Comitetului Director și Consiliului de Administrație al ROMATSA RA, a informațiilor care să permită acestora luarea celor mai bune decizii, pe termen scurt, mediu și lung, pe linia domeniului juridic;
- colectarea datelor necesare elaborării diferitelor rapoarte specifice derulării activităților juridice și administrative și asigură întocmirea și transmiterea acestora;
- realizarea materialelor documentare de sinteză (rapoarte periodice, etc.) pentru prezentarea regiei și a activității către Consiliul de Administrație, Ministerul Transporturilor (sub a cărui autoritate funcționează regia), precum și a altor autorități.

În cursul anului 2017, ROMATSA a fost implicata într-un număr de 59 de litigii, din care 45 erau încă în derulare la data de 31.12.2017.

Pe parcursul anului au fost soluționate definitiv un număr de 14 litigii, din care 9 soluționate favorabil și 5 defavorabil.

EXERCITIUL FINANCIAR

SITUAȚII FINANCIARE ÎNTOCMITE PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2017

Raportul auditorului independent

Raport cu privire la situațiile financiare

Opinie

- 1 Am auditat situațiile financiare ale R.A. ROMATSA („Regia”), cu sediul social în București, Bd. Ion Ionescu de la Brad nr. 10, identificată prin codul unic de înregistrare fiscală 1589932, care cuprind situația poziției financiare la data de 31 decembrie 2017 și situația rezultatului global, situația modificărilor capitalurilor proprii și situația fluxurilor de trezorerie aferente exercițiului încheiat la această dată, precum și un sumar al politicilor contabile semnificative și notele explicative.
- 2 Situațiile financiare la 31 decembrie 2017 se identifică astfel:

- Activ net/Total capitaluri proprii	498.068.814 lei
- Pierderea netă a exercițiului financiar	129.074.877 lei
- 3 În opinia noastră, situațiile financiare anexate prezintă fidel, sub toate aspectele semnificative, poziția financiară a Regiei la data de 31 decembrie 2017, și performanța sa financiară și fluxurile sale de trezorerie aferente exercițiului încheiat la data respectivă, în conformitate cu Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014 cu modificările ulterioare.

Baza pentru opinie

- 4 Am desfășurat auditul nostru în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit („ISA”), Regulamentul UE nr. 537 al Parlamentului și al Consiliului European (în cele ce urmează „Regulamentul”) și Legea nr. 162/2017 („Legea”). Responsabilitățile noastre în baza acestor standarde sunt descrise detaliat în secțiunea „Responsabilitățile auditorului într-un audit al situațiilor financiare” din raportul nostru. Suntem independenți față de Regie, conform Codului Etic al Profesioniștilor Contabili emis de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Etică pentru Contabili (codul IESBA), conform cerințelor etice care sunt relevante pentru auditul situațiilor financiare în România, inclusiv Regulamentul și Legea, și ne-am îndeplinit responsabilitățile etice conform acestor cerințe și conform Codului IESBA. Credem că probele de audit pe care le-am obținut sunt suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră.

Aspectele cheie de audit

- 5 Aspectele cheie de audit sunt acele aspecte care, în baza raționamentului nostru profesional, au avut cea mai mare importanță pentru auditul situațiilor financiare din perioada curentă. Aceste aspecte au fost abordate în contextul auditului situațiilor

financiare în ansamblu și în formarea opiniei noastre asupra acestora și nu oferim o opinie separată cu privire la aceste aspecte.

ASPECT CHEIE AUDIT

Provizioane pentru pensii și beneficii similare

Regia acordă salariaților, conform prevederilor contractelor individuale de muncă, beneficii în bani în funcție de vechimea în muncă și, respectiv, la pensionare. Aceste beneficii reprezintă un număr variabil de salarii, diferențiate în funcție de categoria profesională a salariatului.

Nivelul acestor provizioane era de 303.556.426 RON la 31.12.2016, respectiv 320.893.283 la 31.12.2017.

Datorită nivelului semnificativ al valorii acestor provizioane și a importanței raționamentelor profesionale pe care le presupun, considerăm că acestea reprezintă un aspect cheie de audit.

Provizion pentru activitatea de rută și recunoașterea veniturilor

Regia înregistrează venituri în baza Convenției Internaționale privind cooperarea pentru siguranța spațiului de navigare ce asigură statelor membre un sistem comun de taxare a rutelor (o taxare unică a zborului). Eurocontrol reprezintă autoritatea care asigură implementarea acestei Convenții oferind tuturor statelor membre servicii de calculare, facturare și colectare prin intermediul Oficiului Central de Tarif de Rută. Veniturile astfel obținute sunt reglementare, pe cicluri de reglementare, și, periodic, la finalul fiecărui ciclu se procedează la regularizarea nivelului acestora, respectiv recuperarea supra/sub tarifărilor. Ciclu de

ABORDAREA NOASTRĂ

Procedurile noastre cu privire la nivelul provizioanelor pentru pensii și beneficii includ:

- evaluarea critică a adecvării raționamentelor și ipotezelor aplicate de conducere pentru fiecare din categoriile de beneficii pentru care s-au constituit provizioane
- discuții cu reprezentanții departamentelor de specialitate, respectiv experții externi care au furnizat asistența pentru a înțelege și a confirma ipotezele conducerii
- revizuirea și analiza rapoartelor oferite de experții externi
- revizuirea modelelor de calcul și evaluarea rezonabilității variabilelor incluse în calcul
- evaluarea adecvării informațiilor prezentate comparativ cu informațiile statice istorice
- evaluarea controlului intern existent cu privire de modul de determinare și acordare a beneficiilor pentru salariați (inclusiv verificare prevederilor incluse în contractul individual de muncă – Regia neavând în prezent Contract Colectiv de Muncă).

Procedurile noastre cu privire la nivelul veniturilor, respectiv al provizioanelor pentru activitatea de rută:

- evaluarea metodologiei utilizate, respectiv a consecvenței aplicării acesteia de la un exercițiu financiar la altul;
- evaluarea ipotezelor și variabilelor utilizate;
- revizuirea acurateței și completitudinii veniturilor înregistrate pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2017 (inclusiv proceduri de confirmare a tranzacțiilor în relația cu Eurocontrol)
- evaluarea adecvării modului de prezentare a informațiilor.

ASPECT CHEIE AUDIT

reglementare curent acoperă perioada 2015-2019.

Regia trebuie să analizeze și să ajusteze anticipat regularizările de venituri obținute de Eurocontrol pentru activitatea de rută și estimate a se produce la finalul ciclului de reglementare.

Conform Codului Fiscal, legea nr. 227/2015 cu modificările ulterioare, această ajustare trebuie efectuată trimestrial sub forma înregistrării unui provizion.

Menționăm că acest mod de prezentare în situațiile financiare este specific reglementărilor statutare (Ordinul Ministrului Finanțelor 1802/2014 și, respectiv, Codul Fiscal 227/2015, cu modificările ulterioare).

Standardele Internaționale de Raportare Financiară recomandă prezentarea acestei ajustări direct la nivelul liniei de venituri și nu sub forma de venit și, respectiv, provizion pentru cheltuieli.

Considerăm important să atragem atenția asupra acestui aspect cheie de audit, din perspectiva obligației de întocmirea de situații financiare IFRS pe care Regia trebuie să o îndeplinească începând cu exercițiul financiar care se va încheia la 31.12.2018.

Provizioane pentru cheltuieli constituite drept consecință a finalizării controalelor fiscale

Pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2017, regia are înregistrate provizioane privind datorii fiscale în cuantum de 58 mil RON (nota 8 (d)).

Acestea au fost estimate și înregistrate în baza documentelor preliminare comunicate de către organele de control și privesc preponderent impozitul pe profit, TVA și accesorii.

Perioada acoperită de cele 2 controale acoperă anii financiari 2006 – 2014.

ABORDAREA NOASTRĂ

Procedurile noastre cu privire la provizioanele pentru cheltuieli constituite drept consecință a finalizării controalelor fiscale:

- analiza documentelor prezentate de management, reprezentând versiuni preliminare ale rapoartelor de inspecție fiscale finale;
- evaluarea modului de calcul și a raționamentelor efectuate de management pentru determinarea nivelului provizioanelor astfel înregistrate;
- evaluarea adecvării informațiilor prezentate în situațiile financiare.

ASPECT CHEIE AUDIT

Considerăm cele prezentate drept aspect cheie pentru auditul nostru datorită valorii semnificative și a intervalului extins de timp acoperit, respectiv anii financiari 2006 – 2014.

ABORDAREA NOASTRĂ

Alte informații – Raportul administratorilor

- 6 Administratorii sunt responsabili pentru întocmirea și prezentarea altor informații. Acele alte informații cuprind Raportul administratorilor, care include și declarația nefinanciară, dar nu cuprind situațiile financiare și raportul auditorului cu privire la acestea.

Opinia noastră cu privire la situațiile financiare nu acoperă și aceste alte informații și, cu excepția cazului în care se menționează explicit în raportul nostru, nu exprimăm nici un fel de concluzie de asigurare cu privire la acestea.

În legătură cu auditul situațiilor financiare pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2017, responsabilitatea noastră este să citim acele alte informații și, în acest demers, să apreciem dacă acele alte informații sunt semnificativ inconsecvente cu situațiile financiare, sau cu cunoștințele pe care noi le-am obținut în timpul auditului, sau dacă ele par a fi denaturate semnificativ.

În ceea ce privește Raportul administratorilor, am citit și raportăm dacă acesta a fost întocmit, în toate aspectele semnificative, în conformitate cu Ordinul Ministerului Finanțelor publice nr. 1802/2014 cu modificările ulterioare.

În baza exclusiv a activităților care trebuie desfășurate în cursul auditului situațiilor financiare, în opinia noastră:

- a) informațiile prezentate în Raportul administratorilor pentru exercițiul financiar pentru care au fost întocmite situațiile financiare sunt în concordanță, în toate aspectele semnificative, cu situațiile financiare;
- b) Raportul Administratorilor a fost întocmit, în toate aspectele semnificative, în conformitate cu Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014 cu modificările ulterioare.

În plus, în baza cunoștințelor și înțelegerii noastre cu privire la Regie și la mediul acesteia, dobândite în cursul auditului situațiilor financiare pentru exercițiul financiar încheiat la data de 31 decembrie 2017, ni se cere să raportăm dacă am identificat denaturări semnificative în Raportul administratorilor. Nu avem nimic de raportat cu privire la acest aspect.

Responsabilitățile conducerii și ale persoanelor responsabile cu guvernanta pentru situațiile financiare

- 7 Conducerea este responsabilă pentru întocmirea și prezentarea fidelă a situațiilor financiare în conformitate cu Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014 cu modificările ulterioare și pentru acel control intern pe care conducerea îl consideră necesar pentru a permite întocmirea de situații financiare lipsite de denaturări semnificative, cauzate fie de fraudă, fie de eroare.

- 8 În întocmirea situațiilor financiare, conducerea este responsabilă pentru aprecierea capacității Regiei de a-și continua activitatea, prezentând, dacă este cazul, aspectele referitoare la continuitatea activității și utilizând contabilitatea pe baza continuității activității, cu excepția cazului în care conducerea fie intenționează să lichideze Regia sau să oprească operațiunile, fie nu are nicio altă alternativă realistă în afara acestora.
- 9 Peroanele responsabile cu guvernarea sunt responsabile pentru supravegherea procesului de raportare financiară al Regiei.

Responsabilitățile auditorului într-un audit al situațiilor financiare

- 10 Obiectivele noastre constau în obținerea unei asigurări rezonabile privind măsura în care situațiile financiare, în ansamblu, sunt lipsite de denaturări semnificative, cauzate fie de fraudă, fie de eroare, precum și emiterea unui raport al auditorului care include opinia noastră.
- Asigurarea rezonabilă reprezintă un nivel ridicat de asigurare, dar nu este o garanție a faptului că un audit desfășurat în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit va detecta întotdeauna o denaturare semnificativă, dacă aceasta există. Denaturările pot fi cauzate fie de fraudă, fie de eroare și sunt considerate semnificative dacă se poate preconiza, în mod rezonabil, că acestea, individual sau cumulativ, vor influența deciziile economice ale utilizatorilor, luate în baza acestor situații financiare.
- 11 Ca parte a unui audit în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit, exercităm raționamentul profesional și menținem scepticismul profesional pe parcursul auditului. De asemenea:
- identificăm și evaluăm riscurile de denaturare semnificativă a situațiilor financiare, cauzată fie de fraudă, fie de eroare, proiectăm și executăm proceduri de audit ca răspuns la respectivele riscuri și obținem probe de audit suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru opinia noastră. Riscul de nedetectare a unei denaturări semnificative cauzate de fraudă este mai ridicat decât cel de nedetectare a unei denaturări semnificative cauzate de eroare, deoarece fraudă poate presupune înțelegeri secrete, fals, omisiuni intenționate, declarații false și evitarea controlului intern;
 - înțelegem controlul intern relevant pentru audit, în vederea proiectării de proceduri de audit adecvate circumstanțelor, dar fără a avea scopul de a exprima o opinie asupra eficacității controlului intern al Regiei;
 - evaluăm gradul de adecvare a politicilor contabile utilizate și caracterul rezonabil al estimărilor contabile și al prezentărilor aferente de informații realizate de către conducere;
 - formulăm o concluzie cu privire la gradul de adecvare a utilizării de către conducere a contabilității pe baza continuității activității și determinăm, pe baza probelor de audit obținute, dacă există o incertitudine semnificativă cu privire la evenimente sau condiții care ar putea genera îndoieli semnificative privind capacitatea Regiei de a-și continua activitatea. În cazul în care concluzionăm că există o incertitudine semnificativă, trebuie să atragem atenția în raportul auditorului asupra prezentărilor aferente din situațiile financiare sau, în cazul în care aceste prezentări sunt neadecvate, să ne modificăm opinia. Concluziile noastre se bazează pe probele de audit obținute până la data raportului auditorului. Cu toate acestea, evenimente sau

- condiții viitoare pot determina Regia să nu își mai desfășoare activitatea în baza principiului continuității activității;
- evaluăm prezentarea, structura și conținutul general al situațiilor financiare, inclusiv al prezentărilor de informații și, în măsura în care situațiile financiare reflectă tranzacțiile și evenimentele de bază, într-o manieră care realizează prezentarea fidelă.
- 12 Comunicăm persoanelor responsabile cu guvernanta, printre alte aspecte, aria planificată și programarea în timp a auditului, precum și principalele constatări ale auditului, inclusiv orice deficiențe semnificative ale controlului intern, pe care le identificăm pe parcursul auditului.
- 13 De asemenea, furnizăm persoanelor responsabile cu guvernanta o declarație că am respectat cerințele etice relevante privind independența și că le-am comunicat toate relațiile și alte aspecte despre care s-ar putea presupune, în mod rezonabil, că ne afectează independența și, acolo unde este cazul, măsurile de protecție aferente.
- 14 Dintre aspectele comunicate cu persoanele responsabile cu guvernanta, stabilim care sunt aspectele cele mai importante pentru auditul situațiilor financiare din perioada curentă și care reprezintă, prin urmare, aspecte cheie de audit. Descriem aceste aspecte în raportul auditorului, cu excepția cazului în care legile sau reglementările interzic prezentarea publică a aspectului sau a cazului în care, în circumstanțe extrem de rare, determinăm că un aspect nu ar trebui comunicat în raportul nostru deoarece se preconizează în mod rezonabil ca beneficiile interesului public să fie depășite de consecințele negative ale acestei comunicări.

Raport cu privire la alte dispoziții legale și de reglementare

15 Am fost numiți să audităm situațiile financiare ale R.A. ROMATSA pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2017. Durata totală neîntreruptă a angajamentului nostru este de 1 an, acoperind exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2017.

Confirmăm că:

- Opinia noastră de audit este în concordanță cu raportul suplimentar prezentat Comitetului de Audit al Regiei, pe care l-am emis în aceeași dată în care am emis și acest raport. De asemenea, în desfășurarea auditului nostru, ne-am păstrat independența față de entitatea auditată.
- Nu am furnizat pentru Regie serviciile non-audit interzise, menționate la articolul 5 alineatul (1) din Regulamentul UE nr. 537/2014.

Partenerul de misiune al auditului pentru care s-a întocmit acest raport al auditorului independent este Alina Mirea.

DELOITTE AUDIT SRL

Înregistrată la Camera Auditorilor Financieri
din România cu numărul 25/25.06.2001

BILANȚ LA 31 DECEMBRIE 2017

(toate sumele sunt exprimate în RON, dacă nu este specificat altfel)

Nr. crt.	Sold la 1 ianuarie 2017	Sold la 31 decembrie 2017
A. ACTIVE IMOBILIZATE		
I. IMOBILIZĂRI NECORPORALE		
1. Concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale, drepturi și active similare și alte immobilizări necorporale	7.070.485	5.415.745
2. Avansuri și immobilizări necorporale în curs	13.688.862	41.312.875
TOTAL:	20.759.347	46.728.620
II. IMOBILIZĂRI CORPORALE		
1. Terenuri și construcții	225.194.437	207.642.419
2. Instalații tehnice și mașini	145.983.532	140.401.212
3. Alte instalații, utilaje și mobilier	7.017.197	6.468.467
4. Immobilizări corporale în curs de execuție	75.301.944	71.693.437
5. Active biologice productive	6.552	2.308
6. Avansuri	-	688.041
TOTAL:	453.503.662	426.895.884
III. IMOBILIZĂRI FINANCIARE		
1. Acțiuni deținute la filiale	-	-
2. Alte împrumuturi	136.338.120	139.933.038
TOTAL:	136.338.120	139.933.038
ACTIVE IMOBILIZATE – TOTAL	610.601.129	613.557.542
B. ACTIVE CIRCULANTE		
I. STOCURI		
1. Materii prime și materiale consumabile	13.633.496	11.216.432
2. Avansuri	16.496	61.322
TOTAL:	13.649.992	11.277.754
II. CREAŢE (sumele care urmează să fie încasate după o perioadă mai mare de un an trebuie prezentate separat pentru fiecare element)		
1. Creațe comerciale	141.893.463	153.808.211
2. Sume de încasat de la entitățile afiliate	-	-
3. Alte creațe	6.267.301	15.308.040
4. Capital subscris și nevărsat	-	-
TOTAL:	148.160.764	169.116.251
III. INVESTIȚII PE TERMEN SCURT		
TOTAL:	150.000.000	100.000.000
IV. CASA ȘI CONTURI LA BĂNCI		
ACTIVE CIRCULANTE – TOTAL	344.741.131	327.170.640
C. CHELTUIELI ÎN AVANS	13.625.035	13.591.289
Sume de reluat într-o perioadă de până la un an	12.223.943	11.927.997
Sume de reluat într-o perioadă mai mare de un an	1.401.092	1.663.292
D. DATORII: SUMELE CARE TREBUIE PLĂTITE ÎNTR-O PERIOADĂ DE PÂNĂ LA UN AN		
1. Avansuri încasate în contul comenzilor	-	-
2. Datorii comerciale – furnizori	22.438.877	20.595.453
3. Sume datorate entităților din grup	-	-
4. Alte datorii, inclusiv datoriile fiscale și datoriile privind asigurările sociale pentru asigurările sociale	59.990.054	69.985.155
TOTAL:	82.428.931	90.580.608
E. ACTIVE CIRCULANTE NETE/DATORII CURENTE NETE	585.988.531	528.391.619
F. TOTAL ACTIVE MINUS DATORII CURENTE	1.197.990.752	1.143.612.453
G. DATORII: SUMELE CARE TREBUIE PLĂTITE ÎNTR-O PERIOADĂ MAI MARE DE UN AN		

Nr. crt.	Sold la 1 ianuarie 2017	Sold la 31 decembrie 2017
TOTAL:	-	-
H. PROVIZIOANE		
1. Provizioane pentru beneficiile angajaților	303.556.426	320.893.283
2. Alte provizioane	226.756.104	323.743.552
TOTAL:	530.312.530	644.636.835
I. VENITURI ÎN AVANS		
1. Subvenții pentru investiții	968.419	1.154.693
Sume de reluat într-o perioadă de până la un an	139.724	247.789
Sume de reluat într-o perioadă mai mare de un an	828.695	906.904
2. Venituri înregistrate în avans, din care:	218.644	272.526
Sume de reluat într-o perioadă de până la un an	218.644	272.526
Sume de reluat într-o perioadă mai mare de un an	-	-
3. Venituri înregistrate în avans aferente activelor primite prin transfer de la clienți	-	-
TOTAL:	1.187.063	1.427.219
J. CAPITAL ȘI REZERVE		
I. CAPITAL		
1. Patrimoniul regiei	214.684.295	214.684.295
TOTAL:	214.684.295	214.684.295
II. PRIME DE CAPITAL	-	-
III. REZERVE DIN REEVALUARE	281.069.540	278.091.915
IV. REZERVE		
1. Rezerve legale	18.972.159	18.972.159
2. Rezerve statutare sau contractuale	-	-
3. Alte rezerve	112.417.740	112.417.740
TOTAL:	131.389.899	131.389.899
V. PROFITUL SAU PIERDEREA RAPORTATĂ		
Sold C	93.541.616	2.977.582
VI. PROFITUL SAU PIERDEREA EXERCIȚIULUI FINANCIAR		
Sold C	-	-
Sold D	53.835.823	129.074.877
Repartizarea profitului	-	-
CAPITALURI PROPRII – TOTAL	666.849.527	498.068.814
CAPITALURI – TOTAL	666.849.527	498.068.814

**CONTUL DE PROFIT ȘI PIERDERE PENTRU EXERCIȚIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT
LA 31 DECEMBRIE 2017**

(toate sumele sunt exprimate în RON, dacă nu este specificat altfel)

Nr. crt.	Exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2016	Exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2017
1. <i>Cifra de afaceri netă</i>	829.144.946	824.810.379
Producția vândută	829.144.946	824.810.379
1. Venituri din producția de imobilizări necorporale și corporale	-	-

Nr. crt.	Exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2016	Exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2017
2 Venituri din reevaluarea imobilizărilor corporale	713.871	-
3. Venituri din subvenții de exploatare	1.927.170	994.555
4. Alte venituri din exploatare	5.394.226	6.287.322
- din care, venituri din fondul comercial negativ	-	-
- din care, venituri din subvenții pentru investiții	-	38.108
I VENITURI DIN EXPLOATARE - TOTAL	837.180.213	832.092.256
5. a) Cheltuieli cu materiile prime și materialele consumabile	4.468.237	6.617.352
Alte cheltuieli materiale	1.262.792	711.452
b) Alte cheltuieli externe (cu energie și apă)	5.036.681	4.824.167
6. <i>Cheltuieli cu personalul</i>	<i>584.061.054</i>	<i>662.717.468</i>
a) Salarii și indemnizații	451.909.306	496.463.743
b) Cheltuieli cu asigurările și protecția socială	132.151.748	166.253.725
7 . a) <i>Ajustări de valoare privind imobilizările corporale și necorporale</i>	<i>40.541.007</i>	<i>50.756.863</i>
a)1. Cheltuieli	40.541.007	50.756.863
b) <i>Ajustări de valoare privind activele circulante</i>	<i>4.218.212</i>	<i>1.123.647</i>
b)1. Cheltuieli	4.865.117	4.241.133
b)2. Venituri	646.905	3.117.486
8. <i>Alte cheltuieli de exploatare</i>	<i>136.543.005</i>	<i>118.455.818</i>
8.1 Cheltuieli privind prestațiile externe	117.761.173	115.259.312
8.2 Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate; cheltuieli reprezentând transferuri și contribuții datorate în baza unor acte normative speciale	3.063.188	2.248.205
8.4 Cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor corporale	6.366.783	-
8.6 Alte cheltuieli	9.351.861	948.301
<i>Ajustări privind provizioanele</i>	<i>100.612.018</i>	<i>114.324.306</i>
Cheltuieli	162.422.290	274.214.690
Venituri	61.810.272	159.890.384
II CHELTUIELI DE EXPLOATARE – TOTAL	876.743.006	959.531.073
A. PROFITUL SAU PIERDEREA DIN EXPLOATARE		
- pierdere	39.562.786	127.438.817
9. Venituri din interese de participare	-	-
10. Venituri din dobânzi	1.745.752	3.068.952
- din care, veniturile obținute de la entități afiliate	-	-
11. Venituri din subvenții de exploatare pentru dobânda datorată	-	-
12. Alte venituri financiare	25.127.098	24.795.326
- din care, venituri din alte imobilizări financiare	-	-
I. VENITURI FINANCIARE – TOTAL	26.872.850	27.864.278
13. Ajustări de valoare privind imobilizările financiare și investițiile financiare deținute ca active circulante	1.260.000	-
Cheltuieli	1.260.000	-
14. a) Cheltuieli privind dobânzile	-	-
Alte cheltuieli financiare	20.986.339	11.709.765
II. CHELTUIELI FINANCIARE – TOTAL	22.246.339	11.709.765
B. PROFITUL SAU PIERDEREA FINANCIAR(Ă)		
- profit	4.626.511	16.154.513
I. VENITURI TOTALE	864.053.063	859.956.534
II. CHELTUIELI TOTALE	898.989.345	971.240.838

Nr. crt.	Exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2016	Exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2017
C. PROFITUL SAU PIERDEREA BRUT(Ă)		
- profit	-	-
- pierdere	34.936.282	111.284.304
15. IMPOZITUL PE PROFIT	18.899.541	17.790.573
16. Alte impozite ne reprezentate la elementele de mai sus	-	-
17. PROFITUL SAU PIERDEREA NET(Ă) A PERIOADEI DE RAPORTARE		
- profit	-	-
- pierdere	53.835.823	129.074.877

SITUAȚIA FLUXURILOR DE TREZORERIE PENTRU ANUL ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2017

(toate sumele sunt exprimate în RON, dacă nu este specificat altfel)

	31 decembrie 2016	31 decembrie 2017
Fluxuri de trezorerie din activități de exploatare		
Profit după impozitare	(53.835.822)	(129.074.877)
Ajustări pentru:		
Amortizare aferentă imobilizărilor necorporale și corporale	40.541.007	49.927.700
Cheltuieli/(Venituri) aferente ajustărilor de valoare mijloace fixe	5.352.734	829.163
Cheltuieli/(Venituri) aferente ajustărilor de valoare stocuri	-	-
Cheltuieli/(Venituri) aferente ajustărilor de valoare clienți	1.830.281	1.123.647
Cheltuieli/(Venituri) aferente provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli	106.113.089	114.324.306
(Câștig net)/Pierdere netă din ieșirea de imobilizări corporale	(1.484.746)	(32.510)
Venituri din subvenții	-	(994.555)
Venituri din dobânzi	(1.745.753)	(3.068.952)
Cheltuieli cu impozitul	18.899.541	-
<i>Flux de trezorerie generat din activitatea de exploatare înainte de modificări ale capitalului circulant</i>	<i>115.670.332</i>	<i>33.033.922</i>
(Creșteri)/ Descreșteri de creanțe	275.781.969	(22.079.135)
(Creșteri)/Descreșteri de cheltuieli în avans	(1.718.667)	33.746
(Creșteri)/Descreșteri de stocuri	(1.816.602)	2.372.235
(Creșteri)/Descreșteri de datorii	19.527.182	40.156.876
(Creșteri)/Descreșteri de venituri în avans	(85.719)	240.156
Impozit pe profit plătit	(33.380.315)	(30.097.969)
Vărsăminte către Bugetul Statului	-	(39.705.837)
Numerar net din activități de exploatare	373.978.180	(16.046.005)
Fluxuri de trezorerie din activități de investiție:		
Achiziții de active corporale	(46.467.683)	(21.051.246)
Achiziții de active necorporale	(4.754.121)	(29.528.224)
Încasări din vânzarea de imobilizări	-	151.832
Dobânzi încasate	3.632.081	2.498.070
Împrumuturi (acordate)/restituite și imobilizări financiare	(131.748.179)	(3.594.918)

	31 decembrie 2016	31 decembrie 2017
Flux de trezorerie net din activități de investiție	(179.337.902)	(51.524.486)
Fluxuri de trezorerie din activități de finanțare:		
Flux de trezorerie net din activități de finanțare	-	-
(Descrășterea)/Creșterea netă a numerarului și echivalentelor de numerar	194.640.278	(67.570.491)
Numerar și echivalente de numerar la începutul exercițiului financiar	300.100.856	494.741.131
Numerar și echivalente de numerar la sfârșitul exercițiului financiar	494.741.131	427.170.640

SITUAȚIA MODIFICĂRILOR ÎN CAPITALURILE PROPRII PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2017

(toate sumele sunt exprimate în RON, dacă nu este specificat altfel)

Element al capitalului propriu	Sold la 1 ianuarie 2016	Creșteri			Reduceri		Sold la 31 decembrie 2016
		Total, care	din	Prin transfer	Total, din care	Prin transfer	
0	1	2	3	4	5	6	
Patrimoniul regiei	214.684.295	-	-	-	-	214.684.295	
Rezerve reevaluare	257.023.333	52.796.184	-	-	28.749.977	281.069.539	
Rezerve legale	18.972.159	-	-	-	-	18.972.159	
Alte rezerve	112.259.993	157.747	-	-	-	112.417.740	
Rezultatul exercițiului financiar-profit/(pierdere)	792.847	(53.835.822)	-	-	792.847	(53.835.823)	
Repartizarea profitului	(437.918)	-	-	-	(437.918)	(437.918)	
Rezultat reportat reprezentând surplusul	-	-	-	-	-	-	
Realizat din rezervele de reevaluare	67.804.946	25.736.670	-	-	-	93.541.616	
Rezultat reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită	-	354.929	354.929	354.929	-	-	
Total capitaluri proprii	671.099.655	25.209.708	354.929	29.459.835	354.929	666.849.527	

SITUAȚIA MODIFICĂRILOR CAPITALURILOR PROPRII PENTRU ANUL ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2017

(toate sumele sunt exprimate în RON, dacă nu este specificat altfel)

Elementul capitalului propriu	al	Sold la 1 ianuarie 2017	Creșteri		Reduceri		Sold la 31 decembrie 2017
			Total, din care	Prin transfer	Total, din care	Prin transfer	
0	1	2	3	4	5	6	
Patrimoniul regiei		214.684.295	-	-	-	-	214.684.295
Rezerve din reevaluare		281.069.539	-	-	2.997.625	2.997.625	278.091.915
Rezerve legale		18.972.159	-	-	-	-	18.972.159
Alte rezerve		112.417.740	-	-	-	-	112.417.740
Rezultatul exercițiului financiar-profit/(pierdere)		(53.835.823)	(129.074.877)	-	(53.835.823)	(53.835.823)	(129.074.877)
Repartizarea profitului		-	-	-	-	-	-
Rezultat reportat reprezentând surplusul realizat din rezervele reevaluare		93.541.616	2.977.625	2.977.625	93.541.660	53.835.823	2.977.582
Rezultat reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită		-	(53.835.823)	(53.835.823)	(53.835.823)	(53.835.823)	-
Total capitaluri proprii		666.849.527	(164.954.405)	(50.858.198)	(11.152.362)	(50.858.198)	498.068.814

În cursul anului, Regia a transferat rezerva din reevaluare în suma de 2.977.625 RON în rezultatul reportat atunci când rezerva din reevaluare s-a considerat a fi un câștig realizat și anume atunci când s-au scos din evidență activele pentru care s-a constituit rezerva din reevaluare.

De asemenea, în cursul anului 2017, Consiliul de Administrație al Regiei a hotărât acoperirea pierderii contabile a exercițiului financiar 2016 în sumă de 53.835.823 RON din rezultatul reportat, iar suma rămasă de 39.705.837 RON a fost virată la Bugetul de Stat, în conformitate cu prevederile O.G. nr. 64/2001 privind repartizarea profitului la societățile naționale, companiile naționale și societățile comerciale cu capital integral de stat, precum și la regiile autonome.

NOTE LA SITUAȚIILE FINANCIARE PENTRU ANUL ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2017

(toate sumele sunt exprimate în RON dacă nu este specificat altfel)

1. PREZENTAREA REGIEI

R.A. ROMATSA a fost înființată ca Regie Autonomă la data de 26 ianuarie 1991 ca urmare a Hotărârii Guvernului 74/1991, care are la bază Legea 15/1990 (cu privire la reorganizarea întreprinderilor de stat în Regii Autonome). Actele constitutive au fost ulterior modificate prin Hotărârea de Guvern („HG”) 731/1992, 125/1992, 405/1993, 75/2005, 1090/2006 și 1251/2007. Regia este un agent economic aparținând în întregime statului și care nu poate fi privatizată.

Adresa sediului oficial al Regiei este: Str. Ion Ionescu de la Brad, nr. 10, București, România.

Obiectul principal de activitate al regiei este furnizarea de servicii de navigație aeriană, incluzând servicii de trafic aerian, servicii de comunicații aeronautice, navigație și supraveghere în domeniul aeronautic, servicii meteorologice aeronautice, servicii de informare aeronautică, precum și servicii de căutare și salvare a aeronavelor aflate în pericol.

Regia poate fi delegată de către Ministerul Transporturilor să reprezinte România în relațiile cu Organizația Internațională privind Securitatea Navigației Aeriene EUROCONTROL.

2. PRINCIPII, POLITICI ȘI METODE CONTABILE

2.1. Principii contabile semnificative

Elementele prezentate în situațiile financiare pentru anii încheiați la 31 decembrie 2017 și 31 decembrie 2016 au fost evaluate în conformitate cu următoarele principii contabile:

Principiul continuității activității

Regia își va continua în mod normal funcționarea într-un viitor previzibil, fără a intra în imposibilitatea continuării activității sau fără reducerea semnificativă a acesteia.

Principiul permanenței metodelor

Regia aplică aceleași reguli, metode, norme privind evaluarea, înregistrarea și prezentarea în contabilitate a elementelor patrimoniale, asigurând comparabilitatea în timp a informațiilor contabile.

Principiul prudenței

Evaluarea elementelor incluse în situațiile financiare a fost făcută pe o bază prudentă și, în special:

- a) a fost inclus numai profitul realizat la data bilanțului;
- b) s-a ținut cont de toate datoriile apărute în cursul exercițiului financiar curent sau al unui exercițiu precedent, chiar dacă acestea devin evidente numai între data bilanțului și data întocmirii acestuia;

- c) s-a ținut cont de toate datoriile previzibile și pierderile potențiale apărute în cursul exercițiului financiar curent sau al unui exercițiu financiar precedent, chiar dacă acestea devin evidente numai între data bilanțului și data întocmirii acestuia;
- d) s-a ținut cont de toate deprecierile, indiferent dacă rezultatul exercițiului financiar este pierdere sau profit.

Principiul independenței exercițiului

Au fost luate în considerare toate veniturile și cheltuielile exercițiului financiar, indiferent de data încasării sau efectuării plății.

Principiul evaluării separate a elementelor de activ și pasiv

În vederea stabilirii valorii totale corespunzătoare unei poziții din bilanț s-a determinat separat valoarea fiecărui element individual de activ sau de datorie/capitaluri proprii.

Principiul intangibilității exercițiului

Bilanțul de deschidere al exercițiului corespunde cu bilanțul de închidere al exercițiului precedent.

Principiul necompensării

Elementele de activ nu au fost compensate cu elemente de pasiv, respectiv veniturile cu cheltuielile. Eventualele compensări între creanțe și datorii ale companiei față de aceeași entitate pot fi efectuate cu respectarea prevederilor legale, numai după înregistrarea în contabilitate a veniturilor și cheltuielilor la valoarea integrală.

Principiul prevalenței economicului asupra juridicului

Prezentarea valorilor din cadrul elementelor din bilanț și contul de profit și pierdere s-a făcut ținând seama de fondul economic al tranzacțiilor sau al operațiunilor raportate și nu numai de forma juridică a acestora.

Principiul pragului de semnificație

Elementele care au o valoare semnificativă sunt prezentate distinct în cadrul situațiilor financiare.

2.2. Politici contabile semnificative

A. Bazele întocmirii situațiilor financiare

(1) Informații generale

Aceste situații financiare au fost întocmite în conformitate cu:

- Legea Contabilității 82/1991 republicată în ianuarie 2005 („Legea 82”), modificată cu Legea 259/2007;
- Reglementările contabile conforme cu directivele europene aprobate prin Ordinul Ministrului Finanțelor Publice al României 1802/2014 pentru aprobarea

Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate („OMF 1802”) cu modificările ulterioare;

- politicile contabile descrise în notele la situațiile financiare.

Aceste situații financiare cuprind:

- Bilanț;
- Cont de profit și pierdere;
- Situația fluxurilor de numerar;
- Situația modificării capitalurilor proprii;
- Note explicative la situațiile financiare.

Aceste situații financiare nu sunt menite să prezinte poziția financiară în conformitate cu reglementări și principii contabile acceptate în țări și jurisdicții altele decât România. De asemenea, situațiile financiare nu sunt menite să prezinte rezultatul operațiunilor și un set complet de note la situațiile financiare în conformitate cu reglementări și principii contabile acceptate în țări și jurisdicții altele decât România. De aceea, situațiile financiare anexate nu sunt întocmite pentru uzul persoanelor care nu cunosc reglementările contabile și legale din România inclusiv Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 1802/2014 cu modificările ulterioare.

Înregistrările contabile pe baza cărora au fost întocmite aceste situații financiare sunt efectuate în lei („RON”) la cost istoric, cu excepția situațiilor în care a fost utilizată valoarea justă, conform politicilor contabile ale Regiei și conform OMF 1802/2014.

(2) Utilizarea estimărilor contabile

Întocmirea situațiilor financiare în conformitate cu OMF 1802/2014, cu modificările ulterioare, presupune efectuarea de către conducere a unor estimări și supoziții care influențează valorile raportate ale activelor și datoriilor și prezentarea activelor și datoriilor contingente la data situațiilor financiare, precum și valorile veniturilor și cheltuielilor din perioada de raportare. Rezultatele reale pot fi diferite de cele estimate. Aceste estimări sunt revizuite periodic și, dacă sunt necesare ajustări, acestea sunt înregistrate în contul de profit și pierdere în perioada când acestea devin cunoscute.

(3) Continuitatea activității

Prezentele situații financiare au fost întocmite în baza principiului continuității activității, care presupune că Regia își va continua activitatea și în viitorul previzibil. Pentru a evalua aplicabilitatea acestei prezumții, conducerea analizează previziunile referitoare la intrările viitoare de numerar. Pe baza acestor analize, conducerea consideră că Regia va putea să își continue activitatea în viitorul previzibil și prin urmare aplicarea principiului continuității activității în întocmirea situațiilor financiare este justificată.

(4) Moneda de prezentare a situațiilor financiare

Contabilitatea se ține în limba română și în moneda națională („LEI”). Elementele incluse în aceste situații financiare sunt prezentate în lei românești.

B. Conversii valutare

Tranzacțiile Regiei în monedă străină sunt înregistrate la cursurile de schimb comunicate de Banca Națională a României („BNR”) pentru data tranzacțiilor. Soldurile în monedă străină sunt convertite în lei la cursurile de schimb comunicate de BNR pentru data bilanțului. Câștigurile și pierderile rezultate din decontarea tranzacțiilor într-o monedă străină și din conversia activelor și datoriilor monetare exprimate în monedă străină sunt recunoscute în contul de profit și pierdere, în cadrul rezultatului financiar.

Câștigurile și pierderile din diferențele de curs valutar, realizate și nerealizate, sunt înregistrate în contul de profit și pierdere al anului respectiv. Ratele de schimb LEU/USD și LEU/EUR la 31 decembrie 2017 și 31 decembrie 2016, au fost după cum urmează:

	RON/EUR	RON/USD
31 decembrie 2017	4,6597	3,8915
31 decembrie 2016	4,5411	4,3033

C. Imobilizări necorporale

(1) Cost/evaluare

(i) Programe informatice

Costurile pentru dezvoltarea sau întreținerea programelor informatice sunt recunoscute ca și o cheltuială, în momentul în care sunt efectuate.

Costurile care sunt asociate direct unui produs unic și identificabil care este controlat de Regie și este probabil că va genera beneficii economice depășind costul, pe o perioadă mai mare de un an, sunt recunoscute ca imobilizări necorporale. Costurile directe includ cheltuielile cu personalul echipei de dezvoltare și o proporție adecvată din cheltuielile de regie.

Cheltuielile care determină prelungirea duratei de viață și mărirea beneficiilor programelor informatice peste specificațiile inițiale sunt adăugate la costul originar al acestora. Aceste cheltuieli sunt capitalizate ca imobilizări necorporale dacă nu sunt parte integrantă a imobilizărilor corporale.

(ii) Alte imobilizări necorporale

Concesiunile, brevetele, licențele, mărcile comerciale, drepturile și activele similare se înregistrează în conturile de imobilizări necorporale la valoarea de aport sau costul de achiziție, după caz. În această situație valoarea de aport se asimilează valorii juste.

(2) Amortizare

(i) Programe informatice

Cheltuielile de dezvoltare ale programelor informatice capitalizate sunt amortizate folosind metoda liniară pe o perioadă maximă de 3 ani.

(ii) Alte immobilizări necorporale

Brevetele, mărcile și alte immobilizări necorporale sunt amortizate folosind metoda liniară pe durata de viață utilă a acestora, dar nu mai mult de 20 ani. Licențele aferente drepturilor de utilizare a programelor informatice sunt amortizate pe o perioadă maximă de 3 ani.

Cheltuielile care permit immobilizărilor necorporale să genereze beneficii economice viitoare peste performanța prevăzută inițial sunt adăugate la costul originar al acestora. Aceste cheltuieli sunt capitalizate ca immobilizări necorporale dacă nu sunt parte integrantă a immobilizărilor corporale.

D. Immobilizări corporale

(1) Cost/evaluare

Active proprii

Costul inițial al immobilizărilor corporale constă în prețul de achiziție, incluzând taxele de import sau taxele de achiziție nerecuperabile, cheltuielile de transport, manipulare, comisioanele, taxele notariale, cheltuielile cu obținerea de autorizații și alte cheltuieli nerecuperabile atribuibile direct immobilizării corporale și orice costuri directe atribuibile aducerii activului la locul și în condițiile de funcționare.

La 31 decembrie 2016, immobilizările corporale ale Regiei au fost reevaluate în conformitate cu OMF 1802/2014. Scopul evaluării a fost aducerea valorilor de inventar existente în evidentele contabile la valoarea justă a acestora, care, conform OMF 1802/2014, se determină pe baza unor evaluări efectuate, de regulă, de profesioniști calificați. Diferența de reevaluare este reflectată în rezerva de reevaluare.

Elementele de immobilizări corporale care sunt casate sau cesionate sunt eliminate din bilanț împreună cu amortizarea cumulată corespunzătoare. Orice profit sau pierdere rezultată dintr-o asemenea operațiune este inclus în contul de profit și pierdere curent.

Costul reparațiilor efectuate la immobilizările corporale, în scopul asigurării utilizării continue a acestora, este recunoscut ca o cheltuială în perioada în care aceste costuri sunt efectuate.

Immobilizările corporale în curs de execuție reprezintă investițiile neterminate efectuate în regie proprie sau în antrepriză. Acestea se evaluează la costul de producție sau costul de achiziție, după caz.

Immobilizările corporale în curs de execuție se trec în categoria immobilizărilor finalizate după recepția, darea în folosință sau punerea în funcțiune a acestora, după caz.

Activele immobilizate de natura obiectelor de inventar, inclusiv uneltele și sculele, sunt trecute pe cheltuieli în momentul achiziționării și nu sunt incluse în valoarea contabilă a immobilizărilor corporale.

Patrimoniul public

Regia a primit în administrare terenuri aflate în patrimoniul public, în conformitate cu HG 1705/2006, HG 758/2008 și HG 624/2010. Terenurile aflate în patrimoniul public au fost prezentate în bilanțul Regiei, începând cu 31 decembrie 2006 la data deschiderii dosarului

cadastral în vederea înregistrării în cartea funciară, la valoarea de piață de la acea dată, până la data de 31 martie 2014, când acestea au fost eliminate din evidența bilanțieră ca urmare a adresei Ministerului Transporturilor, prin adresa nr. 53874/27.11.2013, care a solicitat scoaterea acestor terenuri din evidența contabilă a Regiei, concomitent cu evidențierea acestora într-un cont în afara bilanțului în conformitate cu prevederile OMFP 3055/2009, de la data respectivă.

(2) Amortizare

Amortizarea mijloacelor fixe este calculată la valoarea reevaluată prin metoda liniară de-a lungul duratei utile de viață estimată a activelor.

Duratele de viață economică utilizate pentru diverse categorii de mijloace fixe sunt:

Tip	Ani
Clădiri și construcții speciale	10 – 50
Instalații tehnice și mașini	2 – 30
Alte instalații, utilaje și mobilier	2 – 30

Terenurile nu se amortizează deoarece se consideră că au o durată de viață indefinită.

Începând cu 1 ianuarie 2007 sunt recunoscute din punct de vedere fiscal și reevaluările contabile efectuate după această dată precum și partea rămasă neamortizată din reevaluările contabile efectuate după data de 1 ianuarie 2004.

(3) Vânzarea/casarea imobilizărilor corporale

Imobilizările corporale care sunt casate sau vândute sunt eliminate din bilanț împreună cu amortizarea cumulată corespunzătoare. Orice profit sau pierdere rezultat(ă) dintr-o asemenea operațiune este inclus(ă) în contul de profit și pierdere curent.

E. Imobilizări financiare

Imobilizările financiare cuprind acțiunile deținute la entitățile afiliate, împrumuturile acordate entităților afiliate, interesele de participare, împrumuturile acordate entităților de care Regia este legată în virtutea intereselor de participare precum și alte investiții deținute ca imobilizări. Imobilizările financiare sunt recunoscute în bilanț la costul de achiziție sau la valoarea determinată prin contractul de dobândire a acestora, corectat cu valoarea depreciilor de valoare constatate.

F. Stocuri

Costul stocurilor cuprinde toate costurile aferente achiziției precum și alte costuri suportate pentru a aduce stocurile în forma și în locul în care se găsesc.

La ieșirea din gestiune stocurile se evaluează pe baza metodei FIFO.

Acolo unde este cazul se constituie ajustări de valoare pentru stocuri învechite, cu mișcare lentă sau cu defecte.

G. Creanțe comerciale

Creanțele comerciale sunt înregistrate la suma inițială a facturilor minus ajustările pentru depreciere pentru sumele necolectabile. Creanțele necolectabile sunt înregistrate pe cheltuieli când sunt identificate. Ajustările pentru depreciere sunt constituite când există dovezi asupra faptului că Regia nu va fi în măsură să încaseze creanțele la scadența inițială agreată.

Creanțele neîncasabile sunt înregistrate pe cheltuieli când sunt identificate.

H. Investiții financiare pe termen scurt

Acestea includ depozitele pe termen scurt la bănci și alte investiții pe termen scurt cu lichiditate mare. Investițiile pe termen scurt în titluri de participare admise la tranzacționare pe o piață reglementată sunt evaluate la valoarea de cotație din ultima zi de tranzacționare, în timp ce cele netranzacționate sunt înregistrate la valoarea de achiziție mai puțin eventualele ajustări pentru pierdere în valoare.

I. Numerar și echivalente de numerar

Numerarul și echivalentele de numerar sunt evidențiate în bilanț la cost. Pentru situația fluxului de numerar, numerarul și echivalentele acestuia cuprind numerar în casă, conturi la bănci, investiții financiare pe termen scurt, avansuri de trezorerie.

J. Pierderi de valoare

Valoarea contabilă a activelor Regiei, altele decât stocurile, este analizată la data fiecărui bilanț pentru a determina posibilele scăderi de valoare. Dacă o asemenea scădere este probabilă, este estimată valoarea recuperabilă a activului în cauză. Dacă este cazul, o ajustare pentru depreciere este recunoscută în contul de profit și pierdere sau în capitalurile proprii când valoarea contabilă a activului este superioară valorii sale recuperabile.

Ajustarea pentru depreciere poate fi reluată dacă s-a produs o schimbare în condițiile existente la momentul determinării valorii recuperabile. Reluarea unei ajustări pentru depreciere poate fi efectuată numai în așa fel încât valoarea netă a activului să nu depășească valoarea sa netă contabilă istorică, ținând cont de amortizare.

K. Rezerve din reevaluare

Rezervele din reevaluare au fost constituite cu scopul de a reflecta surplusul rezultat din reevaluarea imobilizărilor corporale aflate în proprietatea Regiei. Imobilizările corporale aflate în patrimoniul public nu fac obiectul reevaluărilor ulterioare.

Reevaluările trebuie făcute cu suficientă regularitate, astfel încât valoarea contabilă să nu difere substanțial de cea care ar fi determinată folosind valoarea justă de la data bilanțului.

Diferența dintre valoarea rezultată în urma reevaluării și valoarea contabilă netă este prezentată la rezerva din reevaluare, ca un subelement distinct în "Capital și rezerve". Surplusul din reevaluare a fost înregistrat în 1999 și 2000 în patrimoniul Regiei, conform

Ordonanței Guvernului 46/1998. Începând cu anul 2001 surplusul de reevaluare a fost înregistrat în contul de rezerve din reevaluare în cadrul capitalurilor proprii.

Dacă rezultatul reevaluării este o creștere față de valoarea contabilă netă, atunci aceasta se tratează astfel:

- ca o creștere a rezervei din reevaluare prezentată în cadrul elementului "Capital și rezerve", dacă nu a existat o descreștere anterioară recunoscută ca o cheltuială aferentă aceluși activ; sau
- ca un venit care să compenseze cheltuiala cu descreșterea recunoscută anterior la acel activ.

Dacă rezultatul reevaluării este o descreștere a valorii contabile nete, aceasta se tratează astfel:

- ca o cheltuială cu întreaga valoare a deprecierei atunci când în rezerva din reevaluare nu este înregistrată o sumă referitoare la acel activ (surplus din reevaluare); sau
- ca o scădere a rezervei din reevaluare cu minimumul dintre valoarea acelei rezerve și valoarea descreșterii, iar eventuala diferență rămasă neacoperită se înregistrează ca o cheltuială.

Surplusul din reevaluare inclus în rezerva din reevaluare este capitalizat prin transferul direct în rezerve, atunci când acest surplus reprezintă un câștig realizat. Câștigul se consideră realizat la scoaterea din evidență a activului pentru care s-a constituit rezerva din reevaluare. Nicio parte din rezerva din reevaluare nu poate fi distribuită, direct sau indirect, cu excepția cazului în care activul reevaluat a fost valorificat, situație în care surplusul din reevaluare reprezintă câștig efectiv realizat.

Conform legislației fiscale în vigoare (OG 34/2009), începând cu 1 mai 2009 rezerva din reevaluare se impozitează pe măsura deducerii acesteia prin amortizare. Rezerva dedusă până la data de 1 mai 2009 se impozitează în momentul schimbării destinației acesteia, conform legislației anterioare.

L. Rezerve legale

Rezervele legale se constituie în proporție de 5% din profitul brut de la sfârșitul anului până când rezervele legale totale ajung la 20% din patrimoniul Regiei în conformitate cu prevederile legale. Rezervele legale sunt deductibile la calculul impozitului pe profit.

M. Împrumuturi

Împrumuturile pe termen scurt și lung sunt recunoscute inițial la cost, mai puțin costurile aferente tranzacției. Ulterior recunoașterii inițiale, împrumuturile sunt prezentate la valoare amortizată; diferențele între cost și valoarea de răscumpărare sunt recunoscute în contul de profit și pierdere pe durata împrumutului la o rată efectivă a dobânzii.

N. Datorii comerciale

Datoriile comerciale sunt înregistrate la valoarea sumelor care urmează a fi plătite pentru bunurile sau serviciile primite.

O. Provizioane

Provizioanele sunt recunoscute în bilanț atunci când pentru Regie se naște o obligație legală sau constructivă legată de un eveniment trecut și este probabil ca în viitor să fie necesară consumarea unor resurse economice care să stingă această obligație. Provizioanele sunt revizuite la fiecare sfârșit de perioadă și ajustate pentru a reflecta estimarea curentă cea mai adecvată.

Un provizion este recunoscut în momentul în care:

- o entitate are o obligație curentă generată de un eveniment anterior;
- este probabil ca o ieșire de resurse să fie necesară pentru a onora obligația respectivă; și
- poate fi realizată o estimare credibilă a valorii obligației.

Provizioanele se constituie pentru elemente cum sunt: litigii, amenzi și penalități, despăgubiri, daune și alte datorii incerte; cheltuieli legate de activitatea de service în perioada de garanție și alte cheltuieli privind garanția acordată clienților; acțiuni de restructurare; pensii și obligații similare; impozite; alte provizioane.

P. Costuri privind salariații

Drepturile salariaților pe termen scurt includ, în principal, salariile și contribuțiile la asigurările sociale. Drepturile salariaților pe termen scurt sunt recunoscute ca și cheltuieli o dată cu prestarea serviciilor de către aceștia. Anual Regia stabilește prin contractul colectiv de muncă beneficiile care se vor acorda angajaților săi.

În cursul normal al activității, Regia face plăți fondurilor de sănătate, pensii și șomaj de stat în contul angajaților săi la ratele statutare. Toți angajații Regiei sunt membri ai planului de pensii al statului român. Aceste costuri sunt recunoscute în contul de profit și pierdere odată cu recunoașterea salariilor.

Regia acorda salariaților care se pensionează anticipat un număr de salarii echivalent numărului de luni de activitate rămase până la pensionarea la vârsta legală. Regia recunoaște provizioane pentru beneficii la pensionarea anticipată aplicând criteriile generale de recunoaștere a provizioanelor.

Conform contractelor individuale de muncă, Regia plătește beneficii care sunt reprezentate de un număr variabil de salarii de bază acordate în funcție de categoria profesională a angajatului care se pensionează. De asemenea, angajații primesc bonusuri jubiliare, echivalentul unui salariu de bază, la fiecare 5 ani, începând cu al 10-lea an de vechime în muncă acumulată. La 31 decembrie 2017 Regia a înregistrat provizioane pentru pensii și alte obligații similare.

Q. Impozitare

Impozit pe profit curent

Regia înregistrează impozitul pe profit curent pe baza profitului impozabil din raportările fiscale, conform legislației românești relevante. Sistemul de impozitare din România este într-o fază de consolidare și armonizare cu legislația europeană. În acest sens, încă există interpretări diferite ale legislației fiscale. În anumite situații, autoritățile fiscale pot trata în

mod diferit anumite aspecte, procedând la calcularea unor impozite și taxe suplimentare și a dobânzilor și penalităților de întârziere aferente.

Conform legislației fiscale în vigoare, pe parcursul anului 2017, pentru neachitarea la termen de către contribuabili a obligațiilor fiscale, s-au perceput dobânzi și penalități de întârziere.

În perioada ianuarie – februarie 2014 nivelul dobânzilor de întârziere a fost de 0,04% pe zi, iar nivelul penalităților de întârziere a fost de 0,02% pe zi pentru fiecare zi de întârziere.

Începând cu martie 2014, nivelul dobânzilor s-a redus, acesta fiind 0,03% pe zi de întârziere la plată; nivelul penalităților a rămas neschimbat, la valoarea de 0,02% pe zi de întârziere la plată.

În România, exercițiul fiscal rămâne deschis pentru verificare fiscală timp de 5 ani. Conducerea Regiei consideră că obligațiile fiscale incluse în aceste situații financiare sunt adecvate.

Regia analizează dacă provizioanele constituite (ajustările efectuate) conform Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 390 al Comisiei din 3 mai 2013 și Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 391 al Comisiei din 3 mai 2013 se încadrează în condițiile de deductibilitate, potrivit prevederilor legale din Articolul 26, aliniatul 4 din Legea 227/2015 privind Codul Fiscal emisă de Parlamentul României și Ordonanța de Urgență nr. 18/2012 privind modificarea OG nr. 46/1998 pentru stabilirea unor măsuri în vederea îndeplinirii obligațiilor asumate de România prin aderarea la Convenția Internațională EUROCONTROL.

Amortizarea capitalului Regiei, angajat și imobilizat în active corporale și necorporale, se stabilește prin metoda liniară. Valoarea rămasă neamortizată, aferentă mijloacelor fixe ale Regiei, scoase din funcțiune înainte de împlinirea duratei normale de utilizare, diminuată cu sumele rezultate din valorificare, se înregistrează în cheltuielile de exploatare.

Valoarea fiscală rămasă neamortizată aferentă mijloacelor fixe scoase din funcțiune înainte de împlinirea duratei normale de utilizare, diminuată cu sumele rezultate din valorificare este deductibilă din punct de vedere fiscal.

R. Recunoașterea veniturilor

Veniturile se referă în principal la servicii furnizate. Acestea sunt recunoscute pe baza contabilității de angajament.

a) Venituri din activitatea de rută

Regulamentul (UE) nr. 390/2013 al Comisiei din 3 mai 2013 de stabilire a unui sistem de performanță pentru serviciile de navigație aeriană și pentru funcțiile de rețea, precum și Regulamentul (UE) nr. 391/2013 al Comisiei din 3 mai 2013 de stabilire a unei scheme comune de tarifyare pentru serviciile de navigație aeriană reprezintă cadrul legal actual pentru stabilirea tarifelor pentru utilizatorii spațiului aerian. Totodată, statele membre pot scuti anumite categorii de zboruri de la plata tarifelor de rută. Prin intermediul Regulamentului, statele membre se asigură că furnizorii de servicii de navigație aeriană sunt rambursați pentru serviciile pe care le-au furnizat zborurilor scutite.

În anul 1996 România a aderat, prin Legea nr. 44/27.05.1996, la Convenția Internațională EUROCONTROL, privind cooperarea pentru securitatea navigației aeriene, încheiată la 13 decembrie 1960 și la Acordul multilateral privind tarifele de rută aeriană, semnat la Bruxelles la 12 februarie 1981. Astfel, facturarea și colectarea tarifelor pentru serviciile de navigație aeriană de rută prestate de către ROMATSA este efectuată de către EUROCONTROL în conformitate cu regulile instituite în documentul „Condiții de aplicare a sistemului de tarife de rută și condiții de plată”, publicat integral în AIP România, secțiunea GEN 4.2, art. 1.3.

Facturarea de către EUROCONTROL, în numele ROMATSA, a serviciilor de navigație aeriană de rută se face prin aplicarea unui tarif unitar de rută global la un număr de unități de servicii de rută:

- tariful unitar global este compus din tariful unitar național, stabilit conform Regulamentelor și regulilor menționate mai sus, și tariful unitar administrativ, stabilit de către EUROCONTROL pentru acoperirea serviciilor sale de facturare și colectare a tarifelor pentru serviciile de navigație aeriană de rută;
- unitatea de servicii de rută pentru fiecare zbor reprezintă produsul dintre un factor de distanță zburată în spațiul aerian al României și un factor de greutate a aeronavei.

În ceea ce privește zborurile scutite de la plata serviciilor de navigație aeriană de rută, prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 147/2007 este reglementată rambursarea contravalorii zborurilor scutite de la bugetul de stat prin bugetul Ministerului Transporturilor, iar prin Normele de aplicare aprobate prin ordinul comun al MT nr. 67/2008 și MEF nr. 1645/2008 s-au stabilit procedura privind modul de calcul și a anexelor care fac parte din decontul ce se depune pentru rambursarea contravalorii serviciilor prestate.

b) Venituri din activitatea de terminal

Tarifele pentru activitatea de terminal sunt percepute pentru serviciile de navigație aeriană prestate în zonele de control ale aeroporturilor și sunt aprobate de către Consiliul de Administrație al Regiei. Tarifele sunt diferențiate în funcție de aeroport, tipul zborului și greutatea maximă admisă la decolare (MTOW). Tarifele de navigație aeriană terminală prestate în zona de terminal aferentă Aeroportului București sunt supuse prevederilor Regulamentului (UE) nr. 391/2013 al Comisiei din 3 mai 2013 de stabilire a unei scheme comune de tarificare pentru serviciile de navigație aeriană.

c) Altele

Veniturile din dobânzi sunt recunoscute pro-rata temporis, luând în considerare suma principală constituită ca depozit și rata efectivă a dobânzii pe perioada până la maturitatea depozitului.

În aceste situații financiare, veniturile și cheltuielile sunt prezentate la valoarea brută. În bilanțul contabil, datoriile și creanțele de la aceiași parteneri sunt prezentate la valoarea netă în momentul în care există un drept de compensare.

S. Cifra de afaceri

Cifra de afaceri reprezintă sumele facturate și de facturat, nete de TVA și rabaturi comerciale, pentru bunuri livrate sau servicii prestate terților.

T. Cheltuieli de exploatare

Cheltuielile de exploatare sunt recunoscute în perioada la care se referă.

U. Părți legate

O parte legată este o persoană sau o entitate care este legată entității care întocmește situații financiare, denumită în continuare entitate raportoare.

O persoană sau un membru apropiat al familiei persoanei respective este legat(ă) unei entități raportoare dacă acea persoană:

- i. deține controlul sau controlul comun asupra entității raportoare;
- ii. are o influență semnificativă asupra entității raportoare; sau
- iii. este un membru al personalului-cheie din conducerea entității raportoare sau a societății-mamă a entității raportoare.

O entitate este legată unei entități raportoare dacă întrunește oricare dintre următoarele condiții:

- i. entitatea și entitatea raportoare sunt membre ale aceluiași grup (ceea ce înseamnă că fiecare societate-mamă, filiala și filiala din același grup este legată de celelalte);
- ii. entitatea este entitate asociată sau entitate controlată în comun a celeilalte entități (sau entitate asociată sau entitate controlată în comun a unui membru al grupului din care face parte cealaltă entitate);
- iii. ambele entități sunt entități controlate în comun ale aceluiași tert;
- iv. entitate este entitate controlată în comun a unei terțe entități, iar cealaltă este o entitate asociată a terței entități;
- v. entitatea este un plan de beneficii postangajare în beneficiul angajaților entității raportoare sau ai unei entități legate entității raportoare. În cazul în care chiar entitatea raportoare reprezintă ea însăși un astfel de plan, angajatorii sponsori sunt, de asemenea, legați entității raportoare;
- vi. entitatea este controlată în comun de o persoană sau un membru apropiat al familiei persoanei respective care deține controlul sau controlul comun asupra entității raportoare, are o influență semnificativă asupra entității raportoare; sau este un membru al personalului-cheie din conducerea entității raportoare sau a societății-mamă a entității raportoare;
- vii. persoana sau un membru apropiat al familiei persoanei respective care deține controlul sau controlul comun asupra entității raportoare influențează semnificativ entitatea sau este un membru al personalului-cheie din conducerea entității (sau a societății-mamă a entității);
- viii. entitatea sau orice membru al unui grup din care aceasta face parte furnizează servicii personalului-cheie din conducerea entității raportoare sau societății-mamă a entității raportoare.

Personalul-cheie din conducere reprezintă acele persoane care au autoritatea și responsabilitatea de a planifica, conduce și controla activitățile entității, în mod direct sau indirect, incluzând oricare director (exclusiv sau altfel) al entității.

Membrii apropiați ai familiei unei persoane sunt acei membri ai familiei de la care se poate aștepta să influențeze sau să fie influențați de respectiva persoană în relația lor cu entitatea și includ:

- a) copiii și soția sau partenerul de viață al persoanei respective;
- b) copiii soției sau ai partenerului de viață al persoanei respective; și
- c) persoanele aflate în întreținerea persoanei respective sau a soției ori a partenerului de viață al acestei persoane.

În conformitate cu OMFP 1802/2014, entități afiliate înseamnă două sau mai multe entități din cadrul aceluiași grup.

V. Datorii contingente

O datorie contingentă este:

- a) obligație potențială, apărută ca urmare a unor evenimente trecute, anterior datei bilanțului și a cărei existență va fi confirmată numai de apariția sau neapariția unuia sau mai multor evenimente viitoare incerte, care nu pot fi în totalitate sub controlul entității; sau
- b) o obligație curentă apărută ca urmare a unor evenimente trecute, anterior datei bilanțului, dar care nu este recunoscută deoarece:
 - nu este sigur că vor fi necesare ieșiri de resurse pentru stingerea acestei datorii; sau
 - valoarea datoriei nu poate fi evaluată suficient de credibil.

Datoriile contingente nu sunt recunoscute în bilanț, ele sunt prezentate doar în notele explicative la situațiile financiare.

Datoriile contingente sunt continuu evaluate pentru a determina dacă a devenit probabilă o ieșire de resurse care încorporează beneficiile economice. Dacă se consideră că este necesară ieșirea de resurse, generată de un element considerat anterior datorie contingentă, se va recunoaște, după caz, o datorie sau un provizion în situațiile financiare aferente perioadei în care a intervenit modificarea încadrării evenimentului.

W. Participarea salariaților la profit

Obligațiile referitoare la fondul de participare al salariaților la profit sunt măsurate la sumele care urmează a fi plătite în momentul decontării.

Participarea salariaților la profit s-a reflectat în situațiile financiare prin constituirea unui provizion pentru participarea salariaților la profit, în cuantum de maxim 10% din profitul net, dar nu mai mult de nivelul unui salariu de bază mediu lunar realizat la nivelul Companiei înmulțit cu numărul mediu de personal, conform prevederilor OMFP nr.128/2005 privind unele reglementări contabile aplicabile agenților economici și OMFP nr.144/2005 pentru aprobarea Precizărilor privind determinarea sumelor care fac obiectul repartizării profitului conform OG nr.64/2001 privind repartizarea profitului la societățile naționale, companiile naționale și societățile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, precum și la regiile autonome, aprobată cu modificări prin Legea nr.769/2001, cu modificările și completările ulterioare.

Provizionul în sumă de 39.436 lei a fost constituit la sfârșitul exercițiului financiar al anului 2015, această sumă nefiind distribuită personalului în cursul anului 2016 și nici în cursul anului 2017).

X. Vărsăminte la bugetul statului

Regia recunoaște vărsămintele de efectuat la bugetul statului ca datorie în perioada în care este aprobată repartizarea lor.

Distribuirea profitului Regiilor Autonome se efectuează în conformitate cu OG 64/2001 cu modificările ulterioare precum și cu Memorandumul Ministerului Finanțelor nr. 40685/12.02.2018 prin care „sunt mandatați reprezentanții statului în Adunarea Generală a Acționarilor/Consiliului de Administrație, după caz, pentru a hotărî repartizarea unei cote de minim 90% din profitul net realizat al anului 2017 sub formă de dividende/vărsăminte la bugetul de stat, cu ocazia aprobării Situațiilor financiare ale anului respectiv”.

Pentru exercițiul financiar al anului 2017, Regia înregistrează pierdere contabilă și, în consecință, nu poate efectua vărsăminte din profit la bugetul de stat.

Y. Evenimente ulterioare datei bilanțului

Situațiile financiare anexate reflectă evenimentele ulterioare datei sfârșitului de an, evenimente care furnizează informații suplimentare despre poziția Regiei la data încheierii bilanțului sau cele care indică o posibilă încălcare a principiului continuității activității (evenimente ce determina ajustări). Evenimentele ulterioare ce nu constituie evenimente ce determină ajustări sunt prezentate în note atunci când sunt considerate semnificative.

3. ACTIVE IMOBILIZATE

Între 1 ianuarie și 31 decembrie 2017, activele imobilizate au evoluat astfel:

Cost/valoare reevaluată

Elemente de active	Sold la 1 ianuarie 2017	Creșteri	Din care transfer din imobilizări în curs	Reevaluare	Reduceri	Din care, prin transfer	Reevaluare	Sold la 31 decembrie 2017
0	1	2	3	4	5	6	7	9=1+2+4-5-7-8
Imobilizări necorporale								
Alte imobilizări necorporale	75.984.947	1.723.688	-	-	107.291	-	-	77.601.344
Avansuri și imobilizări necorporale	13.688.862	-	-	-	180.523	-	-	13.508.339
Imobilizări necorporale în curs de execuție (cont 4090 – avansuri pt. imob. necorp.)	-	27.804.536	-	-	-	-	-	27.804.536
Total imobilizări necorporale	89.673.809	29.528.224	-	-	287.814	-	-	118.914.219
Imobilizări corporale								
Terenuri	9.090.028	-	-	-	-	-	-	9.090.028

Construcții	216.104.409	981.960	964.745	-	243.647	-	-	216.842.722
Instalații tehnice și mașini	145.983.532	21.809.661	21.804.026	-	95.291	-	-	167.697.902
Alte instalații, utilaje și mobilier	7.017.197	350.927	350.927	-	3.925	-	-	7.364.199
Active biologice productive	6.551	-	-	-	-	-	-	6.551
Imobilizări corporale în curs	75.301.945	20.340.354	-	-	23.119.698	23.119.698	-	72.522.601
Avansuri pentru imobilizări corporale	-	688.041	-	-	-	-	-	688.041
Total imobilizări corporale	453.503.662	44.170.943	23.119.698	-	23.462.561	23.119.698	-	474.212.044
Imobilizări financiare								
Alte titluri imobilizate	165.226.225	5.863.768	-	-	2.268.850	-	-	168.821.143
Total imobilizări financiare	165.226.225	5.863.768	-	-	2.268.850	-	-	168.821.143
Total imobilizări	708.403.696	79.562.935	23.119.698	-	26.019.224	23.119.698	-	761.947.406

Amortizare

Elemente de active

Sold la
1 ianuarie

Creșteri

Reduceri

Sold la
31

	2017			decembrie 2017
10	11	12	13	14=11+12-13
Imobilizări necorporale				
Alte imobilizări necorporale	-	-	-	-
Concesiuni și alte imobilizări necorporale	68.914.461	3.377.596	106.457	72.185.600
Total imobilizări necorporale	68.914.461	3.377.596	106.457	72.185.600
Imobilizări corporale				
Terenuri	-	-	-	-
Construcții	-	18.312.463	22.132	18.290.331
Instalații tehnice și mașini	-	27.336.357	39.666	27.296.691
Alte instalații, utilaje și mobilier	-	897.041	1.310	895.731
Active biologice productive	-	4.243	-	4.243
Total imobilizări corporale	-	46.550.104	63.108	46.486.996
Total imobilizări	68.914.461	49.927.700	169.565	118.672.596
Deprecieri – ajustări de valoare				
Imobilizări corporale în curs de execuție	-	829.163	-	829.163
Alte titluri imobilizate	28.888.105	-	-	28.888.105
Total ajustări de valoare	28.888.105	829.163	-	29.717.268
Total active imobilizate	97.802.566	50.756.863	169.565	148.389.864

Valoarea netă

Elemente de active	Sold la 1 ianuarie 2017	Sold la 31 decembrie 2017
15	16=1-11	17=9-14
Imobilizări necorporale		
Alte imobilizări necorporale	7.070.485	5.415.744
Avansuri pentru imobilizări necorporale	13.688.862	13.508.339
Imobilizări necorporale în curs de execuție (reprezentând avansuri pentru imobilizări necorporale în curs)	-	27.804.536
Total imobilizări necorporale	20.759.348	46.728.619
Imobilizări corporale		
Terenuri	9.090.028	9.090.028
Construcții	216.104.409	198.552.391
Instalații tehnice și mașini	145.983.532	140.401.212
Alte instalații, utilaje și mobilier	7.017.197	6.468.467
Active biologice productive	6.552	2.309
Imobilizări corporale în curs	75.301.944	71.693.437
Avansuri pentru imobilizări corporale	-	688.041
Total imobilizări corporale	453.503.662	426.895.884
Imobilizări financiare		
Alte titluri imobilizate	-	-
Alte împrumuturi	136.338.120	139.933.038
Total imobilizări financiare	136.338.120	139.933.038
Total imobilizări	610.601.129	613.557.541

(a) Imobilizări necorporale

Imobilizările necorporale sunt prezentate la cost și includ programe informatice.

Cea mai mare parte a imobilizărilor necorporale o constituie suma de 27.804.536 RON, reprezentând 40% din valoarea software-ului pentru sistemul de dirijare ATM 2015+ (40 % din valoarea totală a software-ului conform contract 268/2013, termen estimat de finalizare – februarie 2019); de asemenea, în sold la data de 31 decembrie 2017 se regăsește și avansul plătit în anul 2013 aferent acestui software (20% din valoarea totală conform contractului menționat mai sus) în valoare de 13.508.339 lei.

Din categoria „alte imobilizări necorporale” cele mai importante imobilizări sunt reprezentate de modernizări ale sistemului DPS ACC (valoare netă la 31 decembrie 2017 de 1.252.937 RON), precum și software-ul operațional ROUTER ATN G/G (valoare netă la 31 decembrie 2017 de 726.047 RON).

(b) Imobilizări corporale proprii

Imobilizările sunt prezentate în bilanț la valoarea reevaluată, mai puțin amortizarea cumulată și ajustările pentru depreciere.

La 31 decembrie 2016, imobilizările corporale (cu excepția avansurilor și imobilizărilor corporale în curs) au fost reevaluate, așadar soldul la data de 1 ianuarie 2017 este prezentat în bilanț la valoarea reevaluată.

Imobilizări în curs

Imobilizările corporale în curs includ sume care se referă în principal la proiecte destinate implementării Conceptului Operațional conform HG 536/2000, suma cea mai semnificativă fiind cea aferentă implementării sistemului ATM 2015+, în colaborare cu societatea Indra Sistemas SA – 35.331.141 RON (25.359.039 RON la data de 31 decembrie 2016).

În cursul anului, Regia a înregistrat o ajustare pentru depreciere, aferentă unui obiectiv de investiții respectiv, Turn nou la Aeroport Cluj, în suma de 829.163 RON, dat fiind faptul că la data prezentelor situații financiare, există incertitudini cu privire la continuarea acestui proiect.

(c) Imobilizări corporale aflate în patrimoniul public

Imobilizările corporale aflate în patrimoniul public în valoare de 122.079.431 lei sunt reprezentate de terenuri aparținând domeniului public al Statului aflate în administrarea Regiei. Aceste terenuri au fost înregistrate în conformitate cu HG 1705/2006, HG 758/2008 și HG 624/2010.

Ministerul Transporturilor, prin adresa nr. 53874/27.11.2013 a solicitat scoaterea acestor terenuri din evidența contabilă a Regiei, concomitent cu evidențierea acestora într-un cont în afara bilanțului în conformitate cu prevederile OMFP 1802/2014, în vigoare la data respectivă.

Regia a procedat la scoaterea din evidența bilanțieră a sumei de 130.404.974 lei la data de 31 martie 2014. În cursul anului 2015, valoarea acestor imobilizări corporale aflate în patrimoniul public s-a redus la suma de 129.404.246. În 2016, la această sumă s-au adăugat încă două terenuri prin HG 359/11.05.2016 în valoare de 43.743 lei. Ulterior, în urma reevaluării la 31.12.2016 valoarea imobilizărilor corporale aflate în patrimoniul public primite de R.A. ROMATSA în administrare este de 125.508.924 lei, la data bilanțului valoarea terenurilor din domeniul public al Statului aflat în administrarea Regiei în baza hotărârilor de guvern mai sus amintite este de 122.079.431 lei.

(d) Imobilizări financiare

Regia deține acțiuni în valoare de 27.628.105 lei la Tarom SA – Regia Națională de Transport Aerian („Tarom”), reprezentând 1,24% din capitalul social la 31 decembrie 2017 (31 decembrie 2016: 1,26%). Valoarea nominală a acțiunilor este de 2,5 lei, Regia deținând 11.051.242 acțiuni. 2.670.034 de acțiuni au fost obținute în iulie 1998 prin conversia creanțelor de la Tarom la data de 30 septembrie 1997, pe baza Ordonanței Guvernului 45/1997.

În 2001, conform Ordonanței 173 emisă de Guvernul României („OG”) în data de 13 decembrie 2001 și publicată în Monitorul Oficial nr. 831/21 decembrie 2001, Regia a făcut conversia creanței de la Tarom în valoare de 30.224.587 lei (atât creanța ce include taxa pe

valoarea adăugată, cât și penalitățile de 8.019.625 lei datorate de Tarom ca urmare a întârzierii de plată) în acțiuni în această Regie.

În 2002, conform Legii 323/27 mai 2002 pentru aprobarea OG 173/13 decembrie 2001, taxa pe valoarea adăugată și penalitățile nu sunt acceptate ca aport la capitalul social al Tarom, Regia reducând astfel valoarea participației la 27.628.105 lei. În conformitate cu legislația în vigoare, Regia nu are dreptul să vândă aceste acțiuni.

Din cauza pierderilor contabile cumulate în decursul ultimelor exerciții financiare de către C.N. Transporturi Aeriene TAROM S.A., conducerea Regiei a hotărât ajustarea pentru pierderea de valoare a titlurilor deținute la această companie.

În plus, Regia deține acțiuni în valoare de 1.260.000 lei la 31.12.2017 în Centrul Regional de Excelență în Aviația Civilă (CREAC).

Participarea R.A. ROMATSA la această societate a fost aprobată în ședința Consiliului de Administrație nr. 10/28 iulie 2011, punctul 7.3 în baza notei de fundamentare nr. 13109/25.07.2011. CREAC este o societate pe acțiuni de tip închis având un capital social format din 1.050.000 acțiuni nominative în valoare de 10 lei fiecare. R.A. ROMATSA deține 40% din acțiuni respectiv 420.000 de acțiuni cu o valoare totală de 4.200.000 lei diminuată în cursul anului 2016 cu suma de 2.940.000 lei prin anularea obligației de plată pentru 294.000 de acțiuni. Precizăm, de asemenea, că participarea R.A. ROMATSA în cadrul CREAC a fost ajustată integral în anul 2016 astfel că în bilanț sunt prezentate la valoarea lor netă (zero).

La data bilanțului sunt efectuate demersuri împreună cu organele de conducere ale acționarilor pentru stabilirea formalităților concrete respectiv a modalităților legate de dizolvarea societății.

4. STOCURI

	Sold la 31 2016	decembrie	Sold la 31 2017	decembrie
Materiale consumabile	11.516.707		10.169.090	
Materii și materiale aflate la terți și în curs de aprovizionare	1.553.092		581.502	
Alte stocuri	563.694		465.840	
Avansuri pentru achiziții stocuri	16.496		61.322	
Total	13.649.992		11.277.754	

Stocurile includ în principal piese de schimb aferente echipamentelor utilizate de Regie. La 31 decembrie 2017 Regia a efectuat analiza specifică stocurilor, în urma căreia nu a fost identificată necesitatea înregistrării unei ajustări de valoare.

5. CREANȚE

	Sold la decembrie 2016	la 31 decembrie 2016	Termen de lichiditate sub 1 an	peste 1 an
Avansuri către furnizorii de servicii	109.062		109.062	-
Clienți și conturi asimilate	163.856.785		163.856.785	-

Ajustări de valoare creanțe – clienți	(22.072.385)	(22.072.385)	-
TVA neexigibilă	393.484	393.484	-
TVA de recuperat	2.205.040	2.205.040	-
Alte creanțe față de bugetul statului	951.058	951.058	-
Debitori diverși și alte creanțe	2.339.876	2.339.876	-
Ajustări de valoare debitori diverși	(1.605.588)	(1.605.588)	-
Sume în curs de clarificare	1.983.313	1.983.318	-
Total creanțe	148.160.764	148.160.764	-

	Sold la 31 decembrie 2017	Termen de lichiditate sub 1 an	peste 1 an
Avansuri către furnizorii de servicii	17.721	17.721	-
Clienți și conturi asimilate	176.525.704	176.525.704	-
Ajustări de valoare creanțe – clienți	(22.735.214)	(22.735.214)	-
TVA neexigibilă	323.245	323.245	-
TVA de recuperat	4.066.925	4.066.925	-
Alte creanțe față de bugetul statului	1.373.810	1.373.810	-
Debitori diverși și alte creanțe	8.172.058	8.172.058	-
Ajustări de valoare debitori diverși	(1.120.914)	(1.120.914)	-
Sume în curs de clarificare	1.856.299	1.856.299	-
Subvenții pentru investiții	636.618	636.618	-
Total creanțe	169.116.251	169.116.251	-

Creanțe comerciale

	Sold la 31 decembrie 2016	Sold la 31 decembrie 2017
Clienți – părți afiliate	3.587.488	3.418.665
Creanțe reprezentând zboruri exceptate	10.574.454	17.911.818
Clienți	148.706.116	154.191.245
Clienți incerti sau în litigiu	988.728	1.003.976
Ajustări de valoare pentru deprecierea creanțelor – clienți	(22.072.385)	(22.735.214)
Ajustări de valoare pentru deprecierea creanțelor – zboruri exceptate	-	-
Clienți facturi de întocmit	-	-
Furnizori debitori pentru prestări de servicii	109.062	17.721
Total	141.893.463	153.808.211

Toate serviciile de navigație aeriană de rută prestate clienților interni și externi sunt evidențiate prin contul Eurocontrol. Soldul contului Eurocontrol înaintea ajustărilor de valoare pentru deprecierea creanțelor – clienți la 31 decembrie 2017 este de 144.001.618 RON (132.829.100 RON la 31 decembrie 2016). Eurocontrol reprezintă Organizația Europeană pentru Securitatea Navigației Aeriene, înființată în conformitate cu Convenția Internațională și Acordul multilateral privind tarifele de rută, la care România a aderat în conformitate cu Legea 44/1996.

Valoarea creanțelor reprezentând zboruri exceptate la 31 decembrie 2016 este de 17.911.818 RON (10.574.454 RON la 31 decembrie 2016). Contravaloarea serviciilor de navigație aeriană de rută prestate de furnizorul de servicii de navigație aeriană de rută care

sunt scutite de la plata tarifelor pentru aceste servicii se rambursează de la Bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Transporturilor în conformitate cu OUG 147/2007.

Creanțele comerciale nu sunt purtătoare de dobândă și au în general un termen de plată între 30 și 90 de zile.

Alte creanțe

Descriere	Sold la 31 2016	decembrie	Sold la 31 2017	decembrie
Alte creanțe cu Bugetul Statului	3.549.582		5.763.980	
Dobânzi de încasat	1.428.916		1.999.798	
Avansuri acordate personalului	78.327		37.530	
Debitori diverși	832.633		6.134.730	
Ajustări de valoare pentru debitori diverși și alte creanțe	(1.605.588)		(1.120.914)	
Decontări din operații în curs de clarificare	1.983.318		1.856.299	
Subvenții	-		636.618	
Total	6.267.301		15.308.041	

„Alte creanțe cu Bugetul Statului” la 31 decembrie 2017 cuprind în principal taxa pe valoarea adăugată de încasat în suma de 4.066.925 RON (2.205.040 RON la 31 decembrie 2016).

„Decontările din operații în curs de clarificare” la 31 decembrie 2017 includ în principal: taxe de cauțiune, onorarii experți, cheltuieli de executare aferente dosarelor privind litigiile pe care R.A. ROMATSA le are cu fostul salariat al DSNA Cluj, Suciuc Emil Adrian în valoare de 1.435.738 lei precum și sume aflate în litigiu reprezentând contestație la decizia ANAF – DGAMC referitoare la obligații de plată accesorii, în sumă de 347.114 lei.

Soldul „Debitori diverși” la 31 decembrie 2017 este reprezentat în principal de o despăgubire în cadrul unui dosar de daună de primit de la compania de asigurare MARSH LTD la finalul anului, în valoare de 4.553.055 RON, reprezentând echivalentul a 1.170.000 USD încasați în data de 03.01.2018.

Ajustările de valoare aferente debitorilor diverși sunt reprezentate de sumele cu care R.A. ROMATSA se află înscrisă la masa credală, în urma falimentului unor agenți economici, dintre acestea remarcându-se SC MAREEA COMTUR SRL cu suma de 79.043 RON și ASTRA S.A. cu suma de 688.320 RON.

6. INVESTIȚII FINANCIARE PE TERMEN SCURT, CASA ȘI CONTURI LA BĂNCI

a) Investiții financiare pe termen scurt

Investițiile financiare pe termen scurt la data de 31 decembrie 2017 sunt reprezentate de două depozite pe termen scurt, fiecare în valoare de 50.000.000 RON (totalizând 100.000.000 RON), cu scadența mai mare de 3 luni (septembrie 2018, respectiv noiembrie 2018).

b) Casa și conturi la bănci

Această poziție financiară include următoarele:

Descriere	Sold la 31 decembrie 2016	Sold la 31 decembrie 2017
Conturi la bănci în lei	35.631.117	87.352.935
Conturi curente la bănci în valută	308.399.301	239.468.731
Depozite pentru mai puțin de 3 luni	562.876	178.848
Acreditiv	-	-
Casa în Lei	75.398	71.478
Casa în valută	71.064	97.058
Alte valori	1.375	1.590
Casa și conturi la bănci	344.741.131	327.170.640

În scopul întocmirii situației fluxurilor de trezorerie, disponibilitățile și elementele asimilate la 31 decembrie 2017 și 31 decembrie 2016, se prezintă după cum urmează:

Descriere	Sold la 31 decembrie 2016	Sold la 31 decembrie 2017
Casa și conturi la bănci	344.741.131	327.170.640
Depozite bancare cu scadența peste trei luni	150.000.000	100.000.000
Total disponibilități și elemente asimilate	494.741.131	427.170.640

7. DATORII

	Sold la decembrie 2016	31 sub 1 an	Termen de exigibilitate peste 1 an
Garanții de bună execuție	183.238	183.238	-
Furnizori	20.172.909	20.172.907	-
Furnizori facturi nesosite	2.265.968	2.265.968	-
Datorii față de personal	22.241.858	22.241.858	-
Impozite și taxe aferente salariilor	25.377.725	25.377.725	-
Impozitul pe profit curent	10.933.833	10.933.833	-
Alte datorii față de bugetul statului	111.064	111.064	-
Datorii față de asociați	-	-	-
Creditori diverși	1.142.218	1.142.220	-
Total datorii	82.428.931	82.428.931	-

	Sold la decembrie 2017	31 sub 1 an	Termen de exigibilitate peste 1 an
Garanții de bună execuție	234.455	234.455	-
Furnizori	18.745.154	18.745.154	-
Furnizori facturi nesosite	1.850.299	1.850.299	-
Datorii față de personal	29.280.283	29.280.283	-
Impozite și taxe aferente salariilor	39.495.930	39.495.930	-
Impozitul pe profit curent	-	-	-
Alte datorii față de bugetul statului	6	6	-
Datorii față de asociați	-	-	-
Creditori diverși	974.482	974.482	-
Total datorii	90.580.609	90.580.609	-

Datoriile comerciale

Descriere	Sold la 31 decembrie 2016	Sold la 31 decembrie 2017
Furnizori – părți afiliate	1.569.612	1.862.592
Furnizori	14.305.903	13.113.334
Furnizori de imobilizări	4.297.392	3.769.228
Furnizori – facturi nesosite	2.265.969	1.850.299
Total	22.438.876	20.595.453

Alte datorii

Descriere	Sold la 31 decembrie 2016	Sold la 31 decembrie 2017
Datorii și contribuțiile unității în legătură cu personalul	39.061.487	60.096.046
Impozitul pe salarii	8.538.846	8.597.517
Creditori diverși și garanții de bună execuție	1.325.456	1.208.937
Alte datorii față de Bugetul de Stat	11.064.147	82.655
Total	59.990.054	69.985.155

8. PROVIZIOANE

	Sold la 1 ianuarie 2017	Creșteri	Reduceri	Sold la 31 decembrie 2017
0	1	2	3	4=1+2-3
Provizioane pentru beneficiile angajaților	303.556.426	71.141.825	53.804.968	320.893.283
Provizioane pentru activitatea de rută	210.623.270	143.393.000	105.234.000	248.782.270
Provizioane privind fondul de participare al salariaților la profit	39.436	-	-	39.436
Alte provizioane pentru riscuri și cheltuieli	16.093.398	59.679.865	851.416	74.921.846
Total provizioane	530.312.530	274.214.690	159.890.384	644.636.835

(a) Provizioane pentru beneficii angajați

Provizioane pentru pensii și obligații similare

Conform prevederilor Contractului Colectiv de Muncă, Regia acordă beneficii în bani în funcție de vechimea în munca și la pensionare pentru salariați. Aceste beneficii sunt reprezentate de un număr variabil de salarii de bază acordate în funcție de categoria profesională a angajatului care se pensionează. De asemenea, angajații primesc bonusuri jubiliare, echivalentul unui salariu de bază, la fiecare 5 ani, începând cu al 10-lea an de vechime în muncă acumulată. La 31 decembrie 2017 Regia a constituit provizioane pentru aceste beneficii în suma de 320.893.283 lei (303.556.426 lei la 31 decembrie 2016).

Orice estimare actuarială este subiectivă, iar diferiți experți pot avea abordări diferite și pot utiliza ipoteze diferite în determinarea unei asemenea estimări. Cheltuielile viitoare efective

nu vor fi identice cu cele estimate, putând diferi semnificativ față de estimări. Calculele aferente estimării sunt bazate pe anumite ipoteze descrise în aceste situații financiare, iar valorile astfel determinate sunt dependente de concretizarea acestor ipoteze. Ipotezele utilizate sunt responsabilitatea conducerii Regiei.

(b) Provizioane pentru activitatea de rută

În conformitate cu mecanismele stabilite prin Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 390/2013 al Comisiei din 3 mai 2013 de stabilire a unui sistem de performanță pentru serviciile de navigație aeriană și pentru funcțiile de rețea și Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 391/2013 al Comisiei din 3 mai 2013 de stabilire a unei scheme comune de tarifare pentru serviciile de navigație aeriană, asupra costurilor determinate stabilite prin Planul de performanță Danube FAB pentru cea de-a doua perioadă de referință (2015-2019) pentru anul 2017 se aplică ajustări aferente traficului, respectiv inflației (similar situației înregistrate în anii 2015 și 2016).

Prevederile mecanismelor mai sus amintite se aplică, după cum urmează:

a) Mecanismul de împărțire a riscului de trafic

În conformitate cu prevederile art. 13 al Regulamentului (UE) nr. 391/2013, în vederea finanțării furnizării serviciilor de navigație aeriană prin tarifele de navigație aeriană, se aplică un mecanism de împărțire a riscului de trafic pentru o serie de costuri determinate aferente furnizării serviciilor, mai puțin cele care privesc costurile de supervizare, EUROCONTROL, aferente serviciilor MET și altele (conform celor specificate la art. 13 alin. 2 din Reg. 391/2013).

Modalitatea efectivă de calcul include, pe de o parte, categoriile de costuri supuse mecanismului și, pe de altă parte, trei praguri valorice privind variația numărului de unități de servicii, astfel:

- dacă, într-un an „n” dat, numărul real al unităților de servicii nu variază, în plus sau în minus, cu peste 2% față de previziunile din planul de performanță pentru respectivul an „n”, veniturile suplimentare sau pierderile de venit ale furnizorului de servicii de navigație aeriană legate de costurile determinate nu se reportează;
- dacă, într-un an „n” dat, numărul real al unităților de servicii este mai:
 - mare cu peste 2% față de previziunile din planul de performanță pentru respectivul an „n”, un minim de 70% din veniturile suplimentare obținute de furnizorul sau furnizorii de servicii de navigație aeriană respectivi peste procentul de 2% din diferența dintre numărul real de unități de servicii și previziunile în materie de costuri determinate din planul de performanță are ca rezultat o reducere corespunzătoare a costurilor determinate pentru anul „n+2”;
 - mic cu peste 2% față de previziunile din planul de performanță pentru respectivul an „n”, un maxim de 70% din pierderile de venit suportate de furnizorul sau furnizorii de servicii de navigație aeriană respectivi peste procentul de 2% din diferența dintre numărul real de unități de servicii și previziunile în materie de costuri determinate din planul de performanță are ca rezultat o majorare corespunzătoare a costurilor determinate începând, cel mai devreme, cu anul „n+2”.
- dacă, într-un an „n” dat, numărul real al unităților de servicii este mai:
 - mic de 90% din previziunile din planul de performanță pentru respectivul an „n”, valoarea totală a pierderilor de venit suportate de furnizor sau furnizorii de servicii de navigație aeriană respectivi peste procentul de 10% din diferența dintre numărul real de

unități de servicii și previziunile în materie de costuri determinate din planul de performanță are ca rezultat o majorare corespunzătoare a costurilor determinate începând, cel mai devreme, cu anul „n+2”;

- mare de 110% față de previziunile din planul de performanță pentru respectivul an „n”, valoarea totală a veniturilor suplimentare obținute de furnizorul sau furnizorii de servicii de navigație aeriană respectivi peste procentul de 10% din diferența dintre numărul real de unități de servicii și previziunile în materie de costuri determinate din planul de performanță are ca rezultat o reducere corespunzătoare a costurilor determinate pentru anul „n+2”.

De menționat că, în cazul ROMATSA R.A., prevederile mecanismului de împărțire a riscului de trafic se aplică pentru:

- activitatea de rută;
- activitatea de terminal aferentă Aeroportul București. În cazul acestei activități nu se utilizează pragurile valorice întrucât au fost aplicate prevederile art. 13, alin. 6 din Reg. (UE) nr. 391/2013, astfel încât, veniturile suplimentare/pierderile de venit rezultate într-un an „n” se reportează în totalitate.

b) Ajustarea la inflație

În conformitate cu prevederile art. 7 al Reg. Nr. 391/2013 costurile determinate se fixează înainte de începutul fiecărei perioade de referință din cadrul planului de performanță pentru fiecare an calendaristic din perioada de referință, atât în termeni reali, cât și nominali. Pentru fiecare an al perioadei de referință, diferența dintre costurile determinate exprimate în termeni nominali înainte de perioada de referință și costurile determinate ajustate pe baza diferenței dintre inflația reală, înregistrată de Comisie în indicele armonizat al prețurilor de consum publicat de Eurostat în luna aprilie a anului „n”, și inflația estimată, indicată în planul de performanță pentru anul premergător perioadei de referință și pentru fiecare an al perioadei de referință, se reportează în anul n+2 pentru calculul ratei unitare.

De menționat că, în cazul ROMATSA R.A., prevederile mecanismului de ajustare a inflației se aplică atât pentru activitatea de rută, cât și pentru cea de terminal aferentă Aeroporturi București.

De asemenea, precizăm că în calculul ajustărilor anului „n” inflația este calculată pe baza indexului cumulativ al anilor anteriori, unde nivelul de referință este anul premergător începerii perioadei de referință.

Din calculul ajustărilor rezultate din aplicarea celor două mecanisme în execuția anului 2017, la încheierea exercițiului financiar al anului 2017, s-a constituit un provizion în valoare de 143.393.000 lei, astfel încât, să fie asigurată finanțarea corespunzătoare a costurilor anului 2019.

Autoritatea de reglementare a tarifelor pentru activitatea de rută și terminal a ROMATSA a stabilit, pentru perioadele 2015-2019, obligativitatea recuperării supra/sub-tarifărilor rezultate în baza variațiilor dintre volumele de trafic și inflația prognozate, respectiv reale. Efectele acestor supra/sub-tarifări din fiecare perioadă curentă se vor recupera, fie de către EUROCONTROL sau de ROMATSA, prin ajustarea tarifelor practicate la 2 ani după anul care generează variațiile mai sus menționate.

Condițiile politice din Ucraina în ultimii doi ani, precum și reducerea semnificativă a inflației reale, au cauzat variații semnificative față de volumele de trafic, respectiv cotele inflației

aferente anului 2016. Aceste variații au dus la o supratarifare în cursul perioadei curente, iar Regia se așteaptă ca autoritatea să recupereze aceste sume prin ajustarea tarifului practicat de către Regie în perioadele viitoare, conform prevederilor regulamentului menționat anterior.

(c) Provizioane privind fondul de participare a salariaților la profit

Provizionul privind fondul de participare a salariaților la profit în valoare de 39.436 lei a fost constituit la sfârșitul exercițiului financiar 2015 în conformitate cu prevederile OG 64/2001 pentru a reflecta obligațiile contractuale ale Regiei la 31 decembrie 2015. Suma de 39.436 lei nu a fost distribuită salariaților în cursul anului 2016 și nici în cursul anului 2017.

În conformitate cu Art. 1e) din Ordonanța 64/2001, regiile autonome care s-au angajat și au stabilit prin bugetele de venituri și cheltuieli obligația de participare la profit, ca urmare a serviciilor angajaților în relație cu acestea, pot acorda aceste drepturi în limita a 10% din profitul net, dar nu mai mult de nivelul unui salariu de baza mediu lunar realizat la nivelul Regiei, în exercițiul financiar de referință.

La finele anului 2017, regia înregistrează pierdere și nu constituie provizion pentru participarea personalului la profit.

(d) Alte provizioane pentru riscuri și cheltuieli

Alte provizioane pentru riscuri și cheltuieli includ provizioanele pentru litigii care au fost constituite pentru procese aflate în derulare în instanță cu șanse semnificative de a fi pierdute de către Regie.

Începând cu data de 22.08.2014 o echipă a Serviciului de Inspecție Economico-Financiară din cadrul Agenției Naționale de Administrare Fiscală – Direcția Generală de Administrare a Marilor Contribuabili a efectuat un control tematic având ca obiect „verificarea și stabilirea situației reale a serviciilor turistice achiziționate de ROMATSA și cuantumul acestora, în perioada 01.01.2009-30.09.2014”. Rezultatele inspecției economico-financiare au fost consemnate în Procesul verbal încheiat la data de 01.03.2018 și înregistrat cu numerele M.F.P.-A.N.A.F.-D.G.A.M.C. nr. 105158/01.03.2018 și ROMATSA Administrația Centrală nr. 4658/01.03.2018. Prin procesul verbal au fost stabilite sumele achitate de Regie fără respectarea prevederilor legale, au fost calculate obligații de plată pentru obligații bugetare de natura fiscală și nefiscală, pentru care au fost stabilite obligații accesorii. Rezultatele inspecției fiscale asupra perioadei 2006-2011 au fost consemnate în Proiectul Raportului de inspecție fiscală transmis în data de 23.05.2018.

La data de 31 decembrie 2017, Regia a provizionat următoarele sume a celor menționate mai sus:

- 11.762.265 RON impozit pe profit adițional (4.737.811 RON la data de 31 decembrie 2016);
- 3.658.363 RON TVA adițional;
- 34.423.061 RON accesorii calculate până la data de 31 decembrie 2017.
- 8.673.258 RON contribuții sociale adiționale

Alte sume semnificative incluse în provizionul de riscuri și cheltuieli sunt:

- 4.670.440 RON provizion în legătură cu dosarele 1736/33/2011, 1342/R/2011 și 8876/211/2012 în contradictoriu cu un fost angajat al Regiei (4.670.440 RON la 31 decembrie 2016);

- Provizion Orest, JETT Aliance (dosar 2105/2010) – 7.294.511 RON (4.775.616 RON la 31 decembrie 2016); creșterea față de anul trecut se explică prin actualizarea penalităților până la 31 decembrie 2017);
- Provizion litigiu Aeroportul Timișoara TSR – 4.439.949 (1.058.114 RON la 31 decembrie 2016)- în baza unei Decizii a Consiliului Local Timișoara încheiate în mod unilateral, Aeroportul Timișoara a modificat tarifele de închiriere pentru spațiile închiriate de Companie în incinta aeroportului. ROMATSA a continuat să plătească conform contractului inițial contravaloarea chiriei, Aeroportul pretinzând plata diferenței de preț începând cu data deciziei Consiliului Local; creșterea față de anul trecut se explică prin actualizarea penalităților până la 31 decembrie 2017.

8. CHELTUIELI ÎNREGISTRATE ÎN AVANS

Cheltuieli în avans	Sold la 31 decembrie 2016	Termen de lichiditate	
		sub 1 an	peste 1 an
Cheltuieli înregistrate în avans	13.625.035	12.223.943	1.401.092
Total	13.625.035	12.223.943	1.401.092
Cheltuieli în avans	Sold la 31 decembrie 2017	Termen de lichiditate	
		sub 1 an	peste 1 an
Cheltuieli înregistrate în avans	13.591.289	11.927.997	1.663.292
Total	13.591.289	11.927.997	1.663.292

Cheltuielile în avans includ în principal contribuții la EUROCONTROL aferente primului trimestru al anului următor în sumă de 8.835.557 RON la 31 decembrie 2017 (7.992.137 RON la 31 decembrie 2016) și alte cheltuieli aferente perioadelor viitoare (licențierea personalului, prime de asigurare, etc.). Contribuțiile la EUROCONTROL reprezintă sume pe care această organizație le facturează în contul serviciilor furnizate operatorilor de management al traficului aerian (ex.: colectarea tarifelor de rută).

10. VENITURI ÎNREGISTRATE ÎN AVANS

Venituri în avans	Sold la 31 decembrie 2016	Termen de lichiditate	
		sub 1 an	peste 1 an
Subvenții pentru investiții	968.419	139.724	828.695
Venituri înregistrate în avans	218.644	218.644	-
Total	1.187.063	358.368	828.695
Venituri în avans	Sold la 31 decembrie 2017	Termen de lichiditate	
		sub 1 an	peste 1 an
Subvenții pentru investiții	1.154.693	247.889	906.804
Venituri înregistrate în avans	272.526	272.526	-
Total	1.427.219	520.415	906.804

La data de 31.12.2017, Regia are înregistrate subvenții pentru investiții, nettransferate la venituri, care totalizează 1.154.693 RON. Recunoașterea lor ca venituri se face lunar, corespunzător amortizării aferente imobilizărilor corporale achiziționate pe întreaga durată de viață.

11. CAPITAL ȘI REZERVE

Patrimoniul regiei

Valoarea patrimoniului Regiei la 31 decembrie 2017 era de 214.684.295 lei (31 decembrie 2016: 214.684.295 lei).

Patrimoniul Regiei este deținut în totalitate de stat, fiind administrat de Ministerul Transporturilor. Patrimoniul nu este divizat în acțiuni. Valoarea nominală a patrimoniului include reevaluări statutare făcute în 1999 și 2000 pentru mijloacele fixe. Reevaluarea mijloacelor fixe în conformitate cu OG 46/1998 și Codul Fiscal - Legea 227/2015 realizată în 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2010, 2013 și 2016 a fost înregistrată în rezerve.

12. CIFRA DE AFACERI

Regia prestează servicii numai pe teritoriul României. Cifra de afaceri este compusă din următoarele venituri:

Nr. crt.	Explicație	31 decembrie 2016	31 decembrie 2017
1	Servicii de rută	722.929.355	712.512.768
2	Servicii de terminal	104.726.031	110.834.849
3	Alte venituri	1.489.560	1.462.761
Total		829.144.946	824.810.379

Pentru anul 2017, Regia a recunoscut venituri în valoare de 7.337.364 RON (9.153.253 RON pentru anul 2016) aferente zborurilor exceptate în cadrul serviciilor de rută.

Conform Convenției Internaționale a EUROCONTROL referitor la Cooperarea pentru Siguranța Spațiului de Navigare, statele membre operează un sistem comun de taxare a rutelor ce presupune o taxare unică a zborului și oferă statelor membre servicii de calculare, facturare și colectare prin intermediul Oficiului Central de Tarife de Rută al EUROCONTROL-ului.

13. INFORMAȚII PRIVIND SALARIAȚII, MEMBRII ORGANELOR DE ADMINISTRAȚIE, CONDUCERE ȘI SUPRAVEGHERE

a) Indemnizațiile acordate membrilor organelor de administrație, conducere și supraveghere

	31 decembrie 2016	31 decembrie 2017
Administratori	621.741	1.320.411
Directori	9.304.301	10.333.645
Total	9.926.042	11.654.056

b) Avansurile și creditele acordate membrilor organelor de administrație, conducere și supraveghere

La 31 decembrie 2017 și 31 decembrie 2016 Administratorii și Directorii nu aveau credite sau avansuri luate de la Regie.

c) Salariați

	31 decembrie 2016	31 decembrie 2017
<i>Numărul mediu de angajați în timpul anului</i>		
Personal administrativ	398	397
Personal operativ	1.111	1.091
Total	1.509	1.488
<i>Cheltuială cu salariile angajaților</i>	451.426.546	495.758.822
<i>Salarii de plată la sfârșitul perioadei</i>	17.960.354	19.848.451

14. CHELTUIELI DE EXPLOATARE

Nr. crt.	Explicație	Sold la 31 decembrie 2016	Sold la 31 decembrie 2017
1	Contribuția la EUROCONTROL	33.935.450	31.410.728
2	Taxa de licență personal	1.118.604	1.662.390
3	Costuri cu întreținerea și reparațiile	2.729.240	1.693.209
4	Cheltuieli cu transportul și deplasarea angajaților	6.866.027	6.358.156
5	Cheltuieli cu serviciile prestate de terți	38.768.590	38.217.471
6	Cheltuieli de protocol	1.059.685	865.078
7	Cheltuieli cu poșta și comunicațiile	5.746.521	5.832.036
8	Cheltuieli cu asigurările	6.857.734	12.260.950
9	Cheltuieli cu donațiile acordate	1.443.323	568.140
10	Cheltuieli cu școlarizarea	17.219.450	13.339.056
11	Alte taxe și costuri similare	3.260.517	2.248.205
12	Cheltuieli cu chirii	3.262.560	3.077.087
13	Cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor	6.366.782	-
14	Alte cheltuieli	7.908.499	923.312
Total		136.542.982	118.455.818

Scăderea altor cheltuieli de exploatare pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2017 este explicată în principal de faptul că în anul precedent, mijloacele fixe ale Regiei au fost reevaluate, iar o scădere a valorii acestora, de 6.366.782 RON, a fost înregistrată drept cheltuială. De asemenea, contribuția către Eurocontrol a scăzut față de anul precedent, la fel și cheltuielile cu pregătirea personalului. Cheltuielile cu pregătirea personalului sunt în strânsă corelație cu Planul Anual de Formare Profesională pentru anul 2017. Pe de altă parte, cheltuielile cu asigurările au crescut. Cele mai reprezentative cheltuieli cu asigurările, din punct de vedere valoric, se numără: cheltuieli cu asigurarea de incendiu și alte riscuri (pentru asigurarea imobilizărilor corporale și alte bunuri), cheltuielile cu asigurarea de răspundere civilă față de terți și activități, cheltuieli pentru pierderea licenței brevetului/certificatului de funcționare pentru unele categorii de personal. Pentru unele dintre aceste categorii valoarea primelor de asigurare este mai mare în anul 2017.

15. ALTE INFORMAȚII

15.1. Repartizarea profitului

Prin derogare de la prevederile art. 1 alin. (1) lit. (f) din Ordonanța Guvernului nr. 64/2001 privind repartizarea profitului la societățile naționale, companiile naționale și societățile

comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, precum și la regiile autonome, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 536 din 1 septembrie 2001, aprobată cu modificări prin Legea nr. 769/2001, cu modificările și completările ulterioare, la societățile naționale, companiile naționale și societățile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, precum și la regiile autonome, profitul contabil rămas după deducerea impozitului pe profit se repartizează în cuantum de minimum 50% sub formă de vărsăminte la bugetul de stat sau local, în cazul regiilor autonome, ori sub formă de dividende, în condițiile legii, în cazul societăților naționale, companiilor naționale și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat.

Întrucât în exercițiul încheiat la 31 decembrie 2017 Regia a înregistrat pierdere în valoare de 129.074.877 RON, nu este cazul de aplicare a prevederilor mai sus menționate.

15.2. Informații referitoare la impozitul pe profit

Reconcilierea dintre rezultatul exercițiului și rezultatul fiscal, așa cum este prezentat în declarația de impozit:

Nr. crt.	Explicație	Sold la 31 decembrie 2016 (53.835.823)	Sold la 31 decembrie 2017 (129.074.877)
1	Profit înainte de impozitare		
2	Rezerva legală deductibilă	-	-
3	Amortizare fiscală	(40.899.299)	(49.849.856)
4	Elemente asimilate veniturilor (amortizarea rezervelor din reevaluare)	5.593.341	20.470.002
5	Venituri neimpozabile	(27.869.077)	(74.547.886)
6	Cheltuieli nedeductibile în scopul calculării impozitului	244.153.767	347.744.571
7	Pierdere fiscală de recuperat din anii precedenți	-	-
8	Profit impozabil	127.142.909	114.741.954
9	Impozitul pe profit	20.342.865	18.358.713
10	Cheltuieli cu sponsorizări deductibile fiscal	1.443.324	568.140
11	Impozitul pe profit datorat	18.899.541	17.790.573
12	Rezultat fiscal (8-11)	108.243.368	96.951.381
13	Profit contabil	(53.835.822)	(129.074.877)

15.3. Indicatori economico-financiari

	2016	2017	Formula de calcul
1. Indicatori de lichiditate			
Indicatorul lichidității curente	8,13	6,86	Active curente/Datorii curente
Indicatorul lichidității imediate	7,96	6,73	Active curente – Stocuri/Datorii curente
2. Indicatori de activitate			
Numărul de zile de stocare	811,50	620,74	Stoc mediu/Cheltuieli stocuri*365
Viteza de rotație a debitelor-clienți	123,41	62,42	Sold mediu clienți/Cifra de afaceri*365
Viteza de rotație a creditelor-furnizori	11,52	8,60	Sold mediu furnizori /Cheltuieli din exploatare*365
Viteza de rotație a activelor imobilizate	1,36	1,34	Cifra de afaceri/Active imobilizate

Viteza de rotație a activelor totale	0,65	0,67	Cifra de afaceri/Active totale
3. Indicatori de profitabilitate			
Rentabilitatea capitalului angajat	-	-	Profit înaintea plății dobânzii și a impozitului pe profit/Capital angajat*100
Marja brută din vânzări	-	-	Profit brut din exploatare /Cifra de afaceri*100

15.4. Relații cu părți afiliate

Părțile afiliate includ societățile ce aparțin de Ministerul Transporturilor. Tranzacțiile și soldurile cu părțile afiliate sunt următoarele:

	Sold creanțe de la		Sold datorii către	
	2016	2017	2016	2017
Tarom	3.538.521	3.359.143	41.818	-
Autoritatea Aeronautică Civilă Română	2.138	8.940	1.507.895	1.856.720
CN Aeroporturi București	42.943	43.484	19.899	3.024
Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu - Constanța	1.103	975	-	2.848
Aeroport Internațional Timișoara	2.782	6.123	-	-
Centrul Regional de Excelență în Aviația Civilă	-	-	-	-
Școala Superioară de Aviație	-	-	-	-
Total	3.587.488	3.418.665	1.569.612	1.862.592

Regia derulează tranzacții cu Ministerul Transporturilor reprezentând servicii de navigație aeriană exceptate de la plata tarifului de rută. Contravaloarea acestor servicii este rambursată de către Ministerul Transporturilor în conformitate cu OUG 147/2007.

Contravaloarea serviciilor de rută exceptate, prestate de Regie și recunoscute în cadrul cifrei de afaceri în anul 2017, au fost în valoare de 7.337.364 RON (2016: 9.153.253 RON).

Valoarea creanțelor de la Ministerul Transporturilor la 31 decembrie 2017 este de 17.911.818 RON (31 decembrie 2016: 10.574.454).

Ajustările de valoare aferente creanțelor de la Ministerul Transporturilor, la 31 decembrie 2017, sunt în sumă de 0 RON (31 decembrie 2016: 0 RON).

Tranzacțiile Regiei cu părțile afiliate se prezintă astfel:

	Vânzări		Cumpărări	
	2016	2017	2016	2017
Autoritatea Aeronautică Civilă Română	(433)	48.951	22.893.346	19.528.158
Tarom	25.195.474	20.912.840	926.220	438.862
CN Aeroporturi București	442.498	472.904	2.369.939	2.042.083
Aeroportul Internațional	16.535	18.492	-	145.114

	Vânzări		Cumpărări	
	2016	2017	2016	2017
Mihail Kogălniceanu - Constanța				
Aeroport Internațional Timișoara	25.422	33.191	422.324	309.851
Centrul Regional de Excelență în Aviația Civilă	-	-	-	-
Școala Superioară de Aviație	-	6.184	-	111.252
Total	25.679.496	21.492.562	26.611.829	22.575.320

15.5 Alte informații

a) Analiza rezultatului din exploatare

	Indicatorul	2016	2017
1	Cifra de afaceri netă	829.144.946	824.810.379
2	Costul bunurilor vândute și al serviciilor prestate (3+4+5)	876.743.006	959.531.073
3	Cheltuielile activității de bază	876.743.006	959.531.073
4	Cheltuielile activităților auxiliare	-	-
5	Cheltuielile indirecte de producție	-	-
6	Rezultatul brut aferent cifrei de afaceri nete (1-2)	(47.598.060)	(134.720.694)
7	Cheltuieli de desfacere	-	-
8	Cheltuieli generale de administrație	-	-
9	Alte venituri din exploatare	8.035.267	7.281.877
10	Rezultatul din exploatare (6-7-8+9)	(39.562.793)	(127.438.817)

b) Informații privind relațiile cu filiale, întreprinderi asociate sau cu alte întreprinderi în care se dețin titluri de participare strategice

Informațiile privind întreprinderile în care se dețin titluri de participare sunt prezentate în Nota 3(d).

Detaliile privind tranzacțiile cu părțile afiliate și natura relațiilor cu acestea sunt prezentate în Nota 14.4.

(c) Evenimente ulterioare

Așa cum este descris în nota 8, începând cu data de 22.08.2014, o echipă a Serviciului de Inspecție Economico-Financiară din cadrul Agenției Naționale de Administrare Fiscală – Direcția Generală de Administrare a Marilor Contribuabili a efectuat un control tematic având ca obiect „verificarea și stabilirea situației reale a serviciilor turistice achiziționate de ROMATSA și cuantumul acestora, în perioada 01.01.2009-30.09.2014”. Rezultatele inspecției economico-financiare au fost consemnate în Procesul-Verbal încheiat în data de 01.03.2018 și înregistrat cu numerele M.F.P.-A.N.A.F.-D.G.A.M.C. nr. 105158/01.03.2018 și ROMATSA Administrația Centrală nr. 4658/01.03.2018. Prin procesul verbal au fost stabilite sumele achitate de Regie fără respectarea prevederilor legale, au fost calculate obligații de plată pentru obligații bugetare de natură fiscală și nefiscală, pentru care au fost stabilite obligații accesorii. Regia a înregistrat obligațiile de plată, precum și obligațiile accesorii, pe seama provizioanelor, până la emiterea raportului final.

De asemenea, Regia a fost supusă verificării, în perioada 07.05.2012-14.05.2018, de către Inspectia Economico Financiară din cadrul A.N.A.F. – D.G.A.M.C. care a transmis în data de proiectul Raportului de Inspecție Fiscală prin care au fost stabilite obligații de plată reprezentând impozit pe profit, contribuții sociale, penalități și dobânzi/majorări de întârziere. Regia a înregistrat obligațiile de plată, precum și obligațiile accesorii, pe seama provizioanelor, până la emiterea raportului final.

(d) Onorariile plătite auditorilor

Onorariul plătit auditorilor pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2017 este stabilit în contractul dintre Regie și auditor (Deloitte Audit SRL).

e) Cadrul legislativ – fiscal

Toate sumele datorate Statului pentru taxe și impozite au fost plătite sau înregistrate la data bilanțului.

Sistemul fiscal din România este în curs de consolidare și armonizare cu legislația europeană, putând exista interpretări diferite ale autorităților în legătură cu legislația fiscală, care pot da naștere la impozite, taxe și penalități suplimentare. În cazul în care autoritățile statului descoperă încălcări ale prevederilor legale din România, acestea pot determina după caz: confiscarea sumelor în cauză, impunerea obligațiilor fiscale suplimentare, aplicarea unor amenzi, aplicarea unor majorări de întârziere (aplicate la sumele de plată efectiv rămase). Prin urmare, sancțiunile fiscale rezultate din încălcări ale prevederilor legale pot ajunge la sume importante de plătit către Stat.

Regia consideră că și-a achitat la timp și în totalitate taxele, impozitele, penalitățile și dobânzile penalizatoare, în măsura în care este cazul.

f) Angajamente, condiționalități și contingente

(i) Garanții

La 31 decembrie 2017 Regia a recunoscut extrabilanțier scrisori de garanție bancară în legătură cu contractele de investiții derulate.

Denumire ordonator (furnizor)	31 decembrie 2017
RECOM	1.883
ASTRA	540.488
Total	542.371

(ii) Situația bunurilor din domeniu public al statului (HG 624/2010 și HG 359/2016) aflate în administrarea ROMATSA

Nr. crt.	Subunitatea	Denumire	Tip bun (imobil, teren, etc.)	Valoare la 31.12.2017	Lege/HG/OUG/etc. care reglementează situația juridică
1	DR BUCUREȘTI	Incintă Centrul Dirijare	curte de a	55.669.708	Legea 213/1998, HG 624/2010

2	ADMINISTRAȚIA CENTRALĂ	Zborurilor București Construire sediu Administrația Centrală ROMATSA și AACR	Teren	6.435.097	Legea 213/1998, HG 624/2010
3	DR BUCUREȘTI	Incintă curte Centrul de Emisie Ștefănești	Teren	6.281.150	Legea 213/1998, HG 624/2010
4	DR BUCUREȘTI	THOMSON	Teren	113.918	Legea 213/1998, HG 624/2010
5	DR BUCUREȘTI	Incintă curte RADIOFAR ÎNDEPĂRTAT OTOPENI DIRECȚIA 81° R (RADAR MSSR)	Teren	1.029.363	Legea 213/1998, HG 624/2010
6	DR BUCUREȘTI	Incintă curte VOR/DME STREJNIC	Teren	62.967	Legea 213/1998, HG 624/2010
7	DR BUCUREȘTI	Incintă curte VOR/DME FLOREȘTI STOIENEȘTI	Teren	31.370	Legea 213/1998, HG 624/2010
8	DR BUCUREȘTI	Incintă curte RADIOFAR DE RUTĂ FLOREȘTI STOIENEȘTI	Teren	81.917	Legea 213/1998, HG 624/2010
9	DR BUCUREȘTI	Incintă curte RADIOFAR DE RUTĂ TÂRGU JIU	Teren	341.291	Legea 213/1998, HG 624/2010
10	DR BUCUREȘTI	Incintă curte VOR/DME TÂRGU JIU	Teren	38.490	Legea 213/1998, HG 624/2010
11	DSNA BUCUREȘTI	Incintă curte RADIOFAR APROPIAT BĂNEASA DIRECȚIA 71°	Teren	2.980.256	Legea 213/1998, HG 624/2010
12	DSNA BUCUREȘTI	Incintă curte RADAR TMA	Teren	3.612.627	Legea 213/1998, HG 624/2010
13	DSNA BUCUREȘTI	Incintă curte RADIOFAR APROPIAT OTOPENI DIRECȚIA 261°L	Teren	766.224	Legea 213/1998, HG 624/2010

14	DSNA BUCUREȘTI	Incintă curte	Teren	717.862	Legea 213/1998, HG 624/2010
15	DSNA BUCUREȘTI	Incintă curte	Teren	860.007	Legea 213/1998, HG 624/2010
16	DSNA BUCUREȘTI	Incintă curte	Teren	540.959	Legea 213/1998, HG 624/2010
17	DSNA BUCUREȘTI	Incintă curte	Teren	108.033	Legea 213/1998, HG 624/2010
18	DSNA BUCUREȘTI	Incintă curte	Teren	1.989.070	Legea 213/1998, HG 624/2010
19	DSNA BUCUREȘTI	Incintă curte	Teren	2.539.619	Legea 213/1998, HG 624/2010
20	DSNA BUCUREȘTI	Incintă	Teren	548.783	Legea 213/1998, HG 624/2010
21	DSNA BUCUREȘTI	Incintă curte	Teren	1.538.370	Legea 213/1998, HG 624/2010
22	DSNA BUCUREȘTI	Incintă curte	Teren	8.547.426	Legea 213/1998, HG 624/2010
23	DSNA BUCUREȘTI	Incintă curte	Teren	1.756.625	Legea 213/1998, HG 624/2010

24	DR ARAD	DIRECȚIA 251° Incintă curte RADIOFAR RUTĂ DEVA	Teren	167.657	Legea 213/1998, HG 624/2010
25	DR ARAD	Incintă curte RADIOFAR ÎNDEPĂRTAT	Teren	69.465	Legea 213/1998, HG 624/2010
26	DR ARAD	Incintă curte RADIOMARKER	Teren	1.744	Legea 213/1998, HG 624/2010
27	DR ARAD	Incintă curte RADIOFAR APROPIAT	Teren	226.760	Legea 213/1998, HG 624/2010
28	DR ARAD	Incintă curte RADIO GONIOMETRU	Teren	180.150	Legea 213/1998, HG 624/2010
29	DR BUCUREȘTI	Incintă curte DVOR/DME GALAȚI (SENDRENI)	Teren	409.816	Legea 213/1998, HG 624/2010
30	DSNA CONSTANȚA	Incintă curte RADIOFAR ÎNDEPĂRTAT PE DIRECȚIA 184°	Teren	34.294	Legea 213/1998, HG 624/2010
31	DSNA CONSTANȚA	Incintă curte RADIOFAR APROPIAT PE DIRECȚIA 184°	Teren	90.563	Legea 213/1998, HG 624/2010
32	DSNA CONSTANȚA	Incintă curte RADIOFAR de PANTĂ ILS DIRECȚIA 184°	Teren	7.302	Legea 213/1998, HG 624/2010
33	DSNA CONSTANȚA	Incintă curte RADIOFAR DE DIRECȚIE ILS DIRECȚIA 184°	Teren	3.719	Legea 213/1998, HG 624/2010
34	DSNA CONSTANȚA	Incintă curte RADIOFAR APROPIAT PE DIRECȚIA 004°	Teren	191.230	Legea 213/1998, HG 624/2010
35	DSNA CONSTANȚA	Incintă curte RADIOFAR ÎNDEPĂRTAT PE DIRECȚIA 004°	Teren	116.466	Legea 213/1998, HG 624/2010
36	DSNA CONSTANȚA	Incintă curte VOR/DME RADIOFAR DE RUTĂ PE DIRECȚIA 004°	Teren	10.290	Legea 213/1998, HG 624/2010
37	DSNA CONSTANȚA	Incintă curte CENTRUL DE	Teren	968.971	Legea 213/1998, HG 624/2010

38	DSNA CONSTANȚA		DIRIJARE AL ZBORURILOR CONSTANȚA Incintă curte CENTRUL DE DIRIJARE A ZBORURILOR CONSTANȚA (Parcare)	Teren	107.883	Legea 213/1998, HG 624/2010
39	DSNA CONSTANȚA		Incintă curte CAP RADAR PRIMAR SRE	Teren	120.598	Legea 213/1998, HG 624/2010
40	DSNA CONSTANȚA		Incintă curte REPARTITOR CABLU TELECOMANDĂ	Teren	57.009	Legea 213/1998, HG 624/2010
41	DSNA CONSTANȚA		Incintă curte OBSERVATOR METEO	Teren	60.215	Legea 213/1998, HG 624/2010
42	DSNA CLUJ		Incintă curte RADIOFAR APROPIAT	Teren	441.440	Legea 213/1998, HG 624/2010
43	DSNA CLUJ		Incintă curte CENTRUL DE EMISIE (CDZ CLUJ)	Teren	8.575.654	Legea 213/1998, HG 624/2010
44	DSNA MARE	BAIA	Incintă curte RADIOFAR APROPIAT	Teren	390.512	Legea 213/1998, HG 624/2010
45	DSNA MARE	BAIA	Incintă curte RADIO GONIOMETRU	Teren	54.929	Legea 213/1998, HG 624/2010
46	DSNA MARE	BAIA	Incintă curte RADIOFAR ÎNDEPĂRTAT	Teren	193.469	Legea 213/1998, HG 624/2010
47	DSNA Iași		Incintă curte RADIOFAR APROPIAT	Teren	244.961	Legea 213/1998, HG 624/2010
48	DSNA ORADEA		Incintă curte RADIOFAR ÎNDEPĂRTAT	Teren	769.053	Legea 213/1998, HG 624/2010
49	DSNA MARE	SATU	Incintă curte RADIOFAR APROPIAT, RADIO GONIOMETRU DVOR/DME	Teren	233.172	Legea 213/1998, HG 624/2010
50	DSNA MARE	SATU	Incintă curte RADIOFAR ÎNDEPĂRTAT	Teren	1.238.331	Legea 213/1998, HG 624/2010
51	DSNA SIBIU		Incintă curte RADIOMARKER	Teren	22.887	Legea 213/1998, HG 624/2010

52	DSNA SIBIU	Incintă curte	Teren	9.169.026	Legea 213/1998, HG 624/2010
		RADIOFAR ÎNDEPĂRTAT și CENTRU DE EMISIE			
53	DSNA SIBIU	Incintă curte	Teren	572.015	Legea 213/1998, HG 624/2010
		RADIOFAR APROPIAT			
54	DSNA SUCEAVA	Incintă curte	Teren	20.544	Legea 213/1998, HG 624/2010
		RADIOFAR APROPIAT			
55	DSNA SUCEAVA	Incintă curte	Teren	6.271	Legea 213/1998, HG 624/2010
		RADAR PRECIZIE			
56	DSNA SUCEAVA	Incintă curte	Teren	34.708	Legea 213/1998, HG 624/2010
		OBSERVATOR METEO			
57	DSNA TULCEA	Incintă curte	Teren	60.061	Legea 213/1998, HG 624/2010
		RADIOFAR APROPIAT			
58	DSNA TULCEA	Incintă curte	Teren	1.558	Legea 213/1998, HG 624/2010
		RADIO GONIOMETRU			
59	DSNA TULCEA	Incintă curte	Teren	33.318	Legea 213/1998, HG 624/2010
		RADIOFAR ÎNDEPĂRTAT			
60	DSNA TULCEA	Incintă curte	Teren	225.988	Legea 213/1998, HG 624/2010
		CENTRUL DE EMISIE			
61	DSNA IAȘI	Teren	Teren	335.351	HG 359-11.05.2016
		Radiofar apropiat pentru Aeroportul Internațional Iași – obiectiv NDB			
62	DSNA CONSTANȚA	Obiectiv ILS- DME-Aeroportul Mihail Kogălniceanu, jud. Constanța	Teren	40.920	HG 359-11.05.2016
		TOTAL		122.079.431	

(iii) Acțiuni în instanță

Regia este obiectul unui număr de acțiuni în instanță rezultate în cursul normal al desfășurării activității. Conducerea Regiei consideră că aceste acțiuni nu vor avea un efect advers semnificativ asupra rezultatelor economice și a poziției financiare a Regiei.

Printre acestea, se numără:

- o acțiune intentată Statului Român de către frații Micula și câștigată în prima instanță de către reclamânți, în urma căreia Regiei, în calitate de organizație reprezentantă a Statului

Român, i s-au poprit drepturile de încasare a creanțelor în legătură cu EUROCONTROL începând cu data de 15 septembrie 2015. Ulterior, în urma apelurilor formulate de către Regie începând cu data de 24 septembrie 2015, instanțele ulterioare au dat câștig de cauză ROMATSA iar EUROCONTROL a reînceput viramentele de fonduri către Regie în cadrul creanței pe care Regia o avea de încasat.

La data de 25 ianuarie 2016, Tribunalul francofon de primă instanță din Bruxelles, Secția Civilă, s-a pronunțat în sensul admiterii acțiunilor formulate de ROMATSA și România și a dispus ridicarea popririi. Împotriva acestei Sentințe, au fost formulate cereri de apel atât de către Viorel Micula precum și de către Ioan Micula și cele trei societăți.

Calendarul procedural stabilit de către instanța Curții de Apel din Bruxelles a stabilit următoarele termene:

- 31 octombrie 2016 - termen pentru concluzii preliminare ROMATSA, Comisia Europeană și EUROCONTROL;

- 15 noiembrie 2016 - termen concluzii preliminare România;

- 31 martie 2017 - termen concluzii preliminare apelanți Micula;

- 15 iunie 2017 - termen pentru concluzii suplimentare ROMATSA, Comisia Europeană și EUROCONTROL;

- 30 iunie 2017 - termen pentru concluzii suplimentare România;

- 29 septembrie 2017 - termen concluzii suplimentare apelanți Micula;

- 30 noiembrie 2017 - termen pentru concluzii finale ROMATSA, Comisia Europeană, EUROCONTROL și România.

- la data de 25.01.2018 apelanții Micula au solicitat un nou termen pentru depunerea de concluzii suplimentare, stabilindu-se data de 3 aprilie 2018 ca termen concluzii suplimentare Micula

- 30 august 2018 termen concluzii suplimentare România, Romatsa, Comisia Europeană și Eurocontrol.

- Dosarul numărul 2762/11/2017 la Tribunalul Cluj, constând în drepturi bănești solicitate de un fost angajat al DSN Cluj, în sumă de 1.056.480 RON, dosarul fiind momentan suspendat; la data prezentelor situații financiare, conducerea Regiei estimează că riscul soluționării defavorabile a dosarului 2762 în cursul anului următor este foarte scăzut, așadar un provizion aferent acestor pretenții nu a fost înregistrat, dar este prezentat ca fiind datorie contingentă;

- Așa cum este menționat în nota 8, în cursul anului 2014, Regia a făcut subiectul unui control al Corpului de Control al Primului Ministru. Raportul corpului de control a fost remis conducerii Regiei iar rezultatele controlului fac referire la achitarea unor sume aferente concediilor de recuperare psihologică fără a fi respectate condițiile legale și a condițiilor prevăzute în contractul colectiv de muncă. Astfel, raportul identifică anumite cheltuieli efectuate de către companie în perioada 2010 – 2014, în numele angajaților, fără a fi îndeplinite toate condițiile conexe pentru efectuarea acestor cheltuieli. Ca urmare a celor menționate mai sus, Regia a inițiat un litigiu împotriva furnizorilor de servicii (agenții de turism) care au facturat aceste servicii către Romatsa, pentru restituirea sumei de 11.458.637 RON reprezentând contravaloarea serviciilor neprestate de către parate, dar achitate de către Romatsa; sumele respective nu au fost înregistrate în prezentele situații financiare, ci sunt prezentate ca active contingente;

- Dosarul numărul 22428/3/2013 la Tribunalul București, Secția a IV-a Civilă, în care Romatsa are calitatea de pârât, alături de Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, iar

Alteța Sa Regală Prințul Paul Philippe al României are calitatea de reclamant; acest dosar privește o revendicare imobiliară, neevaluată în bani; în data de 15.03.2016 Tribunalul București a suspendat judecarea cauzei până la soluționarea definitivă a dosarului penal nr. 259/P/2015 privind pe reclamant.

g) Instrumente financiare și managementul riscului

Riscul de curs valutar

Moneda utilizată pe piața internă este leul românesc, iar pentru împrumuturile externe costurile de finanțare sunt exprimate în diferite monede externe. Ca urmare, împrumuturile în valută sunt ulterior exprimate în lei, la cursul de la sfârșitul anului. Diferențele rezultate sunt incluse în contul de profit și pierdere și nu afectează fluxul de numerar până în momentul lichidării datoriei.

Riscul de credit

În decursul activității sale, Regia este expusă riscului de credit, în special din cauza creanțelor comerciale. Conducerea Regiei monitorizează expunerea la riscul de credit în mod regulat. Situațiile financiare conțin ajustări în legătură cu riscul de credit, care reprezintă cea mai bună estimare a conducerii.

Expunerea principală la riscul de credit este determinată de sumele neîncasate de la Ministerul Transporturilor, reprezentând contravaloarea zborurilor exceptate.

Riscul aferent mediului economic

Conducerea Regiei nu poate estima evenimentele care ar putea avea un efect asupra sectorului aviației civile din România și ulterior ce efect ar putea avea asupra acestor situații financiare.

Conducerea nu poate estima credibil efectele asupra situațiilor financiare ale Regiei rezultate din eventuala deteriorare a lichidității pieței financiare, deprecierea activelor financiare influențate de condiții de piață nelichide și volatilitatea ridicată a monedei naționale și a piețelor industriale și financiare.

Conducerea Regiei crede că ia toate măsurile necesare pentru a sprijini creșterea activității Regiei în condițiile de piață curente prin:

- monitorizarea constantă a lichidității;
- urmărirea strictă a cheltuielilor;
- monitorizarea zilnică a fluxurilor de trezorerie și evaluarea efectelor asupra debitorilor săi a accesului limitat la fonduri;
- efectuarea unor plasamente cât mai avantajoase.

Date informative

Cod 30

I. Date privind rezultatul înregistrat

Nr.

Sume

	unități		
Unități care au înregistrat profit	-	-	
Unități care au înregistrat pierdere	1	129.074.877	
Unități care nu au înregistrat nici profit nici pierdere	-	-	
II. Date privind plățile restante	Total, din care:	Pentru activitatea curentă	Pentru activitatea de investiții
A	1=2+3	2	3
Plăți restante – total	-	-	-
Furnizori restanți – total	-	-	-
- peste 30 de zile	-	-	-
- peste 90 de zile	-	-	-
- peste 1 an	-	-	-
Obligații restante față de bugetul asigurărilor sociale – total	-	-	-
- contribuții pentru asigurări sociale de stat datorate de angajatori, salariați și alte persoane asimilate	-	-	-
- contribuții pentru fondul asigurărilor sociale de sănătate	-	-	-
- contribuția pentru pensia suplimentară	-	-	-
- contribuții pentru bugetul asigurărilor pentru șomaj	-	-	-
- alte datorii sociale	-	-	-
Obligații restante față de bugetele fondurilor speciale și alte fonduri	-	-	-
Obligații restante față de alți creditor	-	-	-
Impozite și taxe neplătite la termenul stabilit la bugetul de stat	-	-	-
Impozite și taxe neplătite la termenul stabilit la bugetele locale	-	-	-

III. Număr mediu de salariați	31 decembrie 2016	31 decembrie 2017
A	1	2
Numărul mediu de salariați	1.509	1.488
Numărul efectiv de salariați existenți la sfârșitul perioadei, respectiv la data de 31 decembrie	1.539	1.510

IV. Redevențe plătite în cursul perioadei de raportare. Subvenții încasate și creanțe restante	Sume (lei)
A	1
Redevențe plătite în cursul perioadei de raportare pentru bunurile din domeniul public, primite în concesiune, din care:	-
- redevențe pentru bunurile din domeniul public plătite la bugetul de stat	-
Redevență minieră plătită la bugetul de stat	-
Redevență petrolieră plătită la bugetul de stat	-
Chirii plătite în cursul perioadei de raportare pentru terenuri	-
Venituri brute din servicii plătite către persoane nerezidente, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din servicii plătite către persoane nerezidente din statele membre ale Uniunii Europene, din care:	-

IV. Redevențe plătite în cursul perioadei de raportare. Subvenții încasate și creanțe restante **Sume (lei)**

A	1
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Subvenții încasate în cursul perioadei de raportare, din care:	446.801
- subvenții încasate în cursul perioadei de raportare aferente activelor	-
- subvenții aferente veniturilor, din care:	-
- subvenții pentru stimularea ocupării forței de muncă	-
Creanțe restante, care nu au fost încasate la termenele prevăzute în contractele comerciale și/sau în actele normative în vigoare, din care:	46.204.672
- creanțe restante de la entități din sectorul majoritar sau integral de stat	17.398.435
- creanțe restante de la entități din sectorul privat	28.806.237

V. Tichete acordate salariaților **Sume (lei)**

A	1
Contravaloarea tichetelor acordate salariaților	704.920

VI. Cheltuieli efectuate pentru activitatea de cercetare-dezvoltare de 31 decembrie 2016 31 decembrie 2017

A	1	2
Cheltuieli de cercetare – dezvoltare:	-	-
- după surse de finanțare:	0	0
- din fonduri publice	-	-
- din fonduri private	-	-
- după natura cheltuielilor	0	0
- cheltuieli curente	-	-
- cheltuieli de capital	-	-

VII. Cheltuieli de inovare **31 decembrie 2016 31 decembrie 2017**

A	1	2
Cheltuieli de inovare	-	-

VIII. Alte informații **31 decembrie 2016 31 decembrie 2017**

A	1	2
Avansuri acordate pentru imobilizări necorporale	13.688.862	41.312.875
Avansuri acordate pentru imobilizări corporale	0	688.041
Imobilizări financiare, în sume brute	165.226.125	168.821.143
Acțiuni deținute la entitățile afiliate, interese de participare, alte titluri imobilizate și obligațiuni, în sume brute	28.888.105	28.888.105
- acțiuni necotate emise de rezidenți	28.888.105	28.888.105
- părți sociale emise de rezidenți	-	-
- acțiuni și părți sociale emise de nerezidenți	-	-
- obligațiuni emise de nerezidenți	-	-
Creanțe imobilizate, în sume brute	136.338.020	139.933.038
- creanțe imobilizate în lei și exprimate în lei, a căror decontare se face în funcție de cursul unei valute	54.157	37.196
- creanțe imobilizate în valută	136.283.863	139.895.842

VIII. Alte informații**A**

	31 decembrie 2016 1	31 decembrie 2017 2
Creanțe comerciale, avansuri pentru cumpărări de bunuri de natura stocurilor și pentru prestări de servicii acordate furnizorilor și alte conturi asimilate, în sume brute, din care:	163.965.848	176.604.748
- creanțe comerciale în relația cu nerezidenți, avansuri pentru cumpărări de bunuri de natura stocurilor și pentru prestări de servicii acordate furnizorilor nerezidenți și alte conturi asimilate, în sume brute	148.568.979	154.429.811
Creanțe neîncasate la termenul stabilit	39.521.359	46.204.672
Creanțe în legătură cu personalul și conturi asimilate	1.029.385	435.226
Creanțe în legătură cu bugetul asigurărilor sociale și bugetul statului	2.598.523	6.400.598
- creanțe în legătură cu bugetul asigurărilor sociale	-	-
- creanțe fiscale în legătură cu bugetul statului	2.598	5.763.733
- subvenții de încasat	-	636.618
- fonduri speciale – taxe și vărsăminte asimilate	-	-
- alte creanțe în legătură cu bugetul statului	-	247
Creanțe în legătură cu bugetul asigurărilor sociale și bugetul statului neîncasate la termenul stabilit	-	-
Alte creanțe	16.440.870	21.184.622
- decontări privind interesele de participare, decontări cu acționarii/asociații privind capitalul, decontări din operațiuni în participație	-	-
- alte creanțe în legătură cu persoanele fizice și persoanele juridice, altele decât creanțele în legătură cu instituțiile publice (instituțiile statului)	16.437.270	21.129.578
- sumele preluate din contul 542 „Avansuri de trezorerie”, reprezentând avansurile de trezorerie acordate potrivit legii și nedecontate până la data de 31 decembrie	3.600	55.044
Dobânzi de încasat, din care:	1.428.916	1.999.798
- de la nerezidenți	1.428.916	1.999.798
Valoarea împrumuturilor acordate operatorilor economici	-	-
Investiții pe termen scurt, în sume brute	-	-
- acțiuni necotate emise de rezidenți	-	-
- părți sociale emise de rezidenți	-	-
- acțiuni emise de nerezidenți	-	-
- obligațiuni emise de nerezidenți	-	-
Alte valori de încasat	-	-
Casa în lei și în valută	146.462	168.536
- în lei	75.398	71.478
- în valută	71.064	97.058
Conturi curente la bănci în lei și în valută	344.030.419	326.821.666
- în lei, din care:	35.631.118	87.352.935
- conturi curente în lei deschise la bănci nerezidente	-	-
- în valută, din care:	308.399.301	239.468.731
- conturi curente în valută deschise la bănci nerezidente	-	-
Alte conturi curente la bănci și acreditive	-	-
- sume în curs de decontare, acreditive și alte valori de încasat, în lei	-	-
- sume în curs de decontare și acreditive în valută	-	-

VIII. Alte informații	31 decembrie 2016	31 decembrie 2017
A	1	2
Datorii	82.647.573	90.853.135
Credite bancare externe pe termen scurt	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Credite bancare externe pe termen lung	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Credite de la trezoreria statului și dobânzile aferente	-	-
Alte împrumuturi și dobânzile aferente	-	-
- în lei și exprimate în lei, a căror decontare se face în funcție de cursul unei valute	-	-
- în valută	-	-
Alte împrumuturi și datorii asimilate, din care:	183.237	234.455
- valoarea concesiunilor primite	-	-
Datorii comerciale, avansuri primite de la clienți și alte conturi asimilate, în sume brute, din care:	22.438.876	20.595.453
- datorii comerciale în relația cu nerezidenții, avansuri primite de la clienți nerezidenții și alte conturi asimilate, în sume brute	11.718.560	11.791.630
Datorii în legătură cu personalul și conturi asimilate	22.241.859	29.280.283
Datorii în legătură cu bugetul asigurărilor sociale și bugetul statului	36.422.622	39.495.935
- datorii în legătură cu bugetul asigurărilor sociale	16.819.629	30.815.763
- datorii fiscale în legătură cu bugetul statului	19.478.194	8.597.522
- fonduri speciale – taxe și vărsăminte asimilate	19.250	82.650
- alte datorii în legătură cu bugetul statului	105.549	-
Sume datorate acționarilor/asociațiilor, din care:	-	-
- sume datorate acționarilor/asociațiilor pers. fizice	-	-
- sume datorate acționarilor/asociațiilor pers. juridice	-	-
Alte datorii	1.360.979	1.247.009
- decontări privind interesele de participare, decontări cu acționarii/asociații privind capitalul, decontări din operații în participație	-	-
- alte datorii în legătură cu persoanele fizice și persoanele juridice, altele decât datoriile în legătură cu instituțiile publice (instituțiile statului)	1.225.571	1.049.581
- subvenții nereluate la venituri	135.408	197.428
- vărsăminte de efectuat pentru imobilizări financiare și investiții pe termen scurt	-	-
- venituri în avans aferente activelor primite prin transfer de la clienți	-	-
Dobânzi de plătit	-	-
Valoarea împrumuturilor primite de la operatorii economici	-	-
Capital subscris vărsat, din care:	-	-
- acțiuni cotate	-	-
- acțiuni necotate	-	-
- părți sociale	-	-
- capital subscris vărsat de nerezidenți	-	-
Brevete și licențe	-	-

IX. Informații privind cheltuielile cu colaboratorii	31.12.2016	31.12.2017
A	1	2
Cheltuieli cu colaboratorii	-	-
X. Informații privind bunurile din domeniul public al statului	31.12.2016	31.12.2017
A	1	2
Valoarea bunurilor din domeniul public al statului aflate în administrare	122.079.431	122.079.431
Valoarea bunurilor din domeniul public al statului aflate în concesiune	-	-
Valoarea bunurilor din domeniul public al statului închiriate	-	-
XI. Informații privind bunurile din proprietatea privată a statului supuse inventarierii cf. OMFP nr. 668/2014	31.12.2016	31.12.2017
A	1	2
Valoarea contabilă netă a bunurilor	-	-
XII. Capital social vărsat	31.12.2016	31.12.2017
- deținut de instituții publice	-	-
- deținut de instituții publice de subordonare centrală	-	-
- deținut de instituții publice de subordonare locală	-	-
- deținut de societățile cu capital de stat, din care:	-	-
- cu capital integral de stat	-	-
- cu capital majoritar de stat	-	-
- cu capital minoritar de stat	-	-
- deținut de regii autonome	-	-
- deținut de societăți cu capital privat	-	-
- deținut de persoane fizice	-	-
- deținut de alte entități	-	-
XIII. Dividende/vărsăminte cuvenite bugetului de stat sau local, de repartizat din profitul exercițiului financiar de către companiile naționale, societățile naționale, societățile și regiile autonome, din care:	2016	2017
- către instituții publice centrale	-	-
- către instituții publice locale	-	-
- către alți acționari la care statul/unitățile administrativ/teritoriale/instituțiile publice dețin direct/indirect acțiuni sau participații indiferent de ponderea acestora	-	-
XIV. Dividende/vărsăminte cuvenite bugetului de stat sau local, virate în perioada de raportare din profitul companiilor naționale, societăților naționale, societăților și regiilor autonome, din care:	2016	2017

- dividende/vărsăminte din profitul exercițiului financiar al anului precedent, din care virate:	197.182	39.705.837
- către instituții publice centrale	-	-
- către instituții publice locale	-	-
- către alți acționari la care statul/unitățile administrativ teritoriale/instituțiile publice dețin direct/indirect acțiuni sau participații indiferent de ponderea acestora	-	-
- dividende/vărsăminte din profitul exercițiilor financiare anterioare anului precedent, din care virate:	197.182	39.705.837
- către instituții publice centrale	197.182	39.705.837
- către instituții publice locale	-	-
- către alți acționari la care statul/unitățile administrativ teritoriale/instituțiile publice dețin direct/indirect acțiuni sau participații indiferent de ponderea acestora	-	-

XV. Creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice

A	1	2
Creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice (la valoarea nominală), din care:	-	-
- creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice afiliate	-	-
Creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice (la cost de achiziție), din care:	-	-
- creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice afiliate	-	-

XVI. Venituri obținute din activități agricole	2016	2017
A	1	2
Venituri obținute din activități agricole	-	-

Situația activelor imobilizate la data de 31.12.2017

Elemente de imobilizări	Valori brute		Reduceri	Din care: dezmembrări și casări	Sold final: (col 5=1+2-3)
	Sold inițial	Creșteri			
A	1	2	3	4	5
Imobilizări necorporale					
Cheltuieli de constituire și dezvoltare	-	-	-	X	-
Alte imobilizări	75.984.947	1.723.688	107.290	X	77.601.345
Avansuri acordate pentru imobilizări necorporale	13.688.862	27.804.536	180.523	X	41.312.875
Active necorporale de exploatare și evaluare a resurselor minerale	-	-	-	X	-

TOTAL	89.673.809	29.528.224	287.813	X	118.914.220
Imobilizări corporale					
Terenuri	9.090.028	-	-	X	9.090.028
Construcții	216.104.409	981.960	243.647	243.647	216.842.722
Instalații tehnice și mașini	145.983.532	21.809.661	95.290	83.569	167.697.903
Alte instalații, utilaje și mobilier	7.017.197	350.927	3.926	3.697	7.364.198
Investiții imobiliare	-	-	-	-	-
Active corporale de exploatare și evaluare a resurselor minerale	-	-	-	-	-
Active biologice productive	6.552	-	-	-	6.552
Imobilizări corporale în curs de execuție	75.301.944	20.340.354	23.119.698	-	72.522.600
Investiții imobiliare în curs de execuție	-	-	-	-	-
Avansuri acordate pentru imobilizări corporale	-	688.041	-	-	688.041
TOTAL	453.503.662	44.170.943	23.462.561	330.913	474.212.044
Imobilizări financiare	165.226.225	5.863.768	2.268.850	X	168.821.143
ACTIVE IMOBILIZATE – TOTAL	708.403.696	79.562.935	26.019.224	330.913	761.947.407

Situația amortizării activelor imobilizate

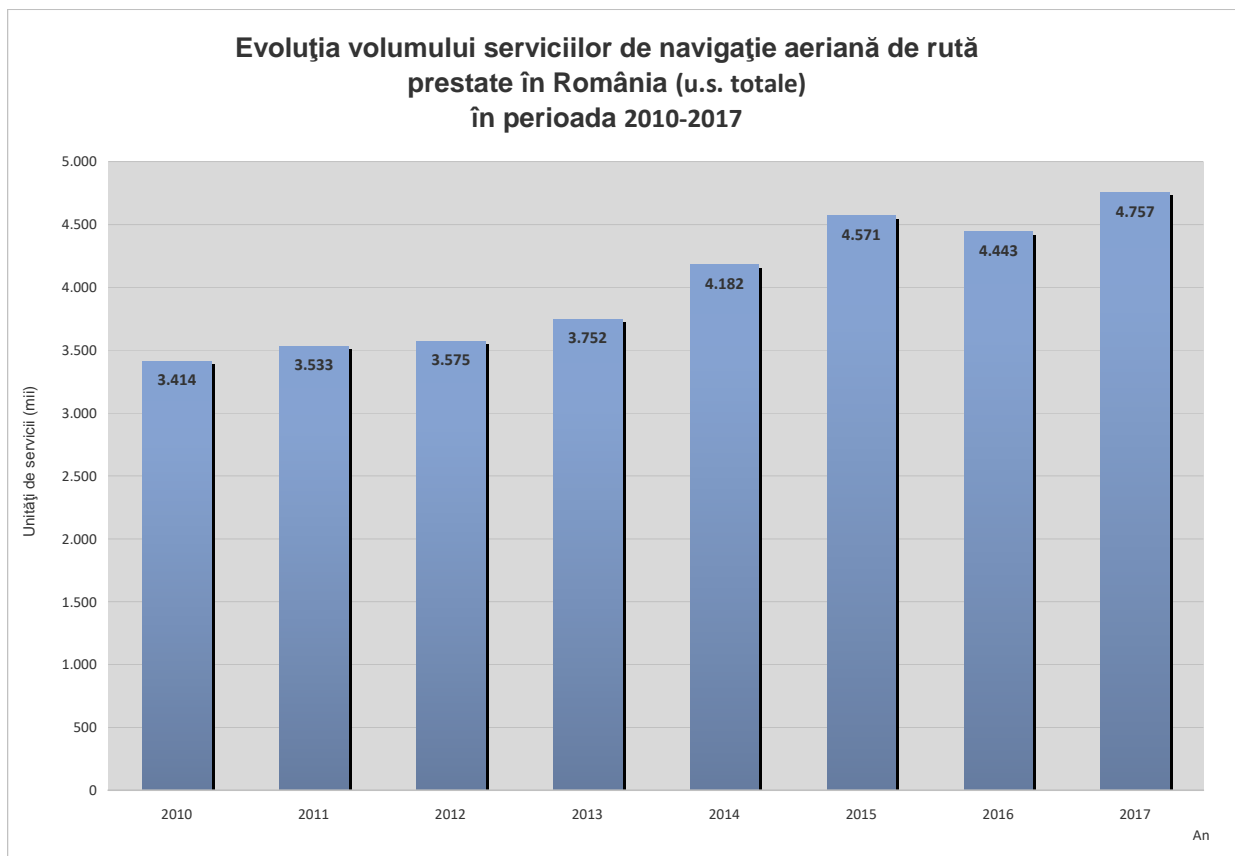
Elemente de imobilizări	Amortizări			
	Sold inițial	Amortizare în cursul anului	Amortizare aferentă imobilizărilor scoase din evidență	Amortizare la sfârșitul anului (col 9=6+7-8)
A	6	7	8	9
Imobilizări necorporale				
Cheltuieli de constituire și cheltuieli de dezvoltare	-	-	-	-
Alte imobilizări	68.914.462	3.377.596	106.458	72.185.600
Active necorporale de exploatare și evaluare a resurselor minerale	-	-	-	-
TOTAL	68.914.462	3.377.596	106.458	72.185.600
Imobilizări corporale				
Terenuri	-	-	-	-
Construcții	-	18.312.463	22.132	18.290.331
Instalații tehnice și mașini	-	27.336.357	39.666	27.296.691
Alte instalații, utilaje și mobilier	-	897.041	1.310	895.731
Investiții imobiliare	-	-	-	-
Active corporale de exploatare și evaluare a resurselor minerale	-	-	-	-
Active biologice productive	-	4.244	-	4.244
TOTAL	-	46.550.105	63.108	46.486.997

Elemente de imobilizări	Amortizări		Amortizare aferentă imobilizărilor scoase din evidență	Amortizare la sfârșitul anului (col 9=6+7-8)
	Sold inițial	Amortizare în cursul anului		
AMORTIZĂRI – TOTAL	68.914.462	49.927.701	169.566	118.672.597

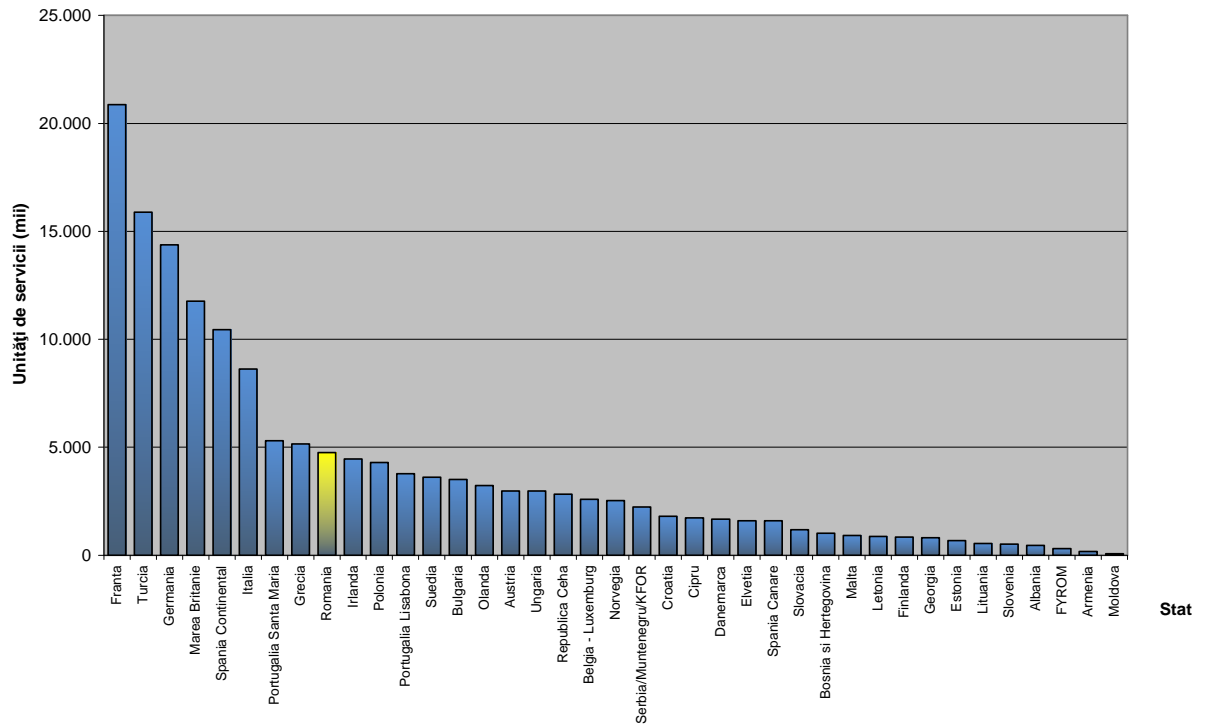
Situația ajustărilor pentru depreciere

Elemente de imobilizări	Ajustări pentru depreciere și pierderi de valoare			
	Sold inițial	Ajustări constituite în cursul anului	Ajustări reluate venituri	Sold final (col 13=10+11-12)
A	10	11	12	13
Imobilizări necorporale				
Cheltuieli de constituire și dezvoltare	-	-	-	-
Alte imobilizări	-	-	-	-
Active necorporale de exploatare și evaluare a resurselor minerale	-	-	-	-
TOTAL	-	-	-	-
Imobilizări corporale				
Terenuri	-	-	-	-
Construcții	-	-	-	-
Instalații tehnice și mașini	-	-	-	-
Alte instalații, utilaje și mobilier	-	-	-	-
Investiții imobiliare	-	-	-	-
Active corporale de exploatare și evaluare a resurselor minerale	-	-	-	-
Active biologice productive	-	-	-	-
Imobilizări corporale în curs de execuție	-	829.163	-	829.163
Investiții imobiliare în curs de execuție	-	-	-	-
TOTAL	-	829.163	-	829.163
Imobilizări financiare	28.888.105	-	-	28.888.105
AJUSTĂRI PENTRU DEPRECIERE – TOTAL	28.888.105	829.163	-	29.717.268

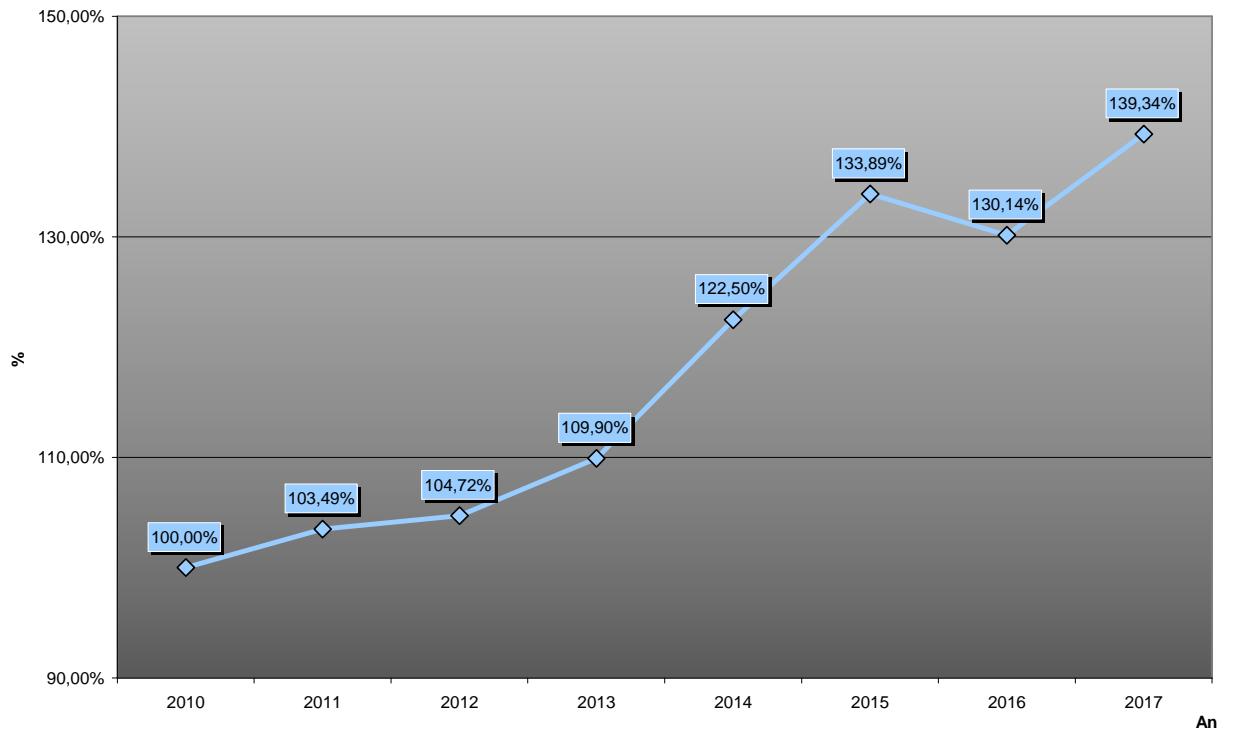
GRAFICE

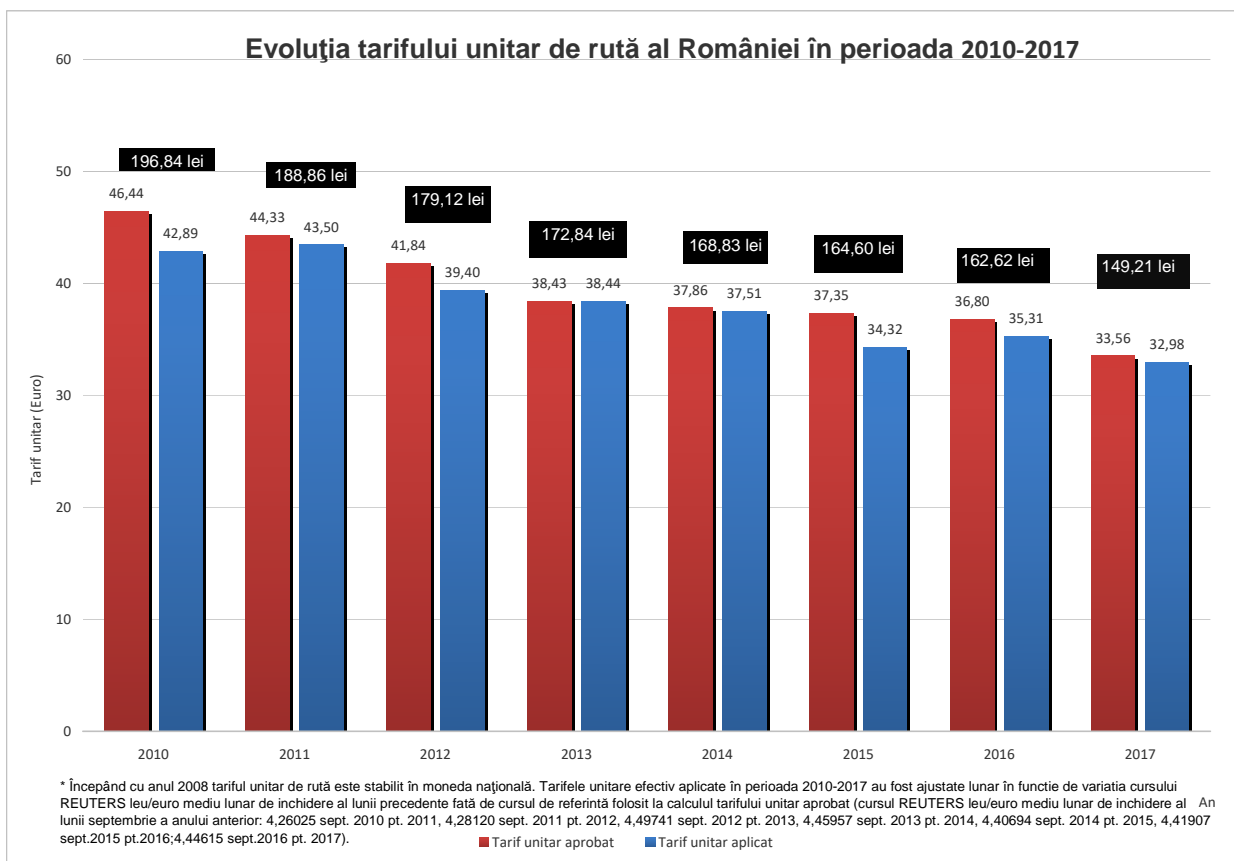

Volumul serviciilor de navigație aeriană de rută prestate în statele membre EUROCONTROL (u.s. totale) în 2017

Evoluția volumului serviciilor de navigație aeriană de rută prestate în România (u.s. totale) în perioada 2010-2017 față de anul 2010

GLOSAR/GLOSSARY

AACR/RCAA	Autoritatea Aeronautică Civilă Română Romanian Civil Aeronautical Authority
ACC	Centrul de Control Regional Area Control Center
AFP	Mesaj ATC de Propunere a Planului de Zbor ATC Flight Plan Proposal Message
AIHCB	Aeroportul Internațional Henri Coandă București Bucharest Henri Coandă International Airport
AIS	Servicii de Informare Aeronautică Aeronautical Information Services
AIP	Publicație de Informare Aeronautică Aeronautical Information Publication
AIRAC	Regularizarea și Controlul Distribuiri Informațiilor Aeronautice Aeronautical Information Regulation and Control
ANCOM	Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații National Authority for Management and Regulation in Communications
ANM	Administrația Națională de Meteorologie National Meteorological Administration
ANSP	Furnizori de servicii de trafic aerian Air Navigation Service Provider
ANS	Servicii de Navigație Aeriană Air Navigation Services
AOC	Centrul de Operațiuni Aeriene Air Operation Center
APP	Apropiere Approach
APV	Procedură de Apropiere cu Ghidare Verticală Approach Procedure with Vertical Guidance
ARN	Rețeaua Europeană de Rute ATS European ATS Route Network
ARTAS	Sistem de Supraveghere și Urmărire a Zborurilor într-o Zonă Geografică Definită ATM Surveillance Tracker and Server
A-SMGCS	Sistem de Control și de Ghidare a Mișcărilor pe Suprafață Advance Surface Movement Guidance & Control System

ATM	Organizarea Traficului Aerian Air Traffic Management
ATS	Servicii de Trafic Aerian Air Traffic Services
ATIS	Serviciul Automatizat de Informare la Terminal Automatic Terminal Information Service
ATSU	Unitate de Servicii de Trafic Aerian Air Traffic Services Unit
BMA	Birou Meteorologic de Aerodrom Aerodrome Meteorological Bureau
BULATSA	Autoritatea Serviciilor de Trafic Aerian din Bulgaria Bulgarian Air Traffic Services Authority
CAL	Identificator de Locație Code Allocation List
CANSO	Organizația Internațională a Serviciilor de Navigație Aeriană Civil Air Navigation Services Organisation
CBS	Sectoare Transfrontaliere de Spațiu Aerian Cross Border Sectors
CDM	Luare de decizii prin colaborare Collaborative Decision Making
CDO	Operațiuni de Coborâre Continuă Continuous Descent Operations
CITA	Controlor de Informare Trafic Aerian Air Traffic Information Controller
CNS	Comunicație, Navigație, Supraveghere Communication, Navigation, Surveillance
CNPMNA	Centrul Național de Protecție Meteorologică a Navigației Aeriene Aeronautical Meteorological Centre
CPDLC	Comunicare Între Controlori de Trafic Aerian și Pilot prin Data Link Controller–Pilot Data Link Communications
CPPZI	Cerințe Privind Proiectarea Procedurilor de Zbor Instrumental Instrument Flight Procedure Design Requirement
CS	Servicii Centralizate Centralized Services

CTA/ATC	Controlor de Trafic Aerian Air Traffic Controller
D-ATIS	Serviciu de Informare Automată în Format Digital pentru Zona de Terminal Digital Automatic Terminal Information Service
DLS	Servicii Data Link Data Link Services
DME	Echipament pentru Măsurare la Distanță Distance measuring equipment
DTM	Direcția Topografică Militară Military Topographic Department
DVOR	Radiofar omnidirecțional VHF Doppler Doppler VHF Omnidirectional Range
EAD	Baza de Date AIS Europeană European AIS Database
EASA	Agenția Europeană pentru Siguranța Aviației European Aviation Safety Agency
EGNOS	Sistem de Radionavigație prin Satelit European Geostationary Navigation Overlay Service
ESA	Agenția Spațială Europeană European Space Agency
ESSIP	Implementare Cer Unic European European Single Sky Implementation
EUROCONTROL	Organizația Europeană pentru Siguranța Navigației Aeriene European Organization for the Safety of Air Navigation
FAT	Teste de Acceptare la Producator Functional Acceptance Test
FAB	Bloc Funcțional de Spațiu Aerian Functional Airspace Block
FDPS	Sistem de Procesare a Datelor de Zbor Flight Data Processing System
FEAST	Test Pentru Selecție CTA The First European Air Traffic Controller Selection
FIR	Regiunea de Informare a Zborurilor Flight Information Region
FPL	Plan de Zbor

	Flight plan
FRA	Flexibilitatea Rutelor de Spațiu Aerian Free Route Airspace
FSA	Mesaj de Activare a Zborului First System Activation
GAT	Trafic Aerian General General Air Traffic
IATA	Asociația Internațională a Transportatorilor Aerieni International Air Transport Association
ICAO	Organizația Internațională a Aviației Civile International Civil Aviation Organization
ILS	Sistem de Aterizare După Instrumente Instrument Landing System
LARA	Managementul Spațiului Aerian Local și Sub-Regional Local and sub-Regional Airspace Management
LoA	Scrisoare de Înțelegere Letter of Agreement
LSSIP	Implementarea Locală a Cerului Unic Local Single Sky Implementation
LVO	Operațiuni în Condiții de Vizibilitate Redusă Low Visibility Operations
LVTO	Decolare la Vizibilitate Redusă Low Visibility Take - Off
MBI	Teme de Briefing Obligatorii Mandatory Briefing Items
MRT	Timp Mediu de Răspuns Mean Response Time
MSA/ASM	Managementul Spațiului Aerian Airspace Management
NATS	Autoritatea Serviciilor de Trafic Aerian din Anglia National Air Traffic Services
NDB	Semnalizare Luminoasă Non-direcțională Non-directional Beacon
NEST	Instrument de Planificare Strategică la Nivel de Rețea Network Strategic Tool

N-FRA	Flexibilitatea Rutelor de Spațiu Aerian pe Timp de Noapte Night Free Route Airspace
NIDS	Sistem Operativ de Afișare Informații și Date New Information Display System
NMOC	Centru Operațional de Management al Rețelei Network Manager Operations Centre
NOTAM	Notice to Airmen Avize către Navigatori
NSA	Autoritatea Națională de Supervizare National Supervisory Authority
OAT	Trafic Aerian Operațional Operational Air Traffic
OMM/WMO	Organizația Meteorologică Mondială World Meteorological Organization
PAN-AM	Academia Internațională de Aviație International Flight Academy
PANS-ATM	Procedura Serviciilor de Navigație Aeriană-Managementul Traficului Aerian Procedure for Air Navigation Services-Air Traffic Management
PNP	Plan Național de Performanță Performnace National Plan
PPP	Paritatea Puterii de Cumpărare Purchasing Power Parity
PRNAV	Zonă de Navigație de Precizie Precision Area Navigation
QMS	Sistemul de Management al Calității Quality Management System
RACR	Reglementări Aeronautice Civile Române Romanian Civil Aeronautical Regulation
RACMR	Reglementarea Aeronautică Civilă Militară Română Romanian Civil Military Aeronautical Regulation
ROMAWOS	Sistem de Observare în Timp Real a Vremii Real-Time Operated and Managed Weather Observation System
RTS	Simulare în Timp Real Real Time Simulation

RVT	Turn Virtual de Control la Distanță Remote and Virtual Tower
SAR	Căutare și Salvare Search and Rescue
SAP	Plan Strategic de Acțiune Strategy & Action Plan
SAT	Teste de Acceptare la Beneficiar Site acceptance test
SES	Cer Unic European Single European Sky
SESAR	Program de dezvoltare ATM în cadrul CUE Single European Sky ATM Research
SID	Decolare După Instrumente Standard Standard Instrument Departure
SMFA	Statul Major al Forțelor Aeriene Romanian Air Force
SMG	Statul Major General Air Force Staff
SSR	Secondary Surveillance Radar Radar de Supraveghere Secundar
STAR	Rută de Aterizare Standard Standard Terminal Arrival Route
STS	Servicii de Comunicații pe Suport Special Telecommunication Service
SUR	Supraveghere Surveillance
TEN-T	Rețeaua Transeuropeană de Transport The Trans-European Transport Network in Europe
TMA	Zona de Control de Terminal Terminal Control Area
TWR	Turn de control Tower
UFSA/FUA	Utilizarea Flexibilă a Spațiului Aerian Flexible Use of Airspace

VCS	Sistem de Comunicare Vocală Voice Communication System
VFR	Reguli de Zbor la Vedere Visual Flight Rules
WAM	Tehnologie de Supraveghere în Vederea Asigurării Eșalonării Aeronavelor Wide Area Multilateration